

การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามนโยบายการพัฒนาพหุตินิสัย
ด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

26 กรกฎาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึก
วิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
26 กรกฎาคม 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

NEEDS ASSESSMENT OF WOMEN PRISONER TRAINING UNDER THE TRAINING POLICY
FOR REHABILITATION BY THE DEPARTMENT OF CORRECTIONS: PHAYAO PROVINCIAL
PRISON

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Public Administration in Public Policy

July 26 2018

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึก
วิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา

ของ สุเวช ใจ์ทา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ร้อยเอก ทันตแพทย์หญิง ดร. สุพัตรา วรรณสีบเชื้อ)

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ พรรณนุพา นพรัก)

เรื่อง:	การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	สุเวช ใจ้ทา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยพะเยา 2560
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ ร้อยเอก ทันตแพทย์หญิง ดร. สุพัตรา วรณสีบเชื้อ
คำสำคัญ	ความต้องการฝึกวิชาชีพ, นักโทษหญิง, เรือนจำจังหวัดพะเยา

บทคัดย่อ

การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพ และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ศึกษาโดยวิธีเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาที่เป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวน 171 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีอายุระหว่าง 26-40 ปี ร้อยละ 57.89 การศึกษาระดับประถมศึกษา ก่อนต้องโทษมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ก่อนต้องโทษส่วนใหญ่อยู่ที่ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน กระทำความผิดในคดียาเสพติด และเป็นการต้องโทษครั้งแรก เข้ารับการฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 56.70 ทักษะอาชีพที่ต้องการฝึกอบรมมากที่สุด คือ เสริมสวย รองลงมา คือ นวดไทย การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อความต้องการ (โคสแควร์) ปัจจัยภายในไม่มีระดับนัยสำคัญต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง คือ ระดับการศึกษา 0.366 ลักษณะความผิด 0.360 รายได้ก่อนต้องโทษ 0.244 และปัจจัยภายนอกไม่มีนัยสำคัญต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ คู่คดีครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง 0.709 รายได้/ผลตอบแทนจากการฝึกวิชาชีพ 0.251 ปัญหาที่พบ ได้แก่ วิชาชีพที่ฝึกไม่ตรงกับตลาดแรงงาน จำนวนวิทยากรไม่เพียงพอ เงินรางวัลปันผลจากการทำผลิตภัณฑ์ได้น้อยจนไม่เป็นสิ่งจูงใจที่เพียงพอ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง คือ ความแออัดของผู้ต้องขัง

Title: Needs assessment of women prisoner training under the training policy for rehabilitation by the Department of Corrections: Phayao Provincial Prison

Author: Suwet Othar Independent Study M.P.A. (Public Policy) University of Phayao 2017

Advisor: Associate Professor Captain Dr. Supattra Wannasubchae

Keyword: Training needs Convicted women prisoners Phayao Provincial Prison

ABSTRACT

Needs assessment of women prisoner training under the training policy for rehabilitation by the Department of Corrections: Phayao Provincial Prison. The purpose of study are to study needs of occupational-training for women prisoners and find out affected demand factors for occupational training. Study on quantitative research methodology, 171 samples of convicted women prisoners, analyses data with descriptive statistical such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The results are showed that average age as samples are 26–40 years old (57.89%), mostly education level in elementary, average income is 5001–10,000 baht per month and mostly are the first time of punishment in cases of narcotic. they were convinced to training by prisoners officer about 56.70%, the most interesting job is beauty salon training skill, seconded is Thai massage. The results by Chi-Squarethe test are the internal factors are unaffecting to needs assessment of women prisoner training as education 0.366, offenses 0.360, Earnings before Penalty 0.244. The external factors also unaffecting to needs assessment of women prisoners training as partner case or family or friend 0.709, training dividend 0.251. The issues of include vocational training does not fit in the labor market, trainer are not qualified, the reward from their productions very low income and not good enough to incentive them and other issues related to vocational training of women prisoners are the congestion of numbers of prisoners.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคลากร และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ร้อยเอก ทันตแพทย์หญิง ดร.สุพัตรา วรรณสืบเชื้อ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงาน เป็นแนวทางในการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ ทุกคนในครอบครัวที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และความห่วงใยเสมอมา

สุดท้ายนี้ คุณค่าความดีอันเกิดจากประโยชน์ของการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ บรรดาคณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

สุเวช ใจทา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
นโยบายด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์.....	39
การดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา	45
งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	51
กรอบแนวคิดการวิจัย	55
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	57
ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	58

การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	61
ประเภทของความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา	71
ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ จังหวัดพะเยา	77
ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา	80
แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง หญิงภายในเรือนจำ จำนวน 5 คน	86
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย.....	93
สรุปผลการวิจัย	93
อภิปรายผลการวิจัย	99
ข้อเสนอแนะ.....	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการ พัฒนาพหุตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์การศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา	108
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการ พัฒนาพหุตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์การศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา	118
ประวัติผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงข้อมูลอัตรากำลังเจ้าหน้าที่	46
ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้กระทำผิดในเรือนจำจังหวัดพะเยา	47
ตาราง 3 แสดงข้อมูลผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามประเภท	47
ตาราง 4 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามลักษณะ	47
ตาราง 5 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามลักษณะ	48
ตาราง 6 แสดงข้อมูลการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา	50
ตาราง 7 แสดงจำนวนร้อยละอายุผู้ต้องขัง.....	62
ตาราง 8 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดก่อนต้องโทษ.....	62
ตาราง 9 แสดงจำนวน และร้อยละของสถานภาพการสมรสก่อนต้องโทษ	63
ตาราง 10 แสดงจำนวน และร้อยละของการประกอบอาชีพก่อนต้องโทษ	64
ตาราง 11 แสดงจำนวน และร้อยละของรายได้ต่อเดือนก่อนต้องโทษ	65
ตาราง 12 แสดงจำนวน และร้อยละของลักษณะความผิดที่ต้องโทษในปัจจุบัน	66
ตาราง 13 แสดงจำนวน และร้อยละของกำหนดโทษ	67
ตาราง 14 แสดงจำนวนครั้งการต้องโทษจำคุก และคดีความผิดของผู้ต้องขังหญิง	67
ตาราง 15 แสดงการฝึกวิชาชีพผู้ต้องโทษมากกว่า 1 ครั้ง	68
ตาราง 16 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ต้องขังหญิงที่มีคู่คดี หรือบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ซึ่งต้องโทษในแดนหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา.....	68
ตาราง 17 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ต้องขังหญิงได้เข้าฝึกวิชาชีพพร้อมกับคู่คดี หรือ บุคคลในครอบครัวที่ต้องโทษในเรือนจำ	68
ตาราง 18 แสดงเขตภูมิสำเนา ก่อนต้องโทษ.....	69
ตาราง 19 แสดงภูมิสำเนา ก่อนต้องโทษ	70

ตาราง 20 แสดงการได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายจากครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือบุคคลภายนอก (ต่อเดือนโดยประมาณ)	71
ตาราง 21 แสดงประเภทวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกในปัจจุบัน	71
ตาราง 22 แสดงสาเหตุการเข้าฝึกวิชาชีพตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน.....	72
ตาราง 23 แสดงจำนวน และร้อยละของทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงถนัด	73
ตาราง 24 แสดงจำนวน และร้อยละของทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงสนใจ และต้องการ เข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์กำหนด.....	74
ตาราง 25 แสดงหลักสูตรการศึกษาที่ผู้ต้องขังหญิงต้องการศึกษาควบคู่กับการฝึก วิชาชีพ ขณะต้องโทษ.....	74
ตาราง 26 แสดงความต้องการของผู้ต้องขังหญิงในการฝึกวิชาชีพ	75
ตาราง 27 แสดงปัญหาส่วนตัวของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ	77
ตาราง 28 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านสถานที่	78
ตาราง 29 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านวิทยากร.....	79
ตาราง 30 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ	79
ตาราง 31 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่ ในปัจจุบัน	79
ตาราง 32 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านค่าตอบแทน รายได้จากการฝึกวิชาชีพ	80
ตาราง 33 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการระดับการศึกษากับความต้องการเข้าร่วม การฝึกอบรมวิชาชีพ	81
ตาราง 34 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความต้องการเข้าร่วมฝึกอบรมวิชาชีพ	82
ตาราง 35 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนต้องโทษกับความต้องการเข้าร่วม การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น	83
ตาราง 36 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความผิดต้องโทษกับความต้องการ เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น	84

ตาราง 37 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคู่คดี ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง กับความต้องการ เข้าร่วมการฝึกกอบรมวิชาชีพ85

ตาราง 38 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ผล/ตอบแทน จากฝึกวิชาชีพ ไม่มี ความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกกอบรมวิชาชีพ86

ตาราง 39 แสดงความคิดเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันด้านการฝึกวิชาชีพแก่ ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา87

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ลำดับความต้องการ 5 ชั้น“Hierarchy of Needs”	9
ภาพ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์.....	21
ภาพ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ	28
ภาพ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ.....	28
ภาพ 5 ภาพตัวอย่างการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในสาขาต่าง ๆ.....	45
ภาพ 6 โครงสร้างการบริหารงานของเรือนจำจังหวัดพะเยา.....	46
ภาพ 7 แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาสูงสุดก่อนต้องโทษ	63
ภาพ 8 แผนภูมิแสดงการประกอบอาชีพก่อนต้องโทษ	64
ภาพ 9 แผนภูมิแสดงรายได้ต่อเดือนก่อนต้องโทษ	65
ภาพ 10 แผนภูมิแสดงลักษณะความผิด	66
ภาพ 11 แผนภูมิแสดงจำนวนครั้งการต้องโทษจำคุก และคดีความผิด.....	67
ภาพ 12 แผนภูมิแสดงแสดงจำนวนของผู้ต้องขังหญิงที่มีคู่คดี	69
ภาพ 13 แผนภูมิแสดงภูมิลำเนา ก่อนต้องโทษ.....	70
ภาพ 14 แผนภูมิแสดงประเภทวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเข้ารับการศึกษาในปัจจุบัน.....	72
ภาพ 15 แผนภูมิแสดงสาเหตุการเข้าฝึกวิชาชีพตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน	73
ภาพ 16 ด้านสถานที่ ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง	78
ภาพ 17 แผนภูมิแสดงข้อมูลทั่วไป.....	97
ภาพ 18 แผนภูมิแสดงผลความต้องการฝึกวิชาชีพ	98
ภาพ 19 แผนภูมิแสดงปัญหาของการฝึกวิชาชีพ	99

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาบุคลากรในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันแห่งยุคโลกาภิวัตน์ และสังคมยุคดิจิทัล โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน สร้างสมรรถนะแรงงานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างแหล่งพัฒนาแรงงานให้มีความสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ และมาตรฐานฝีมือแรงงานให้กับแรงงานที่ไม่ผ่านการทดสอบ ให้มีแหล่งอบรมเพิ่มเติม และแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม รวมถึงแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ทดสอบ สถานศึกษา และสถาบันฝึกอบรมทั้งใน และนอกสถานประกอบการที่มีศักยภาพ เพื่อให้แรงงานมีโอกาสในการพัฒนาทักษะ ตามศักยภาพ และความต้องการของตนในลักษณะการเก็บหน่วยกิตการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจที่สำคัญ คือ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยของผู้ที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่ ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน สถานกักกัน สถานกักขัง ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถานทุกแห่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ และกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุขเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก จึงทำให้งานด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้แก่ผู้ต้องขังก่อนที่จะพ้นโทษ กรมราชทัณฑ์ จึงมีนโยบาย การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้เรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศ ดำเนินการจัดอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ มีแนวทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง ซึ่งได้แบ่งการฝึกอบรมวิชาชีพในหลายรูปแบบรวมถึงอาชีพในระบบโรงงาน โดยเป็นการฝึกวิชาชีพตามกรอบการกำหนดหลักสูตรการ

ฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ (ภาคผนวก ก) ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ สามารถยกระดับฝีมือให้สูงขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานภายนอก สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการที่จะเข้ามาสนับสนุน และว่าจ้างแรงงานผู้ต้องขัง ในปัจจุบันมีการฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขังได้ขยายสาขาอาชีพออกไปเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับความถนัด ความรู้ความสามารถ ของผู้ต้องขัง และความต้องการของตลาดแรงงานเมื่อพ้นโทษออกไป

ปัจจุบันมีผู้ต้องราชทัณฑ์อยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมทั้งสิ้น 318,785 คน เป็นชาย 276,355 คน หญิง 42,430 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ของผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งหมด (ข้อมูลสถิติกรมราชทัณฑ์ สํารวจ ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 อัตราการจำนวนผู้กระทำผิดหญิงเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากทุกปี เพราะสภาพสังคมเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบเทียบเท่าผู้ชาย ซึ่งพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงตระหนักถึงปัญหาการเพิ่มขึ้นของผู้ต้องขังหญิงดังกล่าว จึงทรงมีพระเมตตาก่อตั้งโครงการ ELFL (Enhancing lives of Female Inmates) เป็นแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย และทรงผลักดันให้นานาอารยประเทศเห็นความสำคัญของผู้ต้องขังหญิง จนกลายเป็นวาระสำคัญในที่ประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติสมัยที่ 65 ณ สำนักงานใหญ่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มิใช่การคุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิง (Bangkok Rules) โดยมุ่งหวังให้มีการยกระดับมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในประเทศต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่เป็นประชากรกลุ่มน้อยที่มักจะถูกละเลยในระบบราชทัณฑ์ ให้ได้รับการปฏิบัติที่ดีขึ้น และพัฒนางานราชทัณฑ์ของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับจากนานาอารยประเทศในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงอย่างมีมนุษยธรรมในระบบที่ก้าวไกล

ในฐานะที่เรือนจำจังหวัดพะเยา เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี และพัฒนาพฤตินิสัย โดยปัจจุบันมีผู้กระทำผิดอยู่ในความควบคุมจำนวนทั้งสิ้น 1,481 คน เป็นผู้ต้องขังหญิง จำนวน 197 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560) เรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการควบคุมผู้ต้องขังหญิงโดยยึดกรอบข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงฯ (Bangkok Rules) เป็นแนวทางในการบริหารงานเรือนจำร่วมกับนโยบายอื่น ๆ ทั้งนี้เรือนจำจังหวัดพะเยา มีการวางแผนการปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการแรกจับตัว การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจัดสรรสถานที่คุมขังให้เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังหญิงพิเศษ ได้แก่ พิการ สูงอายุ หรือตั้งครมร์ ตลอดจนจัดสรรสถานที่สำหรับเลี้ยงดูเด็กติดมารดาผู้ต้องขัง การดูแลสุขภาพจิตการใช้

ชีวิตในเรือนจำ การส่งเสริมให้ผู้ต้องขังหญิงได้รับการศึกษา การพัฒนาจิตใจ การอบรมความรู้ และวิชาชีพต่าง ๆ ขณะต้องโทษ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว และการติดตาม ดูแล ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงภายหลังพ้นโทษอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าประสงค์สูงสุด คือ การคืนคนดีสู่สังคม

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยเป็นนโยบายที่ต้องปฏิบัติขณะต้องโทษแก่ผู้ต้องขังหญิง โดยเฉพาะกระบวนการฝึกวิชาชีพตามกรอบข้อกำหนดสหประชาชาติฯ และนโยบายกรมราชทัณฑ์ จะต้องคำนึงถึงลักษณะความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเป็นสำคัญ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ที่ผ่านมากำหนดหลักสูตรการฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ของเรือนจำจังหวัดพะเยาถูกกำหนดจากมุมมองของเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหาร เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ และวิทยากร โดยมีได้คำนึงถึงความต้องการด้านฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงต่อวิชาชีพนั้น ๆ ว่ามีความต้องการมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งเมื่อฝึกวิชาชีพนั้นแล้วสามารถที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง หรือไม่ เพราะผู้ต้องขังหญิงแต่ละคนย่อมมีข้อจำกัดในศักยภาพ ความถนัด หรือความสนใจ ที่แตกต่างกันไป

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสำรวจเกี่ยวกับความต้องการการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการฝึกวิชาชีพในขณะต้องโทษของผู้ต้องขังหญิง ตลอดจนศึกษาการนำนโยบายด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงมาปฏิบัติ แนวคิด รูปแบบ แนวทางการจัดการ ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ : กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา” ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยจะศึกษาถึงความต้องการ และปัจจัยทั่วไปที่มีผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะแนวคิด รูปแบบ ความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง และลักษณะปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย และข้อสั่งการของกรมราชทัณฑ์ในด้านการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ตามกรอบการกำหนดหลักสูตรการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์

2. ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้กำหนดไว้เฉพาะเรือนจำจังหวัดพะเยา ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำจังหวัดพะเยา และเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุม และรับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (ข้อมูลเรือนจำจังหวัดพะเยา ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2560)

3.1 กลุ่มผู้ต้องขังหญิง

เรือนจำจังหวัดพะเยามีผู้ต้องขังหญิงในความควบคุมทั้งสิ้น จำนวน 197 คน จำแนกประเภทดังนี้

- ประเภทนักโทษเด็ดขาด	จำนวน 171 คน
- ประเภทระหว่างอุทธรณ์ฎีกา	จำนวน 10 คน
- ประเภทระหว่างพิจารณาสอบสวนคดี	จำนวน 16 คน

3.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา

เจ้าพนักงานปฏิบัติงานในเรือนจำจังหวัดพะเยาทั้งหมด	87 คน แบ่งเป็น
- ผู้บริหาร	จำนวน 2 คน
- เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ	จำนวน 71 คน
- พนักงานราชการ/ลูกจ้าง	จำนวน 14 คน

ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-ended Form) และแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- เจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาปฏิบัติหน้าที่ควบคุม และรับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง จำนวน 5 คน

- ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวน 171 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม 2560–กรกฎาคม 2561

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาการสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยาผู้ศึกษาวิจัยไม่สามารถที่จะติดตามหาข้อมูลในอดีตได้ว่า ผู้ต้องขังหญิงมีการนำเอาวิชาชีพ ที่ได้รับการฝึกอบรมขณะต้องโทษในเรือนจำไปใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังการพ้นโทษจริง หรือไม่ ด้วยสาเหตุดังนี้

1. การยินยอมเปิดเผยข้อมูล และให้เรือนจำติดตาม ดูแล ให้การช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง ซึ่งเรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ต้องได้รับการยินยอมเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้พ้นโทษเท่านั้น จึงจะสามารถดำเนินการติดตามข้อมูลการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นไปตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์

2. ที่อยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา ถึงแม้บางส่วนจะยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล และติดตาม ดูแล ช่วยเหลือหลังพ้นโทษ แต่ก็ไม่สามารถติดตามได้เนื่องจากผู้พ้นโทษไม่ได้อาศัยอยู่ตามทะเบียนบ้านที่แจ้งไว้ในทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง บางรายย้ายที่อยู่เนื่องจากไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมเดิม เพราะปัญหาการยอมรับจากสังคม หรือ ปัญหาจากความละเอียดใจในการกระทำผิด จึงหลีกเลี่ยงจากสังคมเดิมไปทำงานที่อื่น หรือขาดการติดต่อกับครอบครัว หรือบางรายกลับไปใช้ชีวิตที่พัวพันเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมายจึงมีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง

3. การกระจายของผู้ต้องขังหญิงภายหลังพ้นโทษ ผู้ต้องขังหญิงที่พ้นโทษมีการกระจายที่อยู่อาศัย หรือภูมิลำเนาหลากหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในเขตอำเภอพื้นที่จังหวัดพะเยา หรือในพื้นที่ของจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยไม่สามารถที่จะติดตามกลุ่มประชากรวิจัยทั้งในเชิงระยะเวลาเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการติดตามกลุ่มวิจัย

4. ระบบการจัดเก็บข้อมูลผู้ต้องขังของเรือนจำ ข้อมูลรายชื่อของผู้ที่ผ่านการฝึกวิชาชีพ ในอดีตเป็นการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร เมื่อได้รายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบก็ไม่ได้จัดเก็บเอาไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ ทำให้ไม่สามารถค้นหา หรือตรวจสอบย้อนหลังได้ โดยเฉพาะข้อมูลย้อนหลังเกินกว่า 2 ปี ขึ้นไป ทั้งนี้เรือนจำเพิ่งนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลได้ประมาณ 1 ปี จึงไม่สามารถหาข้อมูลย้อนหลังได้

5. ขอบเขตอำนาจ และหน้าที่ภารกิจของกรมราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์มีภารกิจตามอำนาจ และหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังเฉพาะในห้วงระยะเวลาที่ต้องรับโทษอยู่ในเรือนจำ หากได้รับการปล่อยตัวกรณีการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุกจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมคุมประพฤติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจ และหน้าที่ในการติดตามดูแล ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยต้องการศึกษาวิจัยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่เท่านั้น

6. การอบรมฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ การฝึกวิชาชีพต้องเป็นไปตามความสนใจของผู้ต้องขัง หรือตามความต้องการของตลาด แต่ก็มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเข้ามาเกี่ยวข้องต่อหลักการโดยการอบรมฝึกวิชาชีพที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการควบคุมผู้ต้องขัง หรือการกระทำผิดของผู้ต้องขังด้วย ดังนั้นการให้การอบรมฝึกวิชาชีพจึงมีข้อจำกัดที่มีผลต่อลักษณะ หรือประเภทการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง เช่น การฝึกวิชาชีพที่ต้องมีอุปกรณ์ เช่น อาวุธมีคม น้ำมันเชื้อเพลิง วัตถุไวไฟ เครื่องมือสื่อสารที่สามารถติดต่อกับบุคคลภายนอก เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ฯลฯ โดยบางอย่างอาจเป็นสิ่งที่ใช้ในการหลบหนี หรือการทำร้ายตนเอง และผู้อื่น การติดต่อบุคคลภายนอกเพื่อทำผิดกฎหมายรวมทั้งพื้นที่ของเรือนจำที่มีจำกัด หรือไม่เหมาะสมในการฝึกวิชาชีพบางอย่าง บุคลากรที่เป็นวิทยากรในการฝึกอบรมก็ต้องอาศัยจากบุคคลภายนอกเป็นผู้เข้ามาให้การฝึกอบรม ทำให้ไม่สะดวกต่อการดำเนินการ เป็นต้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความต้องการฝึกวิชาชีพ หมายถึง ความประสงค์ ความมุ่งหวัง อยากรได้ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันในการทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติเพื่อนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ เช่น วิชาชีพช่างไม้ วิชาชีพช่างยนต์ วิชาชีพช่างก่อสร้าง วิชาชีพช่างเชื่อม ช่างไฟฟ้า เหล็กตัด วิชาชีพเกษตรกรรม การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ วิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดผม วิชาชีพสิ่งทอ จักสาน แกะสลักไม้ ดอกไม้ประดับ วิชาชีพการประกอบอาหาร และโภชนาการ วิชาชีพดนตรี วิชาชีพช่างศิลป์ ฯลฯ

ผู้ต้องขังหญิง หมายถึง ผู้กระทำผิดที่อยู่ในความควบคุมของเรือนจำ หรือทัณฑสถานที่เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นผู้กระทำผิดหญิงที่มีกำหนดโทษจำคุกที่คดีถึงที่สุด หรืออยู่ในระหว่างอุทธรณ์ หรือฎีกา หรืออยู่ในระหว่างฝากขัง เป็นคนต้องขัง หรือคนฝากขังซึ่งถูกคุมขัง หรือควบคุมตามคำพิพากษาของศาล หรือคำสั่งผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

นักโทษเด็ดขาด หมายถึง บุคคลซึ่งถูกคุมขังตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และหมายความร่วมมือถึงบุคคลที่ถูกขังตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษ

เรือนจำจังหวัดพะเยา หมายถึง สถานที่ที่ซึ่งใช้ควบคุม ขัง หรือจำคุกผู้ต้องขังซึ่งรัฐมนตรีได้กำหนด และประกาศในราชกิจจานุเบกษาวางอาณาเขตไว้โดยชัดเจนตามนัยมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคในการจัดฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ที่จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนารูปแบบ และกระบวนการดำเนินการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงของเรือนจำจังหวัดพะเยาในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดต่อไป
3. สามารถนำข้อมูลการศึกษาวิจัยไปเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดการฝึกวิชาชีพในอนาคต ตลอดจนสามารถนำไปวางแผนการให้บริการด้านการฝึกวิชาชีพที่ตรงต่อความต้องการของผู้ต้องขังหญิง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ต้องขังหญิง เรือนจำ และสังคมภายนอกต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจความต้องการการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพหุติ
นัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำจังหวัดพะเยา ผู้ศึกษา
ได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ
ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎี

- 1.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์
- 1.2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 1.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ
- 1.4 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพ
- 1.5 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขผู้กระทำผิด
- 1.6 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู
- 1.7 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

2. นโยบายด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์

3. การดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการนั้น นักวิชาการได้เสนอแนวคิดที่
เกี่ยวข้องแตกต่างกันออกไป ได้แก่

ในแง่ของนักจิตวิทยา ถือว่ามนุษย์มีสภาพทางจิตเหมือนกัน ซึ่งจิตของมนุษย์มี
กระบวนการโดยอาศัยหลักการต่าง ๆ อย่างเดียวกัน ได้แก่ การเรียนรู้ (Learning) การแสดง
ความรู้สึก (Affection) การจูงใจ (Motivation) การจูงใจซึ่งเกิดจากสภาพทางจิตของมนุษย์ถือว่าเป็น
เป็นความต้องการขั้นมูลฐานทำให้เราเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

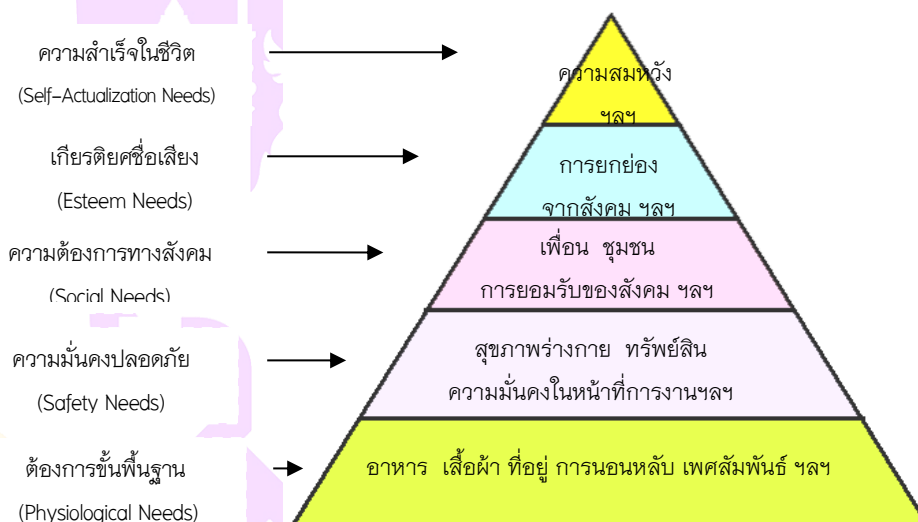
ในแง่ของนักสังคมวิทยา ได้ให้ความหมายของความต้องการว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม
มีความจำเป็นต้องมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมมนุษย์ มีความต้องการที่จะติดต่อสัมพันธ์ ฟังพา

อาศัยผู้อื่นตลอดเวลาทั้งในด้านวัตถุ และจิตใจ มนุษย์ไม่สามารถป้องกันอันตราย หรือตอบสนองความต้องการของตนเองได้เมื่ออยู่คนเดียว และความต้องการนี้ส่งผลผลักดันให้มนุษย์ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน

ในแง่ของนักเศรษฐศาสตร์ ได้อธิบายทฤษฎีความต้องการทางเศรษฐศาสตร์ คือ อุปสงค์ ในการต้องการสินค้า หรือบริการ ซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้า และใช้บริการ และมีผลต่ออุปทาน คือ แรงจูงใจในการที่จะผลิตสินค้า หรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ทั้งนี้ นักจิตวิทยา และนักวิชาการต่าง ๆ วางกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ตามลำดับ ออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

ภาพ 1 ลำดับความต้องการ 5 ชั้น “Hierarchy of Needs”

ลำดับความต้องการ “Hierarchy of Needs” ของมาสโลว์ (Maslow) ประกอบด้วย

1.1 ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Physiological Needs) คือ เป็นความต้องการด้านร่างกายเพื่อความอยู่รอดของชีวิตเช่นความต้องการอาหารอากาศน้ำ และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้วความต้องการความมั่นคงปลอดภัย จะหมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยปราศจากอันตรายทางร่างกาย และจิตใจ ความมั่นคงในการทำงาน

1.3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือ ความต้องการที่จะเกี่ยวพันการมีเพื่อน และการถูกยอมรับโดยบุคคลอื่นเพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคม

1.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) คือ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่น ยกย่องสรรเสริญตัวเองมีความภาคภูมิใจในสถานภาพทางสังคมต้องการชื่อเสียง และการยกย่องจากบุคคลอื่น

1.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) คือ ความต้องการที่จะบรรลุความสมหวังของตนเอง ด้วยการใช้ความสามารถทักษะ และศักยภาพอย่างเต็มที่ บุคคลที่ต้องการความสมหวังของชีวิตจะมีเป้าหมาย แสวงหางานที่ท้าทายความสามารถ และมักจะเป็นบุคคลที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ หรือการคิดค้นสิ่งใหม่อยู่เสมอ

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow) มีลำดับขั้นตอนที่แน่นอนจากความต้องการพื้นฐานไปถึงความต้องการสูงสุด ความต้องการในแต่ละระดับจำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง เมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการแล้วก็จะเกิดความพึงพอใจมีขวัญ และกำลังใจในการทำงานรวมถึงสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทฤษฎีความต้องการของ Alderfer

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1969) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ คือ

2.1 ความต้องการที่จะดำรงชีวิต หรือความต้องการที่จะคงอยู่ (Existence: E) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดีเป็นความต้องการปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตความต้องการทางวัตถุ เงินเดือนประโยชน์ตอบแทนสภาพการทำงานปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นต้น

2.2 ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness: R) คือ ความต้องการผูกพันกับผู้อื่นในการทำงานต้องการเป็นพวกได้รับความยอมรับร่วมรับรู้ และแบ่งปันความรู้สึกระหว่างกันต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นต้องการเป็นเพื่อน

2.3 ความต้องการด้านความเจริญเติบโต (Growth: G) เป็นความต้องการที่จะเลื่อนขั้น ก้าวหน้าในหน้าที่การงานสามารถทุ่มเทความรู้ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพิ่มขึ้นด้วย

3. ทฤษฎีความต้องการของคูเปอร์

Cooper (1958) ได้กล่าวถึงความต้องการของบุคคลในการทำงานไว้หลายประการ ได้แก่ งานที่เขาสนใจอุปกรณที่ดี สำหรับการทำงาน ค่าจ้างเงินเดือนที่ยุติธรรม โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานสภาพการทำงานที่ดีรวมทั้งชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม และสถานที่ทำงานที่เหมาะสมความสะดวกในการไป และกลับ รวมทั้งสวัสดิการอื่น ๆ ทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาที่เข้าใจในการควบคุมปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่เขายกย่องนับถือ

4. ทฤษฎีความต้องการของ McClelland

เป็นทฤษฎีซึ่งเสนอว่าความต้องการของบุคคลมุ่งที่ความต้องการเฉพาะอย่างมากกว่าความต้องการอื่น คือ

4.1 ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement เขียนย่อว่า nAch) ผู้ที่มีความต้องการความสำเร็จสูง (nAchPerson) จะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเลือกทำงานที่มีลักษณะท้าทายให้บังเกิดผลดีเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัว ดังนี้

4.1.1 ชอบสถานการณ์ที่ทำให้มีโอกาสได้รับผิดชอบต่อผลงานโดยตรง ไม่ชอบงานที่เอื้อให้เกิดความสำเร็จได้โดยบังเอิญเพราะถือว่าทำให้ตนพลาดโอกาสที่จะเรียนรู้ต่อการสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง

4.1.2 ชอบตั้งเป้าหมายการทำงานในระดับที่ยากมีความเสี่ยง แต่อยู่ในวิสัยคาดว่าจะสำเร็จได้ ความเสี่ยงต่อความสำเร็จเป็นเครื่องจูงใจสำหรับผู้มีความต้องการความสำเร็จสูง (nAch Person)

4.1.3 ต้องการได้ข้อมูลการทำงาน เพราะต้องการใช้ข้อมูลปรับปรุงกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุเป้าหมายเพื่อใช้แนวทางในการไปสู่ความสำเร็จในครั้งต่อไปรวมทั้งเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จอีกด้วย

ผู้ที่มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูง มักจะมุ่งแข่งขันกับตนเอง และผู้อื่น เพื่อให้ได้ผลงานดีขึ้น สนใจต่อการริเริ่มเป้าหมายที่แปลกใหม่ และเป็นเป้าหมายระยะยาวสนองแรงจูงใจภายในของตนจึงกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความต้องการความสำเร็จสูงตามทฤษฎีนี้เป็นตัวอย่างของผู้มีความต้องการที่ได้ทำในสิ่งที่ตนปรารถนา (Self-Actualization) และผู้ที่มีความต้องการออกงาม (Growth Needs) ในทฤษฎีของมาสโลว์ และแอลเดอเพอร์ตามลำดับ

4.2 ความต้องการความรักใคร่ผูกพัน (Need for Affiliation) เขียนย่อว่า nAff ผู้ที่มีความต้องการด้านความรักใคร่ผูกพันสูง (nAff Person) เป็นผู้ที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการสร้าง และรักษามิตรภาพยึดมั่นต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และต้องการได้ผลตอบแทนทำนองเดียวกันจากผู้อื่นเป็นผู้มีความสามารถพิเศษในการสร้างเครือข่ายกับผู้อื่น

ได้อย่างรวดเร็วผู้มีความต้องการด้านความรักใคร่ผูกพันตามทฤษฎีนี้จึงตรงกับผู้มีความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม (Belonging Needs) และผู้มีความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) ของทฤษฎีมาสโลว์ และทฤษฎีอาร์ทซ์ ตามลำดับ

4.3 ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) ผู้ที่ต้องการมีอำนาจสูงมีความปรารถนาแรงกล้าที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นต้องการสร้างผลกระทบ หรือสร้างความประทับใจต่อคนอื่นจะพยายามสร้างสถานการณ์ หรือสภาวะแวดล้อมทางสังคมขึ้นเพื่อให้ตนสามารถใช้อิทธิพลควบคุมกำกับผู้อื่นอย่างไรก็ตามความต้องการอำนาจสูงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนความต้องการมีอำนาจสูงตามทฤษฎีนี้ค่อนข้างใกล้เคียงกับความต้องการได้ทำดังใจปรารถนา (Self-Actualization) ตามทฤษฎีมาสโลว์มากที่สุด แมคเคลล์แลนด์ คาดว่าคนจะเกิดแรงจูงใจเมื่อได้ค้นพบ และทำงานที่ตรงกับความต้องการของตนอาศัยความรับผิดชอบส่วนตัวสูง รวมทั้งเปิดโอกาสให้กำหนดเป้าหมายของงานได้เองส่วนผู้ที่มีความต้องการความรักใคร่ผูกพันสูง มักมีแรงจูงใจต่องานประเภทงานบริการสังคมงานลูกค้าสัมพันธ์เนื่องจากงานเหล่านี้จำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และประการสุดท้ายสำหรับผู้ที่มีความต้องการอำนาจมีแรงจูงใจสูงที่ต้องการมีอิทธิพล และผลกระทบต่อผู้อื่นจึงเหมาะสำหรับงานหนังสือพิมพ์ หรืองานด้านบริหารจากผลงานวิจัยของแมคเคลล์แลนด์ พบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพที่สุดควรมีความต้องการด้านความรักใคร่ผูกพันอยู่ในระดับต่ำมีความต้องการด้านอำนาจสูง โดยมีความสามารถในการใช้อำนาจเพื่อเป้าหมายขององค์การเป็นต้น

5. ความต้องการของผู้ต้องขัง (Prisoner Needs)

5.1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองของประสาทสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง เช่น ต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค

5.2 ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) ซึ่งความต้องการทางจิตใจของผู้ต้องขังก็เหมือนกับบุคคลทั่วไป ซึ่ง ได้แก่ กำลังใจจากญาติ หรือบุคคลภายนอกโดยการเยี่ยมจากญาติมิตร และติดต่อทางจดหมาย ตลอดจนการรับรู้ข่าวสารของโลกภายนอกและความบันเทิงต่าง ๆ

5.3 ความต้องการทางสังคม (Social Need) ได้แก่ ความต้องการติดต่อกับเพื่อนผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ต้องการมีเพื่อนพูดคุย ปรับทุกข์ และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขัง ต้องการมีฐานะทางสังคม ต้องการให้บุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของตนเองและยกย่องเอาใจใส่ตน

5.4 ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) ได้แก่ ความปลอดภัยทางสังคม และความปลอดภัยทางจิตใจ ซึ่ง ได้แก่ ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต หรือต้องการมีพื้นที่ของตนเอง ปฏิบัติงานในกองงานที่ตนเองชอบ หรืออยู่กับเพื่อน ๆ ที่ตนเองชอบในสังกัดกองงานเดียวกัน

5.5 ความต้องการแสดงตัวเองออกมา (Self Expression) ได้แก่ ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการลิขิตชีวิตตัวเอง ต้องการเป็นอิสระ หรือต้องการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง ตลอดจนต้องการเพิ่มความสามารถของตนเอง

6. การนำแนวคิดทฤษฎีความต้องการมาประยุกต์ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์

สภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้สังคมมีการพัฒนาที่ไม่สมดุลเนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเมือง แต่สภาพจิตใจของประชากรในสังคมกลับเสื่อมลงเพราะการขาดศีลธรรม ซึ่งสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันบีบบังคับให้ผู้คนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ส่งผลให้เกิดผู้กระทำผิดกฎหมายมากขึ้น ซึ่งทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนควรตระหนักถึงปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้กระทำผิด เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในสังกัดหน่วยงานราชทัณฑ์ จึงมีส่วนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาผู้กระทำผิดเช่นกัน

การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ต้องคำนึงถึงความพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์โดยพื้นฐานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการหลากหลาย มีความแตกต่างกัน และมีมูลเหตุจูงใจการกระทำผิดที่แตกต่างกัน ซึ่งการแก้ผู้กระทำผิดให้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตในสังคมกับผู้อื่นได้นั้น ต้องใช้ความพยายาม และความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อให้เกิดการแก้ไขพฤติกรรมที่ถูกต้อง ตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง

ผู้ศึกษาวิจัย เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนของสถานพยาบาลในเรือนจำ แม้ไม่ได้มีหน้าที่ควบคุมผู้กระทำผิดโดยตรง แต่สามารถเข้าใจในความต้องการของผู้ต้องขัง หรือผู้กระทำผิด ซึ่งไม่แตกต่างจากบุคคลภายนอก งานราชทัณฑ์จึงต้องให้ความสำคัญกับความต้องการทางร่างกายเป็นอันดับแรก ซึ่งกรมราชทัณฑ์มีนโยบายในการจัดสวัสดิการเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายผู้กระทำผิด จึงมีการกำหนดมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตในเรือนจำให้เรือนจำ และทัณฑสถานทุกแห่งยึดเป็นแนวทางการปฏิบัติ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะตามมาไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ก้าวร้าว การประท้วง การไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และหากประพฤติปฏิบัติตัวดี ก็จะได้รับอนุญาตให้รับการติดต่อกับญาติมิตร และได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอันเป็นการสนองความต้องการทางจิตใจอีกประการ ซึ่งจากจุด

ความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจนี้ย่อมส่งผลให้การแก้ปัญหา ผู้กระทำผิดมีความเข้มแข็งขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาผู้ต้องขังในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ในด้านความต้องการความปลอดภัย และความต้องการทางสังคมของผู้กระทำผิด ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำต้องใช้ทักษะการสังเกต เนื่องจากเมื่อเรือนจำมีผู้กระทำผิดหลายคนมารวมอยู่ด้วยกัน ย่อมก่อให้เกิดกลุ่มผู้กระทำผิดหลายกลุ่ม และในกลุ่มนั้น ๆ ถือสังคมของผู้กระทำผิด ทั้งนี้บทบาท ค่านิยม ทักษะของคนในกลุ่มมักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การแสดงออกของผู้กระทำผิด ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชทัณฑ์สามารถดึงผู้กระทำผิดที่มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในกลุ่มผู้ต้องขังให้เป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิกในกลุ่ม คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้กระทำผิดรายอื่น หรือช่วยประสานงาน หาข่าวเพื่อสร้างความปลอดภัยในการควบคุมซึ่งผลที่จะตาม คือ ผู้ต้องขังมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีสถานะ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง และได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นการสนับสนุนผู้กระทำผิดให้ประพฤติตนในทางที่ถูกต้อง และเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าสังคมยอมรับเฉพาะคนดีที่ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานที่ดีงามก่อนที่ผู้กระทำผิดจะพ้นโทษออกไปใช้ชีวิตกับสังคมต่อไป

แนวคิด และทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของประชากรในสังคม ซึ่งสามารถพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ทฤษฎีทุนมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณด้านการลงทุน (การศึกษา, อนามัย ฯลฯ) เปรียบเทียบกับรายได้ และผลต่อสังคม
2. ด้านการเมือง เป็นการเตรียมให้เกิดดุลยภาพ โดยรวมในกระบวนการทางการเมืองในฐานะเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
3. ด้านสังคม และวัฒนธรรม พัฒนาเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมทั้งการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม และวัฒนธรรม

ชลิตา ศรมณี (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนามนุษย์ (Human Development) ในสังคมเรามักจะใช้คำว่า “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” (Human Resource Development) ทั้งนี้เนื่องมาจากการพิจารณาเป็นไปตามแนวเศรษฐศาสตร์ว่ามนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งในจำนวนทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องมี และต้องใช้ให้บังเกิดผลในการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในระยะแรกของความสนใจที่จะค้นหาอุดมการณ์ และแนวทางในการพัฒนาสังคมหรือของชาติ โดยทั่วไปเพื่อให้เป็นสังคม หรือประเทศที่พัฒนานั้น ก็คือ การสร้างความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) อันเป็นไปตามความเชื่อ หรือค่านิยม และความ

ปรารถนาของคนในสังคมในระยะนั้น ๆ เนื่องจากการครอบงำความคิดตามกระแสหลักจากกลุ่มประเทศตะวันตก คือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

แนวความคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมามากมาย เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจในสังคมสูงมาก แต่คนจน และความยากจนมิได้หมดไป เกิดปัญหาการว่างงาน คุณภาพชีวิตตกต่ำ ปัญหาประสิทธิภาพของแรงงาน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ช่องว่างระหว่างคนรวย และคนจนในสังคม เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม สุขภาพอนามัยของประชาชน คนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาแรงงานเด็ก และสตรี รวมทั้งปัญหาการเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ และอื่น ๆ อีกมากมาย

เมื่อแนวคิดทางเศรษฐกิจล้มเหลว จึงเกิดแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากมนุษย์เป็นเครื่องมือ และปัจจัยที่สำคัญให้เกิดการผลิต และเศรษฐกิจที่ดี องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ จึงมีนโยบายพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า ซึ่งเริ่มต้นกระบวนการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ การอบรม การพัฒนาความคิด อันจะส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนขององค์กร และประเทศชาติ

การฝึกอบรม(Training)

การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการ หรือกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ซึ่งการฝึกอบรมอาจมีความหมายดังนี้

สุรพล (2530) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่าหมายถึงกระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคติ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

น้อย (2524) ให้ความหมายว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยจัดเป็นช่วง ๆ หรือระยะเวลาตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2520) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่าเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ และทัศนคติจนถึงระดับหนึ่งได้ภายในเวลาที่กำหนด

อาจกล่าวได้ว่าการฝึกอบรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษา ที่หมายถึงการเรียนรู้ เพื่อให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น พัฒนาขึ้น หรือเป็นกระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญ และทัศนคติ

ต่องาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม อาจแบ่งเป็นประเภทได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มความรู้พื้นฐานที่มีไปสู่ความเข้าใจ และสามารถนำไปการปฏิบัติงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะได้ดี
2. เพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญในการทำงาน ให้เกิดความคล่องแคล่วในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ เช่น การใช้เครื่องมือต่าง ๆ การขับขี่ยานพาหนะ เป็นต้น
3. เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิด ทักษะคติของบุคคลกรในองค์กร ซึ่งการฝึกอบรมสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดี หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่องค์กรต้องการ ถือเป็นพื้นฐานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติอาจเป็นความรู้สึกทั้งในด้านดี หรือไม่ดีก็ได้ ดังนั้นการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ จะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการองค์กร

การฝึกอบรมแตกต่างจากการศึกษาเนื่องจากการศึกษาจะมุ่งพัฒนาความรู้ในภาพรวมแต่การฝึกอบรมจะเป็นการฝึกให้แก่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเฉพาะที่อยู่ในองค์การใดองค์การหนึ่ง และการอบรมจะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ 3 ประการดังกล่าวข้างต้นจะต้องอาศัยปัจจัยในการฝึกอบรมต่าง ๆ ดังนี้

ปัจจัยการฝึกอบรมให้ประสบผลสำเร็จ

พะยอม (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัย และประโยชน์ของการฝึกอบรม ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม (training officer) หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านการบริหารงานการฝึกอบรม และการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้รับการฝึกอบรมโดยปกติเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมมักจะเป็นผู้มีความรู้สูงพอที่จะเป็นผู้บรรยาย และมีความสามารถในการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจะต้องมีความคล่องตัว และมีมนุษยสัมพันธ์สูงทั้งนี้เนื่องมาจากงานด้านฝึกอบรมนั้นเกี่ยวกับคนจำนวนมากทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชา และวิทยากรทั้งหลาย
2. ผู้รับการฝึกอบรม (Trainee) หมายถึง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความต้องการขององค์การรับการฝึกอบรมจะต้องมีความพร้อม และมีความสามารถที่จะรับความรู้ใหม่ ๆ จากการฝึกอบรมจำนวนผู้รับการอบรมจะมีมากน้อยย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการฝึกอบรมนั้น ๆ
3. อุปกรณ์ในการฝึกอบรม (training facilities) นับว่าเป็นสิ่งประกอบที่จำเป็นเพราะจะเป็นสิ่งกระตุ้นจูงใจให้ผู้รับการฝึกอบรมสนใจตั้งใจที่จะเข้ามารับการฝึกอบรมการเตรียม

อุปกรณ์อย่างพร้อมเพียง และเหมาะสมอุปกรณ์ในที่ดียังรวมไปถึงอาคารสถานที่บรรยากาศรอบ ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสนใจไปที่การฝึกอบรมเท่านั้น

4. งบประมาณในการฝึกอบรม (training budget) คือ งบประมาณที่ใช้จ่ายสำหรับฝึกอบรมเช่น อุปกรณ์เอกสารต่างค่าตอบแทนผู้บรรยาย เป็นต้น

ประโยชน์ของการฝึกอบรมในการบริหารงานต่าง ๆ

1. การฝึกอบรมช่วยให้ระบบวิธีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมีการติดต่อประสานงานดีขึ้นเพราะการฝึกอบรมจะช่วยกระตุ้นความสนใจในการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติงานให้มีใจรักงาน และทำงานได้ผลมากขึ้น ทั้งเมื่อได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมากขึ้นก็สามารถนำเทคนิค และวิธีใหม่ ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานซึ่งจะแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

2. การฝึกอบรมเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดการประหยัดลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงานซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงงบประมาณค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้ลดน้อยลงไปด้วย เพราะเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีแล้วความผิดพลาดที่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองเสียหายย่อมจะลดน้อยลงไป

3. การฝึกอบรมช่วยลดเวลาในการเรียนให้น้อยลงในการปฏิบัติงานนั้น ควรจะได้รับการอบรมแนะนำเสียก่อน เพราะเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้ดี และทุ่นเวลามากกว่าการที่จะต้องปฏิบัติงาน และเรียนรู้งานควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน

4. การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของผู้บังคับบัญชาได้มากขึ้น ทั้งผู้บังคับบัญชาก็จะไม่ต้องเสียเวลามาชี้แจงสั่งสอนในงานที่สั่งนอกจากนี้ การฝึกอบรมยังช่วยลดการปฏิบัติงานล่วงเวลาให้ลดลงเพราะการปฏิบัติงานล่วงเวลามีสาเหตุจากปริมาณงานที่มากอย่างเดียว ส่วนใหญ่มักเกิดจากความล่าช้า และความไม่เข้าใจในงานเสียส่วนมาก

5. การฝึกอบรมเป็นทางหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานสร้างความก้าวหน้า ในการงานส่งผลให้มีการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และการโยกย้ายพนักงานในองค์การ

สมพงษ์ (2526) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการพัฒนา และฝึกอบรมว่าผู้ปฏิบัติงานไปเป็นระยะหนึ่งอาจต้องรับผิดชอบงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือในระดับสูงขึ้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และฝึกอบรมเพราะก่อให้เกิดประโยชน์ คือ ผู้ผ่านการอบรมมีความมั่นใจในสิ่งที่ปฏิบัติ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทัศนคติในการทำงานซึ่งจะช่วยให้เกิดทัศนคติในทางบวกเป็นการนำทัศนคติที่ดีมาเผยแพร่กัน

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

นักวิชาการที่สนใจในด้านการตัดสินใจให้คำนิยาม หรือความหมายของคำว่า “การตัดสินใจ” ไขว่มากมาย แต่ส่วนใหญ่ก็มีความหมายในแนวทางเดียวกันดังนี้

โกวิท กังสนันท์ (2522) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการตัดสินใจว่าการตัดสินใจสะท้อนให้เห็นสถานะที่ผู้ตัดสินใจมีตัวเลือกหลายทาง และจะต้องเปรียบเทียบผลที่เกิดจากตัวเลือกต่าง ๆ นั้นก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางที่จะนำไปลงมือปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ถวัลย์ วรเทพพิพิงศ (2530) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าหมายถึงกระบวนการเลือกหนทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากบรรดาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์บางประการประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่

1. การตัดสินใจต้องมีทางเลือก และทางเลือกที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้นั้นต้องมีมากกว่าหนึ่งทางเลือกจึงต้องทำการตัดสินใจถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มีมติตัดสินใจ

2. การตัดสินใจต้องมีจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างต้องการจะบรรลุ และเราเองยังไม่แน่ใจว่าหนทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำได้นั้นทางเลือกใดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีกว่ากัน

3. การตัดสินใจเป็นเรื่องกระบวนการใช้ความคิดใช้หลักเหตุผลเป็นเกณฑ์ในการประเมินทางเลือกความสามารถของทางเลือกหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินทางเลือกที่สำคัญ คือ ความสามารถของทางเลือกในการสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แสวง รัตนมงคลมาศ (2537) ให้ความหมายของคำว่า “การตัดสินใจ” คือ การเลือกบนทางเลือก (Choice Alternative) ซึ่งทางเลือกนั้นจะต้องมี

1. ทางเลือกหลายทางหากมีทางเลือกทางเดียวไม่ถือว่าเป็นการตัดสินใจ
2. ต้องใช้เหตุผลมาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจด้วย
3. มีจุดมุ่งหมายแน่นอนว่าการตัดสินใจนั้นกระทำไปเพื่ออะไร

ณัชชา หมื่นชัยกุล (2546) การตัดสินใจหมายถึงการเลือกคิดอันจะนำไปสู่การปฏิบัติหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อให้ได้ทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุดเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

แฮริสัน (Harrison, 1981) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับนิยามของการตัดสินใจว่าเป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือก หรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการคาดคะเนผลที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

สามารถสรุปได้ว่าการตัดสินใจหมายถึง ความคิดที่มีทางเลือกอันจะนำไปสู่การจำแนกแนวทางการปฏิบัติหลายด้าน เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการกระทำนั้น ๆ

และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งอาจเกิดทางเลือก และมีเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

ประเภทของการตัดสินใจ

สโตนเนอร์ (Stonner, 1978) ได้แบ่งการตัดสินใจ ออกเป็น 3 ลักษณะตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน (Condition of Certainly)
2. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่เสี่ยง (Condition of Risk) เป็นการตัดสินใจโดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น
3. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ไม่แน่นอน (Condition of Uncertainly) เป็นการตัดสินใจอาศัยประสบการณ์ดุลยพินิจ และสัญชาตญาณ

ลูทส์สา อุลปะกะลิน (2548) ได้แบ่งประเภทการตัดสินใจออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. การตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์แน่นอน (Decision Making under certainty) เป็นการตัดสินใจที่ทราบสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ล่วงหน้า อย่างถูกต้องจึงมักไม่ค่อยมีโอกาสนำมาใช้ในทางสถิติ
2. การตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision Making under Uncertainty) เป็นการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจไม่ทราบสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหานั้น ๆ หรืออาจทราบแต่ไม่แน่ชัดเท่าที่ควร

กระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Process) ได้แก่ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการตัดสินใจซึ่งเป็นเทคนิคที่จะลดจำนวนทางเลือกลงมาให้เหลือเพียงจำนวนทางเลือกที่ตนเองต้องการเท่านั้นกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์นั้นมีทั้งที่เป็นระบบ และไม่เป็นระบบ

Simon (1960) ได้กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การค้นหาข่าวสาร (Intelligent Activity) ได้แก่ การดำเนินการค้นหาข่าวสาร ข้อมูล และรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ
2. กิจกรรมออกแบบ (Design Activity) ได้แก่ การดำเนินการค้นหา และวิเคราะห์หนทางเลือกที่เป็นทางออกของการตัดสินใจ
3. กิจกรรมเลือก (Choice Activity) ได้แก่ การดำเนินการตัดสินใจเลือกหนทางใดหนทางหนึ่ง จากบรรดาหนทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้ค้นหามาแล้ว
4. ขั้นประเมิน และทบทวน (Review Activity) เป็นขั้นตอนที่จะทบทวน และประเมินผลถึงหนทางที่ได้เลือกไว้แล้ว

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

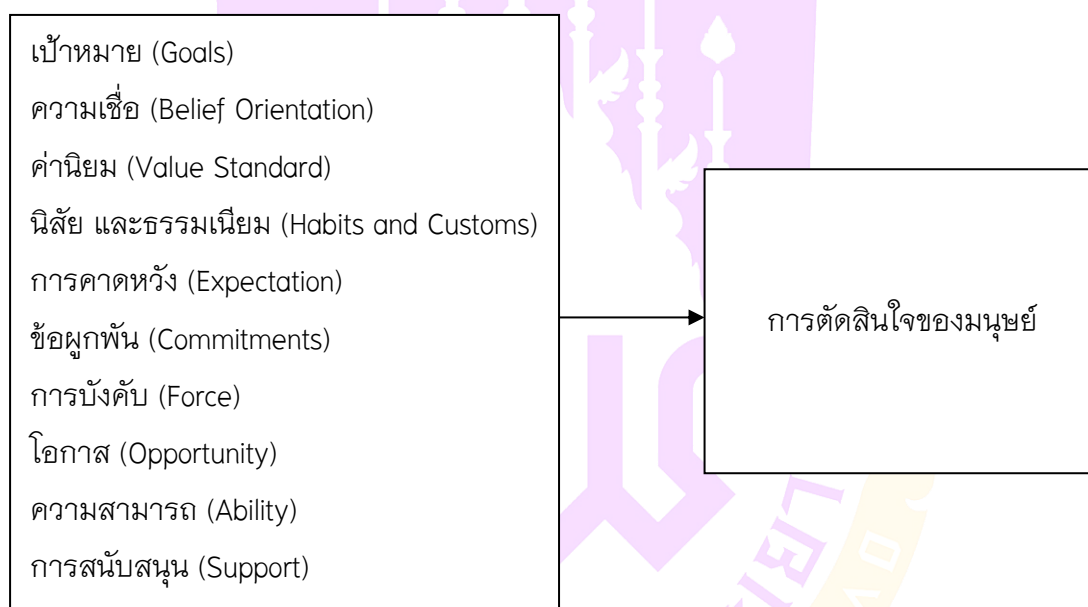
ทฤษฎีการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social Action) Reeder (1971) ได้รวบรวมทฤษฎีทางสังคมวิทยาเพื่อมาอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ซึ่งเขาเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วรูปแบบ (Model) ทางด้านจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นนักสังคมวิทยา มักจะมองในแง่ของสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม (Social-Economic Status) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจ จึงได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งใดของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป้าหมาย หรือจุดประสงค์ (Goals) ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลนั้นผู้กระทำจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์ หรือจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ หรือจุดประสงค์นั้น ๆ
2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิด และความรู้ในเรื่องนั้นที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการเลือกการกระทำทางสังคมในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมอาศัยความเชื่ออยู่เสมอ
3. ค่านิยม (Value Standard) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง
4. นิสัย และธรรมเนียม (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย
5. การคาดหวัง (Expectation) คือ ท่าทีของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวกับตัวโดยคาดหวัง หรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ
6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่ต้องการกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมเพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ
7. การบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้นเพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้นเขาอาจจะไม่แน่ใจว่ากระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่แต่เมื่อมีการบังคับก็จะทำให้การตัดสินใจกระทำนั้นได้เร็วขึ้น
8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำเช่นการที่บุคคลคิดว่าตัวเขามีโอกาสนั้นในทางที่เป็นจริงอาจจะไม่มีก็ได้

9. ความสามารถ (Ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเองซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้การตระหนักถึงความสามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมเพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำแล้วเขามีความสามารถที่จะกระทำได้แน่นอน

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับ หรือคิดว่าจะได้รับจากคนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งการสนับสนุนนั้นอาจจะอยู่ในรูปของปัจจัยสี่ หรือปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ จากการคิดหรือคาดหมายว่าจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าวก็จะให้เขาตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจดังกล่าวสรุปได้ว่าการตัดสินใจ หมายถึง ทางเลือกที่ใช้กระบวนการในการตัดสินใจหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อให้ได้ทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุด เพื่อจะได้นำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ภาพ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพ

การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นวิธีการที่สำคัญในการแก้ปัญหาการว่างงาน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานส่งผลให้เกิดการทำงานที่เหมาะสม ทั้งนี้การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์เป็นอันมากการเลือกที่จะประกอบอาชีพต่าง ๆ มีความสำคัญต่อชีวิตของบุคคลถ้าบุคคลสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมบุคคลนั้นก็มีความโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพสิ่งสำคัญจะต้องให้เป็นไปตามแนวคิดของแต่ละคนเป็นสำคัญแนวคิดนี้ถือเป็นความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลหากได้รับการฝึกฝน

หรือได้รับการศึกษาเพิ่มเติมให้ตรงกับแนวคิดของเขาก็คงจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการที่จะเลือกอาชีพสำหรับผู้นั้น

1. ความหมายของการฝึกอบรมวิชาชีพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้ให้ความหมายการฝึกอบรมวิชาชีพว่าหมายถึง กระบวนการในการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน หรือเข้ารับการฝึกมีประสบการณ์ ความชำนาญ และความรู้ในวิชาชีพ สามารถนำเอาประสบการณ์ ความชำนาญที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

สุรพล จันทรบัตย์ (2522) ได้ให้ความหมายว่า การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งจนกระทั่งผู้รับการฝึกอบรมเกิดความรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

วัชรวิทย์ วชิรเลขพันธ์ (2548) ได้ให้ความหมายว่า การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการในการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และความชำนาญในสายอาชีพ โดยสามารถนำประสบการณ์ดังกล่าวไปประกอบอาชีพได้

วีรวัดณ์ อุไรรัตน์ (2553) การฝึกวิชาชีพ หมายถึง การจัดการสอน หรืออบรมในด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาชีวศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถให้เกิดความชำนาญเกี่ยวกับวิชาชีพจนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

2. วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมวิชาชีพ

คณะกรรมการวางแผนพัฒนาทรัพยากร และการจ้างงานสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการฝึกอบรมอาชีพตามความถนัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ
2. เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ให้ประชาชนได้สนใจ และศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย
3. เพื่อพัฒนา และยกระดับฝีมือแรงงานให้มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของตลาด และสภาพท้องถิ่น

กรมสามัญศึกษา ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพไว้ว่า

1. เพื่อฝึกอบรมประชาชนชาวไทยให้มีความรู้ และความสามารถไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่อัธภาพ เพื่อนำรายได้มาช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตนเองภายในครอบครัว และประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น

2. เพื่อสนับสนุนพระราชบัญญัติสงวนอาชีพสำหรับคนไทย ต้องการให้อาชีพส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนไทย

3. เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลในหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะฝึกอบรมให้คนไทยมีความรู้วิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเตรียมไว้ในโอกาสที่ทางราชการจำเป็นต้องใช้

4. เพื่อสอดคล้องกับนโยบายลดค่าครองชีพของรัฐบาล

5. เพื่อชักจูงให้ประชาชนที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก ให้สนใจในการศึกษาวิชาหนังสือมากยิ่งขึ้น

อำนาจ เดชไชยศรี (2542) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมต้องมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้จักแก้ปัญหาได้จริง และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในด้านเนื้อหา เจตคติ ทักษะ ซึ่งวัตถุประสงค์ทั่วไปในการฝึกอบรมส่วนใหญ่สนับสนุนทางด้านความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ต้องการ เพื่อส่งเสริมทักษะ แต่ด้านเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อเป็นพฤติกรรมภายในที่เป็นผลพลอยได้ เพราะเป็นเรื่องที่ฝึกอบรมได้ยากกว่าการฝึกอบรมทางด้านความรู้ และทักษะ

3. กระบวนการเลือกอาชีพ และการพัฒนาอาชีพ

3.1 ทฤษฎีของ Super (Super's Theory, 1951) ได้เสนอแนวคิดพัฒนาการด้านอาชีพไว้ 12 ประการดังนี้

3.1.1 การพัฒนาด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และจะไม่มีการย้อนกลับไปกลับมา

3.1.2 การพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน

3.1.3 การพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดเวลา

3.1.4 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นจะมีความชัดเจนขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่

3.1.5 บุคคลจะมองเห็นสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่

3.1.6 อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุตร

3.1.7 ความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพของบุคคลมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของบิดามารดาความต้องการค่านิยมความสนใจทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.1.8 แขนงอาชีพที่บุคคลเลือกเกี่ยวข้องกับความสนใจค่านิยม และความต้องการอิทธิพลของบิดามารดา หรือผู้ปกครองทรัพยากรที่ใช้ในชุมชนระดับ และคุณภาพของการศึกษาโครงสร้าง และแนวโน้มของอาชีพตลอดจนทัศนคติของคนในชุมชน

3.1.9 แม้ว่าในอาชีพแต่ละอย่างต้องการลักษณะพิเศษในด้านความสามารถ ความสนใจบุคลิกภาพบางประการแต่ก็มีคนประกอบอาชีพในแต่ละอาชีพเป็นจำนวนมาก และมีอาชีพหลายอย่างให้แต่ละคนเลือก

3.1.10 ความพอใจในงาน และชีวิตขึ้นอยู่กับการทำงานที่บุคคลประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถความสนใจค่านิยม และบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของตนเอง

3.1.11 ระดับความพอใจของบุคคลในอาชีพเป็นสัดส่วนกับระดับการใช้ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองทางด้านอาชีพ

3.1.12 งาน และอาชีพเน้นความสำคัญของบุคลิกภาพมากทั้งชาย และหญิง แม้ว่าบางคนจะเน้นองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น กิจกรรมในสังคม

3.2 ทฤษฎีของ Holland (Holland's Theory, 1973) ได้สร้างทั้งทฤษฎีการเลือกอาชีพแบบสำรวจความพอใจในอาชีพ (The Vocational Preference Inventory) และแบบสำรวจบุคลิกภาพตนเองเพื่อช่วยในการเลือกอาชีพ (Self-Directed Search)

Holland ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้ คือ

1. การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคลความสนใจในอาชีพแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพในการทำงานการใช้เวลาว่าง และงานอดิเรกของบุคคล
2. การสำรวจความสนใจในอาชีพเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล
3. ถ้าเลือกประกอบอาชีพอย่างหนึ่งอันเนื่องมาจากประวัติ และบุคลิกภาพ ความสนใจของบุคคลที่มีต่อบุคลิกภาพ หรือลักษณะที่ตรง หรือคล้ายคลึงกัน
4. บุคคลแต่ละคนมีความสนใจต่ออาชีพอยู่สองสามอาชีพซึ่งจะมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพมาก
5. ความพึงพอใจความมั่นคง และความสำเร็จในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพของบุคคลกับสภาพแวดล้อมของงาน

Holland ได้สรุปทฤษฎีของเขาไว้ 4 ประการดังนี้ คือ

1. ในสังคมของวัฒนธรรมตะวันตกสามารถแบ่งบุคคลออกตามลักษณะของบุคลิกภาพได้ 6 ประเภท คือ พวกชอบเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม (Realistic) พวกที่มีสติปัญญาดี (Intellectual) พวกชอบเข้าสังคม (Social) พวกชอบระเบียบแบบแผน (Conventional) พวกที่มีความทะเยอทะยาน (Enterprising) และพวกชอบศิลปะ (Artistic)

2. บรรดาอาชีพต่าง ๆ นั้นสามารถแบ่งตามลักษณะ และสภาพแวดล้อมได้ 6 ชนิดซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพของคนทั้ง 6 ประเภท

3. บุคคลย่อมแสวงหาสภาพแวดล้อม และอาชีพซึ่งเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้ความสามารถ และทักษะเพื่อแสดงออกถึงค่านิยม และทัศนคติตลอดจนการมีบทบาทที่เหมาะสม และหลีกเลี่ยงบทบาทที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง

4. พฤติกรรมของบุคคลสามารถอธิบายได้จากปฏิกริยาระหว่างแบบฉบับแห่งพฤติกรรมของเขากับสภาพแวดล้อมของเขา

3.3 Tiedeman and O'Hara (1963) ได้สร้างทฤษฎีการพัฒนาอาชีพขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพของ Erick (Erikson's Theory of Personality Development) เป็นพื้นฐาน Erikson มีความเห็นว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดจากการที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมเขาได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพออกเป็น 8 ขั้นด้วยกัน คือ ขั้นความไว้วางใจ (Trust) ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ขั้นความคิดริเริ่ม (Initiative) ขั้นความขยันหมั่นเพียร (Industry) ขั้นความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ขั้นความผูกพัน (Intimacy) ขั้นการทำให้ประโยชน์ให้กับสังคม (Generativity) ขั้นบูรณาภาพ (Integrity) ในแต่ละขั้นของการพัฒนาจะมีช่วงวิกฤต (Critical Period) สำหรับที่จะพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ การพัฒนาของช่วงแรกจะมีผลต่อการพัฒนาในช่วงต่อไป คือ ถ้าการพัฒนาในช่วงแรกดีก็จะทำให้การพัฒนาในช่วงต่อไปดีด้วย แต่ถ้าการพัฒนาในช่วงแรกไม่ดีการพัฒนาในช่วงต่อไปก็อาจดีได้ถ้าได้รับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในช่วงนั้น

Tiedeman and O'Hara ยังได้แนวความคิดจาก Ginzberg และ Super มาสร้างทฤษฎีจึงทำให้ทฤษฎีของเขาเป็นทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพที่เน้นทั้งด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการปรับตัวในอาชีพของบุคคลทฤษฎีของ Tiedeman and O'Hara เห็นว่าพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับงานเขาได้อธิบายว่าประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้บุคคลสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพขึ้นการสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีวดังกล่าวเป็นการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมได้การสร้างเอกลักษณ์ของตนเองเป็นปรากฏการณ์ทางด้านจิตวิทยา

และสังคมวิทยาพัฒนาการด้านอาชีพที่เน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการปรับตัวในอาชีพ ประกอบด้วยชั้นต่าง ๆ หลายชั้น ซึ่งบางครั้งอาจจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าตลอดชีวิตของบุคคล เมื่อบุคคลต้องเปลี่ยนงานใหม่อยู่เสมอ

ทฤษฎีของ Tiedeman and O'Hara เห็นว่าพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับงานเขาได้อธิบายว่าประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำให้บุคคลสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพขึ้นการสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพดังกล่าวเป็นการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมได้การสร้างเอกลักษณ์ของตนเองเป็นปรากฏการณ์ทางด้านจิตวิทยา และสังคมวิทยาพัฒนาการด้านอาชีพที่เน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการปรับตัวในอาชีพประกอบด้วยชั้นต่าง ๆ หลายชั้น ซึ่งบางครั้งอาจจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าตลอดชีวิตของบุคคลเมื่อบุคคลต้องเปลี่ยนงานใหม่อยู่เสมอทฤษฎีของ Tiedeman and O'Hara แบ่งออกเป็นระยะใหญ่ ๆ ได้ 2 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมเลือกอาชีพ (Period of Anticipation or Preoccupation) ในระยะนี้แบ่งออกเป็นชั้นย่อย ๆ ได้ 4 ชั้น คือ

1.1 ชั้นการสำรวจ (Exploration Stage) บุคคลจะทำการสำรวจข้อมูล และประเมินตนเองในด้านความสนใจความถนัดความสามารถประสบการณ์ลักษณะอาชีพ และความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ

1.2 ชั้นการก่อตัวความคิด (Crystallization Stage) บุคคลจะนำเอาข้อมูลในชั้นสำรวจมาพิจารณาร่วมกับค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของตนเองประเภทของอาชีพ และทางเลือกอื่น ๆ จะชัดเจนขึ้น

1.3 ชั้นการทดลองเลือกอาชีพ (Choice Stage) บุคคลจะทดลองเลือกอาชีพซึ่งจะเป็นการตัดสินใจอย่างชั่วคราว หรือถาวรนั้นขึ้นกับข้อมูลที่ได้ทราบในชั้นการสำรวจ และชั้นการก่อตัวความคิด

1.4 ชั้นการพิจารณารายละเอียด (Clarification Stage) บุคคลจะหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อจัดความสงสัย และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียด และชัดเจนเพียงพอเพื่อเลือกอาชีพที่แน่นอน

2. ระยะการประกอบอาชีพ และการปรับตัว (Period of Implementation and adjustment) พร้อมเริ่มประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรมาแล้วระยะการประกอบอาชีพ และการปรับตัวแบ่งออกเป็นชั้นย่อย ๆ ได้ 3 ชั้น คือ

2.1 ขั้นการเข้าสู่การศึกษาอาชีพ (Induction Stage) บุคคลจะเข้าศึกษาในวิชาชีพเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพ หรือเริ่มประกอบอาชีพที่ได้เลือกไว้แล้วซึ่งบุคคลจะยอมรับ และปรับตัวเองเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

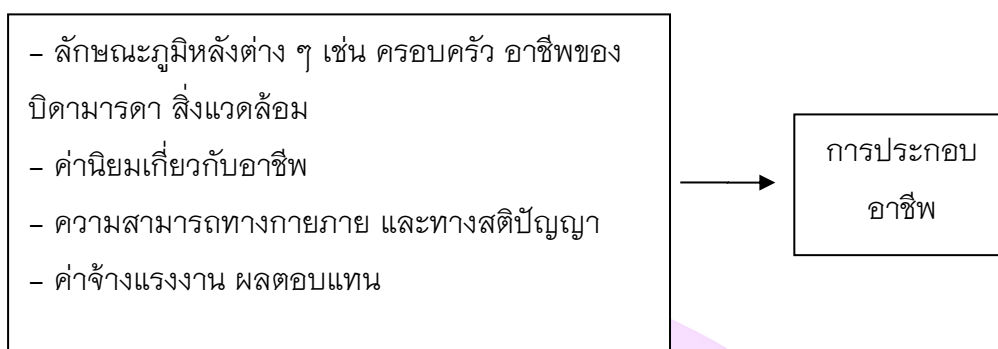
2.2 ขั้นการปรับปรุง (Reformation Stage) บุคคลจะได้รับการยอมรับในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา หรืออาชีพที่ได้เลือกแล้วบุคคลจะพยายามประนีประนอมกันระหว่างเป้าหมายของตนเองกับของคนกลุ่มใหญ่ และในที่สุดเขาก็จะคล้อยตามกลุ่ม

2.3 ขั้นความมั่นคง (Integration Stage) บุคคลมีความมั่นคง และมีความสำเร็จในการศึกษา หรือการประกอบอาชีพ และเห็นว่าอาชีพนั้นเหมาะสมกับตนเอง

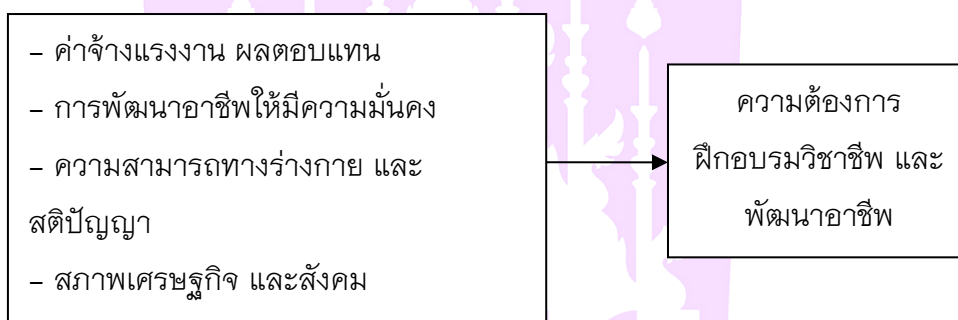
สรุปได้ว่า การเลือกประกอบอาชีพ คือ การที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพใดขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น เห็นว่าเป็นอาชีพที่พึงปรารถนา และดี โดยการเลือกอาชีพจะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของคนทั่วไป ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์วัฒนธรรมแตกต่าง และแรงผลักดันส่วนบุคคล เช่น บิดามารดา สังคม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นประสบการณ์ ที่เคยผ่านมาซึ่งส่งผลให้บุคคลรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบอาชีพนั้น และเมื่อมีเกิดกระบวนการเลือกประกอบอาชีพแล้ว บุคคลจะมีการปรับตัว และพัฒนาตนเองให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ซึ่งกระบวนการฝึกอบรมวิชาชีพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญตั้งแต่การเริ่มต้นค้นหาความต้องการของบุคคล ตลอดจนพัฒนาทักษะให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาเห็นว่า การฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นแนวทางที่ทำให้บุคคลมีโอกาสศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในระยะสั้น ๆ และสามารถตรวจสอบถึงความเหมาะสมกับตนเอง โดยพิจารณาจากความชอบ ความถนัด และความต้องการของตนเอง ฉะนั้นการฝึกอบรมวิชาชีพจึงเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพ และการพัฒนาอาชีพต่อไป

ทั้งนี้ การฝึกอบรมวิชาชีพมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังถือเป็นทรัพยากรมนุษย์เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และเป็นผู้ที่สมควรได้รับการพัฒนามากที่สุด แม้ว่าจะเป็นผู้ที่กระทำผิดกฎหมายก็ตาม เนื่องจากการจัดการฝึกวิชาชีพส่งผลให้ผู้ต้องขังได้ตรวจสอบถึงความเหมาะสมของตนเองในการจะประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ และเป็นการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถให้ผู้ต้องขังพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้เป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ภาพ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ

ภาพ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ

ทฤษฎีการแก้ไขผู้กระทำผิด

ทฤษฎีการแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นทฤษฎีที่เคยใช้อยู่ในศาสนาคริสต์ ตั้งแต่โบราณกาล เช่น การไถ่บาป หรือการสารภาพบาปเพื่อให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่โดย ศาสตราจารย์เฮเลนกล่าวว่าวิธีการทั้งหลายที่จะนำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษนี้จะต้องมีสภาพเป็นตัวบำบัดตัดโอกาส หรือจำกัดความสามารถในการกระทำผิด ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะต้องเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องโทษเพื่อความ สุขความพึงพอใจของผู้นั้น และเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรมอันจะพึงมีขึ้น (อภิวรรณ เพ็ชรศิริ, 2552)

กฎหมายอาญามีเงื่อนไขในการกำหนดโทษอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทแรกเป็นเงื่อนไขตามทฤษฎีแก้แค้น และประเภทที่ 2 เป็นเงื่อนไขที่ว่าด้วยการแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี โดยบำบัดตัดโอกาส หรือจำกัดความสามารถในการกระทำผิด

สำนักโปซิทิฟ (POSITIVE SCHOOL OF CRIMINOLOGY) ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยกล่าว คือ การกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระแต่ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่อง และหันไปสู่การกระทำผิดความผิดการกระทำผิดเกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การลงโทษจึงไม่ควรมุ่งเน้นที่การกระทำผิดเป็นหลักแต่ควรพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิด และการแก้ไขไปที่สาเหตุของการกระทำผิดนั้น ๆ

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสคนกลับตัวจึงเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด เช่น ความสามารถของผู้กระทำผิดที่จะกลับตัว การให้ผู้กระทำผิดทดลองกลับเข้าสู่สังคมถ้าเป็นการกระทำผิดโดยพลั้งพลาดไม่ได้กระทำผิดร้ายแรง หรือมีความโหดร้ายก็ใช้มาตรการเลี้ยงโทษจำคุก เช่น การรอกการลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ

การแก้ไขผู้กระทำผิด ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในวงการราชทัณฑ์โดยทั่วไป แต่ยังมีอุปสรรคหลายประการ คือ

1. ผู้กระทำผิด ได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้วโดยถูกหล่อหลอม และขัดเกลามาเป็นเวลานาน
2. ผู้กระทำผิด ไม่ควรได้มีการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไปในความรู้สึกของคนในสังคม
3. การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ทำผิดครั้งแรก
4. การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สามารถทำได้ในขณะที่อยู่ในเรือนจำเท่านั้น
5. ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีมลทินเมื่อกลับเข้าสู่สังคมมักจะไม่ได้รับการยอมรับ

ทฤษฎีที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

1. ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยเจ้าพนักงาน (Rehabilitation By The Official Theory) เป็นการปฏิรูปการลงโทษเพื่อแก้แค้น และทดแทนมาเป็นการลงโทษแบบมีมนุษยธรรม และให้การลงโทษจำคุกแทนการลงโทษเนรเทศประหารชีวิต หรือการทรมานร่างกายเป็นแนวคิด และทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาสำนักคลาสสิกต่อมาในสมัยสำนักนีโอ-คลาสสิก มีการคำนึงถึงเหตุยกเว้นความผิดยกเว้นโทษ และเหตุผลหย่อนโทษได้มีการพัฒนาระบบคุมประพฤติ และระบบพักการลงโทษแต่วิธีการนี้ไม่ได้ผลเท่าที่ควรเนื่องจากอาชญากรรมไม่ลดลงจึงมีการปฏิรูปครั้งที่ 2 ซึ่งมีแนวคิดมาจากทฤษฎีจิตวิทยา

1.1 ทฤษฎีจิตวิทยา ซิกมันด์ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และสังคมศาสตร์แขนงต่าง ๆ ฟรอยด์ เสนอว่าอาชญากรรมไม่ใช่การกระทำโดยเจตนาฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคมเสมอไป แต่อาจเป็นปฏิกิริยาสนองตอบ โดยไร้สำนึกต่อปัญหาส่วนบุคคลผู้กระทำความผิดอาจเป็นคนเจ็บป่วยมากกว่าจะเป็นคนชั่วร้ายการฝ่าฝืนกฎหมายน่าจะเป็นการเจ็บป่วยมากกว่าการเจตนากระทำความผิดอย่างแท้จริง

ในขณะเดียวกันสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ ซึ่งให้เห็นอิทธิพลของกระบวนการเรียนรู้อิทธิพลของวัฒนธรรมสภาพของชนชั้นตลอดจนเชื้อชาติเป็นที่มาของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมากกว่าการจงใจกระทำความผิด ผลก็คือ มีแนวโน้มที่จะมองผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้ถูกเอาเปรียบในสังคมทางสติปัญญา ซึ่งมีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางกาย และทางจิตใจ

1.2 สำนักโปซิทิฟโดยซีซาร์ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso, 1835) เป็นผู้นำ และสำนักป้องกันสังคมซึ่งมีมาร์คแอนเซล (Marc Ancel) เป็นผู้นำทั้ง 2 สำนักเห็นว่าอาชญากรรมมิใช่เป็นการกระทำโดยเจตนาการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด จึงควรเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ และต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว การที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ประการ คือ ศาลมีคำพิพากษาไม่แน่นอนตายตัว (Indeterminate sentence) และการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 2-19)

ก่อนการปฏิรูปการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 2 นี้หากศาลจะลงโทษจำคุกศาลจะกำหนดระยะเวลาจำคุกไว้ตายตัวแน่นอน และยังคงกำหนดรูปแบบการจำคุกให้เรือนจำใช้ในการลงโทษด้วยเช่นให้ขังเดี่ยว หรือให้ทำงานหนักขณะจำคุก แต่หลังการปฏิรูปการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 2 แล้วเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป โดยกฎหมายยอมให้ศาลรอการกำหนดโทษได้จนกว่าจะมีการทำรายงานประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยพร้อมทั้งความเห็น และขอเสนอแนะต่อศาลพนักงานคุมประพฤติจิตแพทย์ และที่ปรึกษาของศาล ความรับผิดชอบในการตัดสินใจจึงแบ่งแยกออกไปไม่เฉพาะระหว่างบุคคลที่ทำงานกับศาลเท่านั้น แต่รวมถึงบุคลากรของหน่วยงานราชทัณฑ์ทุกระดับด้วยคำพิพากษากำหนดโทษที่ไม่ตายตัวแน่นอนได้ถูกนำมาใช้ เพื่อให้หน่วยงานราชทัณฑ์เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของผู้กระทำความผิดโดยผ่านกระบวนการจำแนกประเภท และแก้ไขฟื้นฟู (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 2-19)

2. ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยประชาชน และชุมชนร่วมกับเจ้าพนักงาน (Reintegration Theory) คือ กระบวนการยุติธรรมเป็นระบบงานเกี่ยวกับชุมชนจึงต้องทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอื่น ๆ ในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอีกแนวคิดหนึ่ง คือ ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็น เจ้าของอำนาจอธิปไตยประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐเช่นประชาชน และชุมชนที่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษไปแล้วจะกลับไปอยู่ด้วยจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดดังกล่าวให้มิ้งานทำให้อยู่ในสังคมได้

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในประเทศไทย

กฎหมายอาญากำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ 6 สถานอัน ได้แก่ การประหารชีวิตจำคุกปรับการให้อยู่ภายในเขตที่อื่นมีกำหนดการริบทรัพย์ และการเรียก ประกันทัณฑ์บนจากผู้ซึ่งแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อผู้อื่นนั้นกฎหมายวางวิธีปฏิบัติต่อบุคคล บางจำพวกเป็นพิเศษเพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิด หรือฝึก และอบรมให้กลับตัวเป็นคนดี คือ

1. กฎหมายเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน เด็กอายุระหว่าง 7 ปี ถึง 14 ปีศาลอาจ ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ว่ากล่าวตักเตือนเด็ก หรือบิดามารดาผู้ปกครองเด็กแล้วปล่อยตัวไป

1.2 อ้างข้อกำหนดให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นมีให้ก่อเหตุร้ายขึ้น ตลอดเวลาที่ศาลกำหนดโดยศาลจะสั่งคุมประพฤติ

1.3 สั่งคุมประพฤติเด็ก

1.4 ส่งตัวเด็กไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึก และอบรมก็ได้เด็กอายุ 14 ปี ถึง 17 ปี

2. กฎหมายวางวิธีหรือการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลที่ศาลพิจารณาว่าได้ กระทำความผิดแล้วปล่อยตัวไปโดยจะกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติบุคคลนั้น ๆ ด้วย หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำความผิดขึ้นภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

3. กฎหมายกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย หรือผู้กระทำความผิดหลายครั้งเพื่อป้องกันมิให้ก่อ เหตุร้ายขึ้นอีก

4. กฎหมายผู้พ้นโทษ หรือบุคคลที่ขาดความรู้ที่จะประกอบอาชีพสงเคราะห์

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

1. ความหมายของการลงโทษอาญา

ตามความเห็นทางทฤษฎีของนักวิชาการด้านกฎหมายได้อธิบายความหมายของ โทษอาญาไว้ดังต่อไปนี้

Johannes Andenaes อธิบายว่าโทษอาญาจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ

3 ประการ

1. โทษเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิดผลร้ายที่จะถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้จะต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจนำมาใช้กับผู้กระทำผิด
2. โทษต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายหากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายแล้วได้รับผลร้ายไม่ถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้
3. โทษเป็นผลร้ายซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิดรู้ว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐโดยตรงจากการกระทำผิดไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม

ALF Ross เห็นว่าโทษอาญาเป็น “การตอบสนองของสังคม” มีลักษณะสำคัญ คือ

1. จะต้องเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดตามกฎหมาย
2. จะต้องถูกกำหนดขึ้น และใช้โดยผู้มีอำนาจเท่านั้น
3. จะต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำผิด
4. จะต้องเป็นผลร้ายที่แสดงถึงการตำหนิผู้กระทำผิดว่าผู้นั้นได้กระทำการที่ไม่สมควรหากผลร้ายนั้นไม่ต้องการการตำหนิก็ไม่ถือเป็นโทษตามความหมาย

2. ความหมายของโทษอาญาตามนัยแห่งกฎหมายอาญา

ตามนัยแห่งกฎหมายอาญาพิจารณาความหมายของโทษอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

มาตรา 2 บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

เมื่อพิจารณาตามตัวบทดังกล่าวตามนัยของมาตรา 2 จะเห็นได้ว่า “โทษในทางอาญา” จะเห็นได้ว่ากฎหมายอธิบายว่าโทษทางอาญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ

1. มีการกระทำผิด
2. การกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด
3. การกระทำที่จะเป็นความผิดนั้นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และยังต้องมีบทกำหนดโทษไว้ด้วย

มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมี ดังนี้

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก
3. กักขัง
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

โทษประหารชีวิต และโทษจำคุกตลอดชีวิตให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าหากโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ใช่โทษตามที่ระบุไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้นเราจะถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายที่เรากำลังพิจารณาอยู่ หรือไม่

ในประเด็นนี้ ศาสตราจารย์จิตติตติงศภัทน์นักวิชาการด้านกฎหมายของไทยได้อธิบายหลักคิดไว้ว่าเราต้องพิจารณาลักษณะอันแท้จริงของวิธีการนั้น และความประสงค์ที่นำวิธีการนั้นมาใช้ว่าจะถือเป็นการลงโทษ หรือไม่ได้สำคัญอยู่ที่การเรียกขานวิธีการนั้น

จากหลักคิดข้อนี้จึงนำมาอธิบายได้ว่าหากวิธีการที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดมีความมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดอันเป็นการตอบแทน อันเนื่องมาจากเขาได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลร้ายดังกล่าวนี้ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย และออกมาโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายแล้วไซ้ร้อยมถือได้ว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้ด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2556)

3. การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เกิดขึ้นมาในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical method) ที่ได้จากการสังเกตการทดลองนักอาชญาวิทยา กลุ่มนี้ นำโดย ลอมโบรโซ (Lombroso) และกาโรฟาโล (Garofalo) และเฟอร์รี (Ferri) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี และในฐานะผู้นำของสำนักอิตาลีเลียน (Italian School) ที่เห็นว่าการศึกษารื่องอาชญากรรม และการกระทำผิดควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาโดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำผิดรวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด

3.1 ความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำรวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติจึงต้องมีการให้การเรียนรู้การอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และทัศนคติให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตหลังพ้นโทษได้รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่ให้เกิดความรู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว

เคิทเวย์ (George F. Kirchoway) ให้ทัศนะว่า “...การลงโทษไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งหย่อนความรับผิดชอบได้เพราะว่าเขาไม่รู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับจากการกระทำผิดไม่สามารถที่จะยับยั้งบุคคลวิกลจริตได้เพราะว่าเขาพยายามขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมอยู่แล้วไม่สามารถยับยั้งผู้ที่กระทำผิดด้วยความฉลาดได้เพราะว่าเขายอมไม่คิดว่าจะถูกจับได้ไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งกระทำความผิดโดยกะทันหันได้เพราะว่าแรงกระตุ้นให้กระทำผิดมีเร็วกว่าที่จะคิดถึงเหตุผลถ้าการลงโทษไม่สามารถยับยั้งบุคคลเหล่านี้ได้แล้วแล้วใครกันที่การลงโทษจะยับยั้งได้ก็คงจะมีแต่บุคคลซึ่งมีมาตรฐานความประพฤติที่ดี และไม่ละเมิดกฎหมายอยู่แล้วซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งมาชู้เลย...”

สรุปได้ว่าการลงโทษจึงควรมีไว้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตด้วยความเป็นปกติสุขมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว

3.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

3.2.1 มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยเน้นตัวบุคคลผู้กระทำผิด และสภาพแวดล้อม

3.2.2 เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษ

3.2.3 การทำให้ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

สรุปได้ว่าการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำผิดซ้ำรวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเองสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

3.3 เหตุผลสนับสนุนในการการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

นักวิชาการที่ศึกษาด้านนิติศาสตร์ และอาชญาวิทยาโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์เห็นว่าแม้ว่าจะมีการลงโทษที่รุนแรงแต่ก็พบว่า มีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกอยู่เสมอแสดงว่าการลงโทษไม่สามารถทำให้คนกลัวโทษที่จะได้รับไม่สามารถข่มขู่ให้คนกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นมาอีกการลงโทษโดยอาศัยหลักกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับความผิด และการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนตามทฤษฎีการลงโทษให้สาสม หรือเพื่อข่มขู่ให้กลัวตามทฤษฎีการป้องกันแต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะประสบผลสำเร็จ จึงต้องมีการศึกษาวิธีการอื่นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น คือ การศึกษาค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิด และหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำผิด และบุคคลอื่นให้เกิดความหวาดกลัวจนไม่กล้ากระทำผิด

4. หลักคิดในการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

แนวคิดของแพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูฟื้นฟู มีหลักคิดว่าสิ่งใดก็ตามที่สามารถแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีได้สิ่งนั้นคือ วิธีการที่ดีที่สุด และควรนำมาใช้เนื่องจากผู้กระทำผิดแต่ละคนมีปัญหาแตกต่างกันมีนิสัยใจคอแตกต่างกัน เราจึงต้องใช้วิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าวิธีการแบบใดจึงจะเหมาะสมกับผู้กระทำผิดมากที่สุดสรุปว่าวิธีการใดก็ตามหากสามารถแก้ไข พัฒนา และปรับเปลี่ยนผู้กระทำผิดได้ ก็ควรเลือกใช้วิธีนั้น (Packer, 1979)

5. หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูเป็นทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลมาจากวิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ (Positivist) ที่ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงประจักษ์ (Empirical method) มาศึกษาวิเคราะห์โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์มาพิสูจน์ความเชื่อ และสมมุติฐานโดยศึกษาเหตุการณ์กระทำผิดเป็นรายบุคคลศึกษาหาวิธีการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดหาวิธีการที่จะดัดแปลงแก้ไขผู้กระทำผิดเพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำซึ่งแนวคิดของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูแตกต่างจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน และทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันของสำนักคลาสสิกที่เน้นการใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผลเชิงตรรกะ (Rational)

อุทิศ แสตนโกติก (2525) การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักการสำคัญที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่สามารถทำลายคุณลักษณะประจำตัว
2. ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด การลงโทษจำคุกระยะสั้นยิ่งจะทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษกลายเป็นผู้ร้ายถาวรเพราะผ่านการจำคุกมาแล้วกลายเป็นคนซ้ำคุก และยังอาจได้เรียนรู้พฤติกรรมโจรจากในคุกมาด้วยวิธีการอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น

2.1 การกักขังแทนค่าปรับ

2.2 การรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ

2.3 การคุมประพฤติ

3. การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคลตามแนวคิดของแพ็กเกอร์ที่ว่าในการกำหนดโทษ และการพิจารณาความหนักเบาของการลงโทษขึ้นอยู่กับ

ระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไขตัดแปลงผู้กระทำความผิดไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำความผิด ดังนั้นจึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดว่าเขาควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

4. เมื่อผู้กระทำผิดแก้ไขดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ หากเห็นว่าผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขตนเองได้ดีแล้วก็ไม่ควรไปลงโทษเขาต่อไปอีก ควรจะระงับการลงโทษเพราะถึงลงโทษต่อไปก็ไม่ได้ประโยชน์วิธีการที่อาจนำมาใช้ คือ การพักการลงโทษ (Parole)

5. ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขังเนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำความผิดกลับไปสู่สังคมจึงต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้มีอาชีพมีงานทำมีรายได้เลี้ยงตนเองได้ไม่ตกเป็นภาระของผู้อื่นอันจะทำให้เกิดการรังเกียจ ดังนั้นในระหว่างที่มีการลงโทษควรมีการฝึกอาชีพให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต้องนำไปใช้ในสังคมเมื่อพ้นโทษไปแล้วจะสามารถเลี้ยงตนเองได้ทำให้ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

6. ความผิดที่ควรลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

การลงโทษควรมีไว้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ให้เกิดกลับมากระทำความผิดซ้ำประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ ควรจะใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในความผิดลักษณะใด

6.1 กรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา เมื่อพิจารณาจากตัวผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต หรือมีความบกพร่องทางการรับรู้ไม่สามารถรับรู้ไม่เข้าใจถึงการกระทำของตนการลงโทษย่อมไม่ได้ผลควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

6.2 กรณีที่การลงโทษไม่สามารถรักษา และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้แต่กลับทำให้แย่งผู้กระทำความผิดบางประเภท หรือบางคนที่กระทำความผิดในเรื่องเล็กน้อยเช่นลักทรัพย์เพื่อประทังชีวิตไม่ใช้มีสันดานโจรหากได้รับการลงโทษจำคุกอาจเป็นการกดดันสภาพจิตใจให้แย่ง หรือเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ไม่ดีจากในคุกควรนำแนวคิด และวิธีการการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมาใช้จะเหมาะสมกว่าการลงโทษเพื่อยับยั้งข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง คือ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลซึ่งได้รับคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือมาตรการอื่นที่คล้ายคลึงกันย่อมมีวัตถุประสงค์เท่าที่ระยะกำหนดโทษอำนวยเพื่อปลูกฝังบุคคลดังกล่าวให้มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้เมื่อปล่อยตัว และเตรียมเขาให้พร้อมที่จะกระทำการปฏิบัติจึงควรดำเนินไปในแนวทางส่งเสริมให้เขาเกิดความรู้สึกเคารพตนเองบวกรจิตสำนึกในความรับผิดชอบ

ให้มากขึ้นเพื่อบรรลุจุดประสงค์นี้ควรจะใช้วิธีการที่เหมาะสมทุกอย่างซึ่งรวมทั้งการเอาใจใส่ทางศาสนากการศึกษาวิชาสามัญการฝึก และแนะนำวิชาชีพการสอบประวัติทางสังคมให้คำปรึกษาเรื่องอาชีพบำรุงร่างกายให้แข็งแรง และอบรมนิสัยให้ยึดมั่นในศีลธรรมจรรยา สิ่งดังกล่าวนี้จะต้องปฏิบัติให้ตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลโดยรวบรวมประวัติในทางสังคม และทางประกอบอาชีพการรวมความสามารถ และทำที่ทางกาย และจิต อารมณ์ประจำตัวกำหนดโทษตลอดจนความคาดหวังจะดำเนินชีวิตภายหลังปลดปล่อยมา ประกอบการพิจารณาวินิจฉัย (กรมราชทัณฑ์, 2524)

เรือนจำในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีบทบาท และหน้าที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้พิจารณาถึงความหมายที่แท้จริงของหลักการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (treatment of offenders) ซึ่งหมายถึงการปรุงแต่งแก้ไข และพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ต้องขังเพื่อฟื้นฟูสภาวะทางร่างกายจิตใจอาชีพ และสถานภาพทางสังคมของผู้ต้องขังที่เสื่อมโทรมไปแล้วให้กลับคืนสู่สภาวะปกติอันเป็นที่ยอมรับของสังคมภายใต้การปลดปล่อย หรือฟื้นฟูไปแล้วนั้นจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติเพื่อชักนำส่งเสริมให้ผู้ต้องขังสำนึกในความผิด และมีความสามารถที่จะปรับตัวใหม่โดยกระบวนการอบรมสั่งสอน หรือการขัดเกลาทั้งในแง่ของการศึกษาวิชาสามัญการฝึกฝนวิชาชีพการพัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีผสมผสานกันไป ภารกิจส่วนนี้จะประสบผลสำเร็จได้ นอกจากอาศัยปัจจัยผู้ต้องขังเองแล้วยังต้องอาศัยปัจจัยความศรัทธา และความรู้ความสามารถของเจ้าพนักงานเรือนจำตลอดจนความร่วมมือของสถาบันสังคมอื่น ๆ

การดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์นอกจากจะควบคุมป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีไปก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคมภายนอกยังจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ต้องโทษ ได้แก่

1. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงหลักกำหนดโทษนับเป็นวิธีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะความต้องการ และจำเป็นของนักโทษเด็ดขาดแต่ละคนกล่าวคือ ถ้าเป็นนักโทษที่มีกำหนดโทษน้อยก็ให้ทำงานเบ็ดเตล็ดทั่วไป ถ้าเป็นผู้ที่มีโทษสูงก็ให้ทำงานฝึกหัดเกี่ยวกับวิชาชีพเพราะมีเวลาพอที่จะรับการอบรมให้เกิดความชำนาญสามารถประกอบอาชีพได้

2. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงหลักความแข็งแรงของร่างกาย เป็นการจัดใช้แรงงานนักโทษตามสภาพความสมบูรณ์แห่งร่างกาย เช่น จัดงานที่ใช้กำลังกาย หรือตรากตรำให้แก่ผู้ที่มีร่างกายที่สมบูรณ์ และงานเบาแก่ผู้อ่อนแอกว่า หรือการงดเว้นฝึกอาชีพแก่นักโทษด้วยก็สอดคล้องกับหลักสุขภาพ และมนุษยธรรม

3. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงหลักสติปัญญา นับว่าเป็นวิธีการเลือกใช้ทรัพยากรจากนักโทษที่ประหยัด และคุ้มค่ากับเวลาที่อยู่ในสถานที่ควบคุมอย่างแท้จริง เป็นต้นว่าผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และสนใจในการฝึกอาชีพก็จะจัดให้ทำงานเกี่ยวกับการริเริ่ม หรืองานประดิษฐ์ และใช้ความรู้ความสามารถสูงรวมทั้งจัดให้เป็นหัวหน้ากลุ่มด้วย

4. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงอุปนิสัย และฝีมือ หรือความรู้ ความชำนาญ เพื่อให้บังเกิดผลดี และประหยัดทั้งเวลาการอบรมฝึกอาชีพ และวัสดุอุปกรณ์มีจำกัดเจ้าหน้าที่เรือนจำก็สอบถามอุปนิสัยฝีมือ และความรู้ของนักโทษเสียก่อนแล้วจึงจะให้การฝึกอบรมตามความสามารถ และตามนิสัยความถนัดเป็นรายบุคคลต่อไป

5. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงผลในทางเศรษฐกิจแม้ว่าโดยหลักการการใช้แรงงานนักโทษมิได้มุ่งผลกำไรแต่ในข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าเรือนจำ และทัณฑสถานได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นจำนวนน้อยอีกทั้งในด้านการฝึกวิชาชีพนักโทษก็จำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนค่าใช้จ่ายเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก และการผลิตสินค้าราชทัณฑ์ก็จะสำเร็จได้สิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตเกินกว่าการใช้แรงงานภายนอก

6. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงผลในทางอบรมหมายความว่านักโทษต้องร่วมมือในการฝึกวิชาชีพตลอดจนพัฒนาความประพฤติให้มีนิสัยรักงานซื่อสัตย์ สุจริตภายหลังจากการพ้นโทษแล้วจริง ๆ

7. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงสภาพการณ์แห่งเรือนจำ กล่าวคือ การจัดให้นักโทษทำงาน หรือฝึกวิชาชีพด้านใดด้านหนึ่งต้องคำนึงถึงสภาพการณ์แห่งเรือนจำ ประกอบกันไปเสมอ เช่น ถ้าเป็นเรือนจำระดับความมั่นคงสูงก็ควรฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรม หรือการช่างมากเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นเรือนจำระดับความมั่นคงต่ำก็ควรสนใจฝึกวิชาชีพ หรือใช้แรงงานด้านเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

8. การอบรมมอบหมายงานให้ทำ โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์แห่งอายุของนักโทษ เด็ดขาด กล่าว คือ กฎกระทรวงข้อ 51 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่างานที่จัดให้นักโทษเด็ดขาดอายุต่ำกว่า 25 ปี ให้คำนึงถึงการศึกษามากกว่า และอบรมเป็นพิเศษซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เท่ากับเป็นการนำหลักการปฏิบัติของนักโทษวัยหนุ่มมาให้นักโทษเด็ดขาดที่อายุต่ำกว่า 25 ปี อันเป็นวิธีการปฏิบัติที่ทันสมัยสอดคล้องกับหลักการราชทัณฑ์สากลซึ่งมุ่งให้แยกการปฏิบัติแก่นักโทษวัยหนุ่มออกเป็นสัดส่วนต่างหากจากนักโทษผู้ใหญ่ผู้นั้นเอง

สรุปกรมราชทัณฑ์ พิจารณาว่าการศึกษา และการฝึกวิชาชีพจะเป็นแนวทางแก้ไขผู้ต้องขังให้เป็นคนดีทางหนึ่งซึ่งการอบรมจะต้องเป็นไปในแนวทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นโยบายด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์

การฝึกวิชาชีพเป็นหนึ่งในภารกิจที่กรมราชทัณฑ์มุ่งเน้นให้เรือนจำ/ทัณฑสถานฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังมีวิชาชีพติดตัวสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษจะได้ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ แต่จากสถานการณ์จริงที่เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศประสบ คือ จำนวนผู้ต้องขังที่มีปริมาณมากจนเกิดเป็นภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี การบริหารงานราชทัณฑ์ด้านบุคคลากรอัตรากำลังข้าราชการกรมราชทัณฑ์ที่ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังรวมถึงการมีงบประมาณที่จำกัด ขยายผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการควบคุม และแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังโดยเฉพาะงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังที่ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพ

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขัง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขังว่า “ถ้าสามารถฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีได้ขอให้ราชการกรมราชทัณฑ์มีความมานะอดทนพยายามอบรมแก้ไขให้ผู้ต้องขังเป็นคนดีฝึกหัดงานอาชีพสำหรับเป็นเครื่องมือทำมาหากินโดยสุจริตได้เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วก็ควรติดตามดูแลด้วยว่าเขานำเอาวิชาชีพที่ฝึกอบรมให้ไปทำงานอะไรบ้าง...”

การจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขังได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบชัดเจนเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2490 ที่จังหวัดน่านโดยเรือนจำได้รับความช่วยเหลือจากแผนกศึกษาธิการอำเภอ และได้ประสบผลเป็นอย่างดีจึงได้ขยายต่อไปยังเรือนจำอื่น ๆ โดยได้มีการจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพผู้ต้องขังตามเรือนจำ และทัณฑสถานต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน

ปี พ.ศ. 2535 นโยบาย และแนวทางปฏิบัติงานราชทัณฑ์เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพสามารถสรุปได้ว่า ให้มีการพัฒนาการศึกษา และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังโดยเฉพาะทัณฑสถานวัยหนุ่ม ต้องทำทัณฑสถานให้มีสภาพเป็นโรงเรียน และเรือนจำอื่น ๆ ให้จัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขังไม่รู้หนังสือ (กรมราชทัณฑ์, 2535)

ปี พ.ศ. 2537 กรมราชทัณฑ์เน้นการฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และนำระบบอุตสาหกรรมเรือนจำมาใช้โดยให้เอกชนเข้ามาตั้งโรงงานในเรือนจำ

ปัจจุบันเรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศได้ดำเนินการจัดการศึกษา และฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังโดยประสานงานร่วมมือกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษาในพื้นที่ของเรือนจำ และทัณฑสถานเอง ทั้งนี้การบริหารการศึกษาในเรือนจำแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันบ้างในด้านครูผู้สอนด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนการศึกษาให้กับผู้ต้องขัง และสถานศึกษาเป็นผู้ออกใบประกาศนียบัตรรับรองคุณวุฒิให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งมีศักดิ์ และสิทธิ์ เช่นเดียวกับสถานศึกษานอกเรือนจำทุกประการ

2. ตัวชี้วัดการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านการฝึกวิชาชีพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน ซึ่งมาจากแนวคิดที่ต้องการให้เรือนจำ หรือทัณฑสถานทั่วประเทศจะได้มีตัวแบบทั้งทางกายภาพ และกลไกการปฏิบัติที่สมบูรณ์เป็นที่ยอมรับทั้งผู้ต้องขังผู้ปฏิบัติสังคมภายนอก และมีความเป็นสากลโดยให้มีการรับรองเรือนจำที่ได้มาตรฐานขึ้นซึ่งการรับรองนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการสร้างมาตรฐานเรือนจำเป็นเบื้องต้นเพื่อให้การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานในมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้แต่ละด้านเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และการประกาศรับรองมาตรฐานเรือนจำเป็นไปตามวัตถุประสงค์บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ให้เรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศถือปฏิบัติ ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการ (Managerial Administration)

มาตรฐานด้านที่ 2 บุคลากร (Qualified Staff)

มาตรฐานด้านที่ 3 อาคารสถานที่ และรูปแบบทางกายภาพของเรือนจำ/ทัณฑสถาน (Physical Plants)

มาตรฐานด้านที่ 4 การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Classifications)

มาตรฐานด้านที่ 5 การควบคุมผู้ต้องขัง และการรักษาความปลอดภัย (Custody and Security)

มาตรฐานด้านที่ 6 การศึกษา และการฝึกวิชาชีพ (Education and Vocational Training)

มาตรฐานด้านที่ 7 การทำงาน และการใช้แรงงานของผู้ต้องขัง (Work and Labor Force)

มาตรฐานด้านที่ 8 การรักษาระเบียบ และการลงโทษทางวินัยของผู้ต้องขัง (Disciplinary Procedure and Punishment)

มาตรฐานด้านที่ 9 การให้บริการผู้ต้องขัง (Services)

มาตรฐานด้านที่ 10 กิจกรรม และการได้รับประโยชน์ของผู้ต้องขัง (Inmate Activities and Privileges)

2.1. มาตรฐานด้านที่ 6 การศึกษา และการฝึกวิชาชีพ

เรือนจำ และทัณฑสถาน ต้องกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการฝึกวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน โดยให้จัดทำแผน หรือหลักสูตรการจัดการศึกษา และการฝึกวิชาชีพ ผู้ต้องขังอีกทั้งต้องจัดให้มีผู้ฝึกสอนที่ได้รับการรับรอง หรือประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ในการจัดการหลักสูตร ทั้งนี้ การจัดแผนงาน หรือหลักสูตรควรคำนึงถึงผลแห่งการเปลี่ยนแปลง พฤตินิสัย อยู่ในความสนใจของผู้ต้องขังรวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และมีคุณภาพของ ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ (กรมราชทัณฑ์, 2549)

2.1.1 ระบบการศึกษา และการฝึกวิชาชีพต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ความรู้ทักษะค่านิยม และทัศนคติผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัว และความพร้อมใน การรับมือกับสังคมภายใน และภายนอกเรือนจำ

2.1.2 หลักสูตรการศึกษา และโปรแกรมการฝึกวิชาชีพต้องให้โอกาสกับ ผู้ต้องขังทุกคนได้ศึกษาเรียนรู้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีโครงการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังให้ ชัดเจนโดยคำนึงถึง

- 1) ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ความถนัดของ ผู้ต้องขัง
- 2) การแนะนำ หรือเสริมความรู้ และทักษะให้กับผู้ต้องขังระหว่าง ทำงาน

2.1.3 เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีการจัดทำรายละเอียดของแผน หรือ หลักการ วัตถุประสงค์ ระยะเวลา เนื้อหา หรือรายละเอียดของวิชา ระบบการประเมินผู้ฝึกสอน หรือวิทยากร ผู้รับผิดชอบแผน/หลักสูตร

2.1.4 จัดให้มีแผนดำเนินงานที่เพียงพอต่อการดำเนินงานด้านการศึกษา และฝึกวิชาชีพ

2.1.5 โปรแกรมการฝึกวิชาชีพควรให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษา และความสนใจของผู้ต้องขัง รวมถึงโอกาสในการทำงานของผู้ต้องขังในชุมชนแห่ง ท้องถิ่นเมื่อพ้นโทษ

2.1.6 เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีโปรแกรมการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังให้ ชัดเจนเช่นช่างไม้เครื่องเรือนช่างสีช่างไม้ช่างก่ออิฐฉาบปูนช่างเชื่อมโลหะช่างตัดเหล็ก อลูมิเนียม การนวดแผนโบราณช่างตัดเย็บเสื้อผ้าช่างเสริมสวยโภชนาการ ศิลปะประดิษฐ์ ฯลฯ

2.1.7 ผู้ต้องขังมีโอกาสเลือกฝึกวิชาชีพตามความสนใจ และสมัครใจ

2.1.8 การฝึกวิชาชีพต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานใน
ท้องถิ่น

2.1.9 เรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรใช้แหล่งข้อมูล หรือประสานงานกับหน่วยงาน
ทั้งภาครัฐ และเอกชนของท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา และโปรแกรมการฝึก
วิชาชีพ

2.1.10 การจบหลักสูตรการศึกษา และโปรแกรมการฝึกวิชาชีพ ต้องจัดให้มี
ประกาศนียบัตร หรือหนังสือรับรองแล้วแต่กรณีที่ถูกต้องตามกฎหมาย และรับรองโดย
หน่วยงานของรัฐเพื่อมอบให้แก่ผู้ต้องขังที่ผ่านการศึกษา หรืออบรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการยอมรับ
ของสังคมภายนอกในเรื่องคุณสมบัติของผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกไป

2.1.11 เรือนจำ/ทัณฑสถานควรมีการประชาสัมพันธ์กับท้องถิ่นในเรื่อง
เกี่ยวกับการพัฒนาทางการศึกษา และการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เพื่อผลของการยอมรับจาก
สังคมภายนอกในการกลับเข้าทำงานของผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ

2.1.12 บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการฝึกสอน ต้องมีระบบการสรรหาครู
อาจารย์ ผู้ฝึกสอน วิทยากร ที่เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และเพียงพอ หากเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์
ต้องถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และต้องมีระบบความก้าวหน้าทางอาชีพที่เหมาะสม

2.1.13 การศึกษา และการฝึกวิชาชีพควรจัดให้มีระบบการศึกษาด้วยตนเอง
โดยลักษณะของการศึกษาต้องตั้งอยู่บนหลักของการสนับสนุน และเสริมสร้างความเข้าใจใน
หลักสูตรการศึกษาสายสามัญ และการฝึกวิชาชีพปกติ โดยให้มีแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย
ห้องสมุด บอร์ด ทรัพยากรสารสนเทศ มัลติมีเดีย กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

2.1.14 หลักสูตรการศึกษาควรจัดให้มีตารางที่สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้
ผู้ต้องขังสามารถเข้าเรียนได้ตลอดเวลาตามสะดวก และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาได้ด้วย
ตนเอง

2.1.15 เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีระบบการประเมินคุณภาพของแผน/
หลักสูตร และบุคลากรที่ทำหน้าที่ฝึกสอนอย่างสม่ำเสมอทุกช่วงระยะเวลาจนจบแผน/หลักสูตร

2.1.16 เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีระบบการจัดเก็บข้อมูลทางด้านการพัฒนา
การศึกษา หรือฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังแต่ละคน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัย และ
พัฒนาระบบต่อไป

2.1.17 ควรจัดให้มีการศึกษา วิจัยด้านผลกระทบของระบบการศึกษา การฝึกวิชาชีพที่มีต่อการพัฒนาการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขัง การปรับตัวเข้ากับสังคมเป็นระยะ ๆ รวมถึงการประเมินผล

2.2 มาตรฐานด้านที่ 7 การทำงาน และการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

นโยบายด้านการทำงานผู้ต้องขังต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการลดความกดดันเนื่องจากการถูกคุมขัง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพฤตินิสัย การเสริมสร้างระเบียบวินัย การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ และการดำรงอยู่อย่างปกติสุขของผู้ต้องขัง

2.2.1 ต้องจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทักษะขั้นพื้นฐาน ก่อนที่จะให้ผู้ต้องขังทำงาน

2.2.2 ต้องมีการทำงานของผู้ต้องขังให้มีความชัดเจนโดยคำนึงถึงปัจจัยในต่าง ๆ ดังนี้

1) ความรู้ความสามารถของผู้ต้องขัง ตลอดจนความพร้อม ความถนัด ทักษะ และประสบการณ์

2) ความสอดคล้อง และความต้องการของตลาด แรงงานภายนอก

3) การแนะนำความรู้ และทักษะแก่ผู้ต้องขังระหว่างการทำงาน

4) วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ประกอบการทำงานต้องเป็นสิ่งที่หาได้จากท้องถิ่นเป็นอันดับแรก

2.2.3 ต้องกำหนดชั่วโมงการทำงาน และวันหยุดอย่างชัดเจน

2.2.4 ต้องกำหนดระดับผลตอบแทนการทำงานในรูปของเงินรางวัลปันผล หรือสวัสดิการอื่นใดให้เหมาะสมกับงานแต่ละประเภทอย่างชัดเจน

2.2.5 ต้องมีผลการตรวจสุขภาพของผู้ต้องขังเป็นราย ๆ และได้รับการรับรองจากแพทย์ หรือบุคลากรทางการแพทย์ว่าผู้ต้องขังรายนั้น ๆ มีศักยภาพ และความพร้อมทั้งร่างกาย และจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานนั้น ๆ

2.2.6 ต้องไม่ใช่งานที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย และสุขภาพของผู้ต้องขัง

2.2.7 เป็นงานที่คำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องความรู้ ความสามารถการฝึกอบรม ภูมิหลัง การประกอบอาชีพ ลักษณะทางกายภาพของร่างกาย ความพึงพอใจ และความน่าไว้วางใจของผู้ต้องขัง รวมถึงประโยชน์ในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษของผู้ต้องขัง

2.2.8 ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น หรือระหว่างอุทธรณ์ ฎีกา หากจะจัดให้มีการทำงานจะต้องเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความสะอาด อนามัย การสุขาภิบาล หรือการบำรุงรักษาภายในเรือนจำเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามหากผู้ต้องขังคนใดมีความรู้ทักษะทางด้านฝีมือช่าง หรือมีความชำนาญทางวิชาชีพต่าง ๆ และโดยความสมัครใจของผู้ต้องขังเท่านั้น ก็สามารถจัดให้ทำงานอื่นได้

2.2.9 เรือนจำ/ทัณฑสถานต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัย และสุขลักษณะในการทำงานของผู้ต้องขังเป็นสำคัญ โดยต้องมีการจัดทำแผนการป้องกัน และแผนการปฏิบัติ หากเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นในการทำงานของผู้ต้องขัง เพื่อลดอันตราย และความเสี่ยงจากการทำงาน รวมถึงต้องมีสถานที่ หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ และพร้อมที่จะใช้งานเพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน

2.2.10 งานใดที่อาจก่อความเสี่ยงมากต้องมีระบบประกันความปลอดภัย เช่นเดียวกับสังคมภายนอก

สาขาวิชาชีพที่เรือนจำ และทัณฑสถานทั่วประเทศได้เปิดให้มีการฝึกอบรมให้กับผู้ต้องขังในปัจจุบัน ได้แก่ วิชาชีพช่างไม้ วิชาชีพจักสาน วิชาชีพช่างพิมพ์ วิชาชีพเลี้ยงสัตว์ วิชาชีพช่างยนต์ วิชาชีพเกษตรกรรม วิชาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้า วิชาชีพช่างเชื่อม วิชาชีพช่างสี วิชาชีพช่างปูน วิชาชีพปั้นอิฐดินเผา วิชาชีพทำเครื่องเรือนไม้ วิชาชีพช่างตัดผม วิชาชีพสิ่งทอ วิชาชีพช่างไฟฟ้า วิชาชีพเหล็กตัด วิชาชีพปุกระเบื่อง วิชาชีพโภชนาการ วิชาชีพหัตถกรรม และ สิ่งประดิษฐ์ วิชาชีพดนตรี วิชาชีพช่างศิลป์ ฯลฯ

ผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน โดยเฉพาะด้านที่ 6 และ 7 ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกวิชาชีพ และการใช้แรงงานผู้ต้องขัง เป็นแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ซึ่งเรือนจำต้องมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานด้านการศึกษา และการฝึกวิชาชีพให้ชัดเจน โดยจัดทำแผนทางการศึกษา หรือการฝึกวิชาชีพ ผู้ฝึกสอนที่ได้รับการรับรอง หรือมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเข้าดำเนินการจัดการหลักสูตร การศึกษา การฝึกวิชาชีพ โดยคำนึงถึงผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และตรงความถนัด ความสนใจของผู้ต้องขังเป็นสำคัญ ในส่วนของการใช้แรงงานผู้ต้องขัง ต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายในการลดความกดดันจากการถูกคุมขัง การสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อพัฒนาพฤติกรรม การเสริมสร้างระเบียบวินัย และสร้างทักษะในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

ภาพ 5 ภาพตัวอย่างการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในสาขาต่าง ๆ

การดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา

ประวัติเรือนจำจังหวัดพะเยา

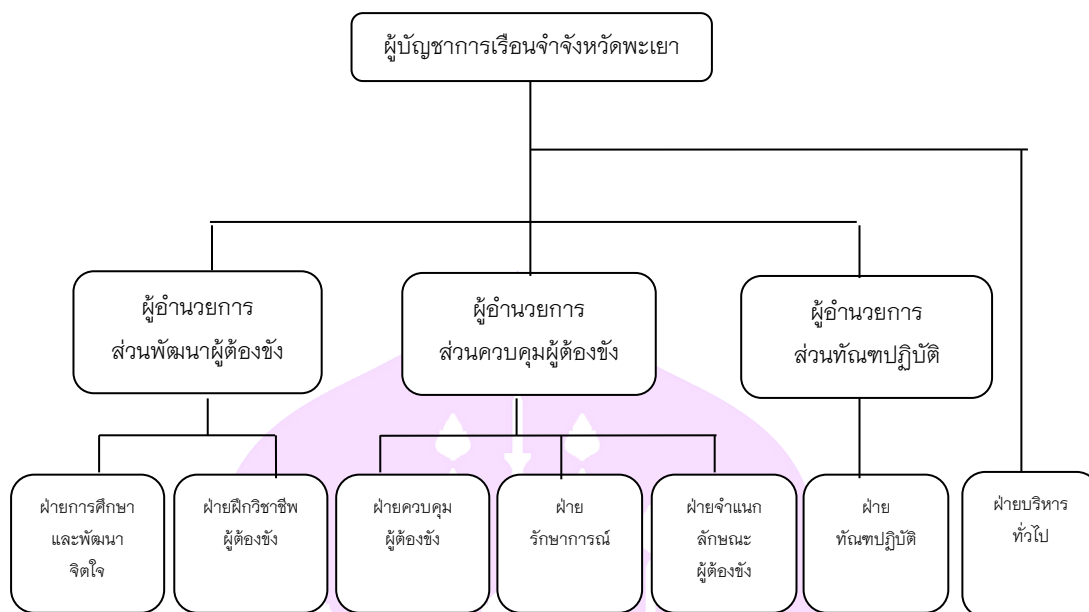
เรือนจำจังหวัดพะเยา ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งได้จัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ที่ 163/2523 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2523 บนพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 318 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ภายในเรือนจำ 10 ไร่ 2 งาน เนื้อที่ภายนอก จำนวน 308 ไร่ และได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2523 ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้ขอจัดตั้งเป็นพื้นที่เรือนจำชั่วคราวร่องห้า จำนวน 220 ไร่ เพื่อดำเนินการตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ภารกิจหลัก

1. ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีว
2. พัฒนาพฤตินิสัยให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นพลเมืองที่มีคุณประโยชน์

หน้าที่ความรับผิดชอบ

เรือนจำจังหวัดพะเยา มีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ และหลักสิทธิมนุษยชน

ภาพ 6 โครงสร้างการบริหารงานของเรือนจำจังหวัดพะเยา

ตาราง 1 แสดงข้อมูลอัตรากำลังเจ้าหน้าที่

รายการ	จำนวน (คน)
ข้าราชการชาย	65
ข้าราชการหญิง	8
พนักงานราชการ	14
ลูกจ้าง	
รวม	87

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

ตาราง 2 แสดงข้อมูลผู้กระทำผิดในเรือนจำจังหวัดพะเยา

รายการ	จำนวน (คน)
ผู้ต้องขังชาย	1,254
ผู้ต้องขังหญิง	202
ผู้ต้องกักขังชาย	3
ผู้ต้องกักขังหญิง	3
ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ชาย	45
ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หญิง	1
รวม	1,508

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

ตาราง 3 แสดงข้อมูลผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามประเภท

รายการ	จำนวน (คน)
ประเภทผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนคดี	6
ประเภทผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี	12
ประเภทผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา	13
ประเภทผู้ต้องขังเด็ดขาด	171
รวม	202

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

ตาราง 4 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามลักษณะ

ความผิด

รายการ	จำนวน (คน)
คดีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติด	162
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	14
คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต	3
คดีอื่น ๆ	23
รวม	202

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

ตาราง 5 แสดงข้อมูลสถิติผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาจำแนกตามลักษณะ

ความผิด

รายการ	จำนวน (คน)
คดีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ	162
คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	14
คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต	3
คดีอื่น ๆ	23
รวม	202

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. ด้านการควบคุมผู้ต้องขัง

เรือนจำได้ดำเนินการปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมกับกำหนดโทษ และพฤติกรรมประเภทผู้ต้องขังอย่างเป็นสัดส่วน อาทิ แคนความมั่นคงสูง สำหรับผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว แคนแรกรับสำหรับผู้ต้องขังที่รับตัวใหม่ และอยู่ในระหว่างรอรับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ตามกระบวนการรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ เป็นต้น อีกทั้งยังนำนวัตกรรมเทคโนโลยีระบบอิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปตามหลักข้อกำหนดสหประชาชาติ และสอดคล้องกับหลักอาชญาวิทยา

2. ด้านการแก้ไขฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

เรือนจำจังหวัดพะเยามีนโยบายการแก้ไขฟื้นฟู และพัฒนาผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การอบรมพัฒนาจิตใจ และกิจกรรมตามหลักศาสนา เรือนจำดำเนินการอบรมพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังด้วยหลักสูตรหลักศาสนาเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ และจัดกิจกรรมตามหลักศาสนา เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญตั้งแต่แรกรับจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้การปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดที่จะเป็นคนดีจะส่งผลถึงพฤติกรรมในขณะต้องโทษ และภายหลังพ้นโทษ

2.2 การอบรมความรู้ และการจัดการศึกษา เรือนจำจังหวัดพะเยาจัดให้มีการจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขัง ตั้งแต่ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ ระดับการศึกษาสายสามัญ การศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาระดับอุดมศึกษา (มสธ.) ทั้งนี้การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างเจตคติที่ดี

และเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต ตลอดจนอบรมความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การอบรมความรู้ด้านกฎหมาย อบรมความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทางราชการ และศาสนา

2.3 การอบรมโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดคดีอาญาเสพติด คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังเฉพาะคดีความผิดนั้น โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกให้การฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กรมราชทัณฑ์ได้แก่ การฝึกระเบียบวินัย การฝึกสมรรถนะทางร่างกาย การอบรมวิชาชีพ การปลูกจิตสำนึกให้เป็นคนดีของสังคม

2.4 การอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เป็นขั้นตอนการดำเนินงานก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังซึ่งต้องได้รับการอบรม และเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่สังคมภายนอก ซึ่งเรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี เครือข่ายด้านสังคม สงเคราะห์ให้การอบรมความรู้ด้านการฝึกวิชาชีพ การจัดทำงาน การตรวจสุขภาพ การติดตามให้ความช่วยเหลือตลอดจนการจัดหาทุนประกอบอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ

2.5 การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา นโยบายในเรื่องของการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา ได้มอบหมายให้ฝ่ายฝึกวิชาชีพ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำทั้งทางด้านฝึกวิชาชีพ และแรงงานรับจ้าง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ต้องขังมีความรู้ทักษะ ความชำนาญ สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ อีกทั้งเป็นการปลูกฝังวินัยการรักการทำงาน ให้ผู้ต้องขังไม่คิดพึ่งพาน้ำเงินได้ เพื่อใช้จ่ายระหว่างคุมขัง และเพื่อให้ผู้ต้องขังเรียนรู้ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นทั้งภายในเรือนจำ และภายนอกเรือนจำได้ เป็นการแก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยควบคู่กับการควบคุม เป็นการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำ

การดำเนินการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

เรือนจำจังหวัดพะเยามีผู้กระทำผิดอยู่ในความควบคุมจำนวนทั้งสิ้น 1,508 คน เป็นผู้ต้องขังหญิง จำนวน 202 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560) เรือนจำจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการควบคุมผู้ต้องขังหญิงโดยยึดกรอบข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง (Bangkok Rules) เป็นแนวทางในการบริหารงานเรือนจำร่วมกับนโยบายอื่น ๆ โดยเฉพาะกระบวนการฝึกวิชาชีพตามข้อกำหนดสหประชาชาติฯ และนโยบายกรมราชทัณฑ์ จะต้องคำนึงถึงลักษณะความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเป็นสำคัญ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยวิชาชีพที่เปิดให้มีการฝึกอบรมภายในแดนหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา ได้แก่ วิชาชีพระยะยาว (แรงงานรับจ้าง) และวิชาชีพระยะสั้น ที่สามารถมาก่อนให้เกิดรายได้แก่เรือนจำหลังจากที่หักทุนออกแล้ว ผู้ต้องขังจะได้รับรางวัล เป็นโดยปันผลให้ผู้ต้องขังไว้ใช้

จ่ายส่วนตัวในเรือนจำ และเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษแล้วจะมีเงินส่วนหนึ่ง เป็นทุนในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษต่อไป

ตาราง 6 แสดงข้อมูลการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

รายการ	จำนวน (คน)
วิชาชีพแรงงานรับจ้างการสอยผ้าเช็ดหน้า	30
วิชาชีพแรงงานรับจ้างการเย็บผ้า	116
วิชาชีพเสริมสวย	3
วิชาชีพการประกอบอาหาร	16
วิชาชีพการทำขนมไทย-เบเกอรี่	6
รวม	171

หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2560

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกวิชาชีพของเรือนจำจังหวัดพะเยา

ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขังดำเนินการจำแนกผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพตามหลักสูตรต่าง ๆ

1. ผู้ต้องขังมีความพร้อมทางด้านร่างกายในการฝึกวิชาชีพ ตามความเหมาะสมของวิชาชีพอาชีพนั้น ๆ
2. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษในระยะเวลาานาน จะได้รับการฝึกวิชาชีพที่ต้องใช้ระยะเวลาานาน เพื่อการฝึกฝนความรู้ และทักษะ
3. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษระยะสั้น จะได้รับการฝึกวิชาชีพระยะสั้น
4. ผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพจะต้องมีจิตปกติ ไม่เป็นผู้ต้องขังจิตเวท
5. ผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพจะต้องเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดเท่านั้น

ในการฝึกวิชาชีพภายในโรงงานของเรือนจำจังหวัดพะเยาเจ้าหน้าที่ของเรือนจำฯ จะเป็นผู้ฝึกสอนโดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ และจัดการอบรมให้กับผู้ต้องขัง เช่น ช่างไม้ ช่างปูน เป็นต้น สำหรับวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น เช่น ช่างตัดผม นวดแผนไทย ช่างคอมพิวเตอร์ ช่างไฟฟ้า จะได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) หรือผู้พ้นโทษที่พ้นโทษออกไปประกอบอาชีพ และประสบผลสำเร็จ เป็นต้น โดยเมื่อจบหลักสูตรจะมีการทดสอบความรู้

ความสามารถเพื่อมอบใบประกาศนียบัตรให้กับผู้ต้องขังเพื่อนำไปใช้ประกอบการสมัครงาน ภายหลังพ้นโทษ

งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความต้องการผู้ต้องขัง ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพการประกอบอาชีพ หรืออบรม เกี่ยวกับวิชาชีพที่มีผลใกล้เคียงกับงานวิจัยที่จะศึกษาได้ดังนี้

อดุลย์ ชูสุวรรณ (2537) ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของนโยบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม ผลการศึกษาปรากฏว่า จากผลการศึกษาถึงเรื่อง ประสิทธิภาพของนโยบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรมในขณะที่อยู่ในเรือนจำมีทั้ง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งดูได้จากรายได้ในการขายสินค้าที่ได้จากการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เพราะรายได้จากการขายสินค้าเป็นตัวบอกระดับความลำบากในการผลิตสินค้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า เรือนจำกลางคลองเปรมผลิตสินค้าออกมาจำหน่ายในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และมีกำไรสูง ซึ่งมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำ (ระยะสั้น) พบว่า ปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยทางด้านพนักงานปัจจัยทางด้านสังคมปัจจัยทางด้านแรงกระตุ้น และ แรงจูงใจ และปัจจัยทางด้านนโยบาย

ประสิทธิผลในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรมในระยะยาว เน้นวัดไป ที่การยอมรับของสังคม เพราะการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังขณะอยู่ในเรือนจำพยายามมุ่งการฝึก วิชาชีพตามข้อเรียกร้องของสังคม เพื่อที่จะนำการฝึกวิชาชีพไปใช้เมื่อออกไปสู่ภายนอกเป็น บริษัทการลงโทษสมัยใหม่ เพื่อการฟื้นฟู และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกได้เมื่อ ออกได้เมื่อออกไปสู่สังคมภายนอก

พูนไท มีสัตย์ (2542) ศึกษาเรื่องความต้องการผู้ต้องขังในการฝึกอบรมวิชาชีพศึกษา เฉพาะกรณีเรือนจำกลางพิเศษกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาลักษณะทั่วไป พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-30 ปี มีการศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่ได้ แต่งงาน มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ต้องคดีในความผิดต่อทรัพย์สิน มีอาชีพรับจ้าง รายได้ของครอบครัวไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรม วิชาชีพ วิชาชีพที่ต้องการมากที่สุด คือ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการฝึกอบรม วิชาชีพ พบว่า อายุ และสถานภาพการสมรสมีผลกับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 ด้านปัญหาอุปสรรคที่ผู้ต้องขังเห็นว่าสำคัญที่สุด คือ ด้านสถานที่ ทำงาน และครูฝึกไม่เพียงพอ

ทองสุข ไชยแก้ว (2543) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่ ผลการศึกษาปรากฏว่า สภาพปัจจุบันการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เรือนจำกลางเชียงใหม่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การเตรียมการ และการวางแผนฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เจ้าพนักงานเรือนจำควรดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน การคัดเลือกผู้เรียนมีฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามความถนัด ความสามารถของร่างกาย และสติปัญญาของผู้ต้องขัง การจัดการฝึกวิชาชีพมุ่งให้นำไปประกอบอาชีพได้ และควรเป็นหลักสูตรระยะสั้น การจัดแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มจะทำให้เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแล วัสดุฝึก และสื่อการเรียนการสอน ได้รับการสนับสนุนจากกรมราชทัณฑ์อย่างจำกัด ดังนั้นควรจัดงบประมาณการจัดซื้อจากเงินรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยมีคณะกรรมการดูแล การคัดเลือกครูผู้สอนโดยคณะกรรมการคัดเลือก และอบรมเพราะครูผู้สอนต้องทำหน้าที่หลายด้าน สำหรับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เห็นว่าอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูฝึกกับผู้เข้ารับการฝึกไม่ได้สัดส่วนกับการให้ครูผู้สอนจากหน่วยงานภายนอกมีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย และปัญหาสุดท้ายคือ การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง

ทวี เหมยญวิไลรัตน์ และคณะ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ และการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพฤติในเรือนจำกลางกำแพงเพชร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ และการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพฤติในเรือนจำกลางกำแพงเพชร จากการศึกษาพบว่า นักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพฤติในเรือนจำกลางกำแพงเพชรมีความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สวัสดิการด้านปัจจัย 4 ด้านความปลอดภัย ด้านอนามัย และสุขาภิบาล และด้านการอำนวยความสะดวก

นิमित บุตรทิพย์ (2544) ได้ทำการศึกษาความต้องการการศึกษาของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า ผู้ต้องขังส่วนส่วนใหญ่ได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มการฝึกวิชาชีพให้หลายสาขา และเป็นอาชีพที่เมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ ควรจัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือให้เพียงพอกับผู้เรียนมีความทันสมัย

ไพฑูรย์ วิเศษศิริ (2545) ศึกษาเรื่องปัญหา และความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคงสูงในเรือนจำกลางบางขวาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวางส่วนใหญ่อายุอยู่ในวัยกลางคนจบการศึกษาคอนข้างต่ำมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผู้ต้องขังมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้กระทำผิดคดีอาญาเสพติดได้รับโทษจำคุกมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จากการศึกษาปัญหาความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคงสูงพบว่า กลุ่มผู้ต้องขังส่วนใหญ่อายุมีปัญหา และความต้องการด้านคาดหวังในอนาคตมากที่สุด

รองลงมา คือ ปัญหาความต้องการด้านการฝึกอาชีพ ด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านสวัสดิการ และ
 นันทนาการตามลำดับ ส่วนปัญหาด้านการศึกษาอยู่ในอันดับน้อยที่สุด ทั้งนี้ยังพบว่า ปัญหา
 และความต้องการของผู้ต้องขังด้านความคาดหวังในอนาคตซึ่งกลุ่มผู้ต้องขังส่วนใหญ่ต้องการ
 มากที่สุด คือ ต้องการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย รองลงมา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์
 ต่อประเทศชาติ และสังคม จะทำให้เขาเหล่านั้นไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ ส่วนปัญหา และความ
 ต้องการด้านการฝึกวิชาชีพนั้น กลุ่มผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีปัญหา และความต้องการให้การฝึก
 วิชาชีพสามารถนำไปใช้ภายนอกเรือนจำได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความต้องการด้านความ
 คาดหวังในอนาคตแล้ว ก็มีความสอดคล้องกัน คือ ต้องการให้สังคมยอมรับ และให้โอกาสใน
 การประกอบอาชีพที่สุจริต ส่วนในเรื่องการฝึกวิชาชีพควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชนมา
 ดำเนินการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงเงินในการประกอบ
 อาชีพด้วย เพราะผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทั้งนี้ ควรที่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์
 เพื่อให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง ความรู้ลึกสำนึกผิดของผู้ต้องขัง
 และตั้งใจกลับตนเป็นคนดี ตลอดจนงานสาธารณะประโยชน์ที่ผู้ต้องขังได้ทำให้กับชุมชน เพื่อ
 สร้างการยอมรับผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมอีกครั้ง

กฤษณ์ จินประชา (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ
 หลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขังเรือนจำกลางชลบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรม
 วิชาชีพ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพในหลักสูตรต่าง ๆ และข้อเสนอแนะความ
 ต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขังเรือนจำกลางชลบุรี ผลการศึกษาสรุปได้
 ดังนี้ ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขังเรือนจำกลางชลบุรีเมื่อ
 พิจารณาเป็นรายวิชาชีพ พบว่า ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพมากที่สุด คือ ช่างซ่อม
 รถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านอย่างง่าย ช่างเครื่องยนต์ดีเซล และช่างซ่อม
 เครื่องยนต์ โดยมีข้อเสนอแนะความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขัง
 เรือนจำกลางชลบุรี คือ ควรมีการปรับปรุงด้านหลักสูตรวิชาชีพ และกระบวนการเรียน
 การสอน, ปรับปรุงด้านครูฝึกสอนวิชาชีพ, ปรับปรุงด้านเครื่องมืออุปกรณ์การฝึก และ
 งบประมาณ, ปรับปรุงด้านสถานที่ และโรงฝึกงาน และปรับปรุงด้านระยะเวลาการฝึกอบรม

สุรินทร์ พรหมมินทร์ (2548) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง
 เรือนจำกลางกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า สภาพการปฏิบัติงานการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของ
 ข้าราชการเรือนจำกลางกำแพงเพชร ที่สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพ ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการ
 วางแผนการฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติตามแผนการฝึกวิชาชีพ การตรวจสอบประเมินผลการฝึก
 วิชาชีพ และการปรับปรุงการฝึกวิชาชีพในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย

ด้านพบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านเดียวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการปรับปรุงงานการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ส่วนสภาพการปฏิบัติงานการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในโรงงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลางกำแพงเพชร ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ปัญหาการปฏิบัติงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังของข้าราชการเรือนจำกลางกำแพงเพชรที่สังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพ ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในโรงงานฝึกวิชาชีพ ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ความต้องการของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในโรงงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ด้านการวางแผนพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วยจัดทำแผนการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังร่วมกับหน่วยงานภายนอก จัดให้มีการประชุมของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกเข้าใจภารกิจของเรือนจำด้านการปฏิบัติตามแผนการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ประกอบด้วยจัดทำโครงการในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรจากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ หรือจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรม และหาความรู้เพิ่มเติม และปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ ให้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น และมีการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยด้านการตรวจสอบประเมินผลการฝึกวิชาชีพ ประกอบด้วยแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกับหน่วยงานภายนอก ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานให้หน่วยงานภายนอกเป็นฝ่ายตรวจสอบ ประเมินผล ทักษะ ความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ทำการฝึกวิชาชีพให้ และจัดให้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภายนอกเป็นระยะเพื่อรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคด้านการปรับปรุงงานการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ประกอบด้วยจัดให้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภายนอกเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงงานฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังให้เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม

รังศิพร จันทรสมวงษ์ (2552) จากการศึกษาเรื่องแรงจูงใจ และความคาดหวังที่มีต่อการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่เข้ารับการฝึก

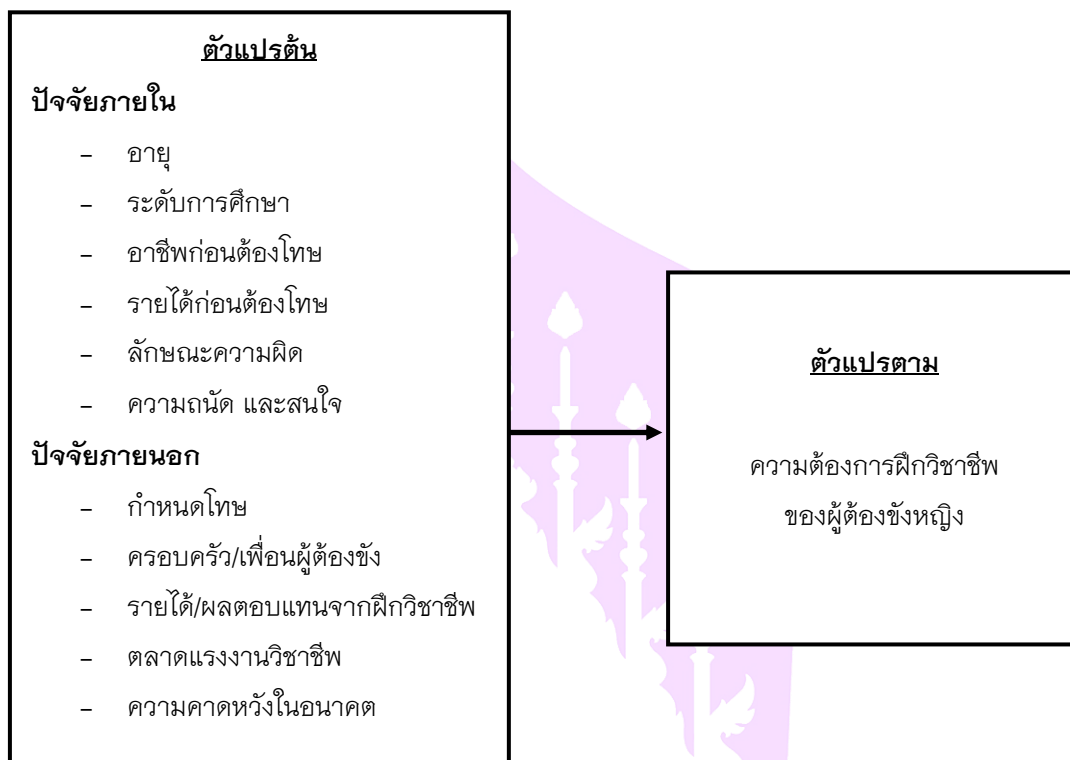
วิชาชีพ คือ ผู้ต้องขังที่ต้องการนำความรู้ที่ได้รับนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ และมีความสนใจทางด้านสาขาช่างยนต์ แรงจูงใจ และความต้องการในการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่ต้องการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเองระหว่างถูกจำคุกในระดับมากที่สุด โดยผู้ต้องขังสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับนำไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวความคิดข้อมูลการวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนการดำเนินงานภายในเรือนจำจังหวัดพะเยา พบว่า การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังมีความจำเป็นต่อกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่จะสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษได้ การฝึกอบรมวิชาชีพจึงควรมีการวางแผนไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้สามารถดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขัง ผู้ศึกษาจึงกำหนดตัวแปรในการศึกษาเรื่องการสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยสร้างรูปแบบ (Model) ตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพที่มีความเหมาะสมแก่ผู้ต้องขังหญิง และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

จากแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวิจัย พบว่า การตัดสินใจประกอบอาชีพหรือการฝึกอบรมวิชาชีพขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดซึ่งมีตัวแปรสำหรับการศึกษาถึงความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา ดังนี้

กรอบแนวคิดความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงความต้องการ สิทธิ ประโยชน์ที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับขณะต้องโทษ และหลังพ้นโทษ ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา ที่เป็นไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังหญิงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบและวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การทดสอบแบบสอบถาม
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาในหน่วยงานที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่ใช้การสุ่มตัวอย่างจากความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) แต่เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประเภท และหัวข้อของการวิจัย โดยเลือกตัวอย่างขึ้นอยู่กับการกำหนดหน่วยวิเคราะห์เป็นสำคัญ ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาในเรือนจำจังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา และกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพะเยา

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา มีจำนวนทั้งสิ้น 87 คน โดยมีผู้กระทำผิดหญิงทั้งหมดที่อยู่ในความควบคุมของเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 197 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560)

3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนไม่มาก ผู้ศึกษาจึงเลือกเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงจำนวน 5 คน และผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 171 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และจากความคิดเห็นของผู้ศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-ended Form) และแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Form) โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังหญิง และแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ และคณะผู้บริหารเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. แบบสอบถามสำหรับผู้ต้องขังหญิง แบ่งเป็น 3 ส่วน จำนวน 35 ข้อ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกฝึกอบรมวิชาชีพตามความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา ต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพ จำนวน 7 ข้อ

2. แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบคำถาม จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยแบ่งความสำคัญเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยแบ่งความสำคัญเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ปัญหา และอุปสรรคการฝึกวิชาชีพ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ สำหรับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

3. การทดสอบแบบสอบถาม

3.1 ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ กรอบนโยบายกรมราชทัณฑ์ หนังสือราชการ คู่มือการปฏิบัติงาน ด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำการทดสอบจากประชากรกลุ่มนักโทษเด็ดขาดหญิงในเรือนจำอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จำนวน 20 คน นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น ผลการวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Coefficient alpha) ของความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงแต่ละตอน เท่ากับ 0.72

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการการสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา ใช้วิธีการดำเนินการศึกษาแบบเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field data collection and compilation)

1. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพะเยา

1.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยาถึงผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดพะเยา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 เข้าดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา อธิบายการสำรวจ และการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ด้วยการให้ผู้ต้องขังหญิงตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หรือผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์

1.4 ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการควบคุม และฝึกอาชีพผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ตอบแบบสอบถาม

1.5 เก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 นำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้มา ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องเพื่อนำมาเรียบเรียงสรุป และอภิปรายผล

2. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนสิงหาคม 2560-เมษายน 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นั้น วิเคราะห์คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติ สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. ร้อยละเพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขังเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การสมรส ภูมิลำเนา อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ ลักษณะความผิดที่ต้องโทษ กำหนดโทษ จำนวนครั้งที่ต้องโทษจำคุก
2. ค่าร้อยละ ประเมินค่าวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะแบบมาตราส่วน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการพรรณนาความต้องการเข้ารับการศึกษาของนักโทษของผู้ต้องขังหญิง
3. วิเคราะห์ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาถึงความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง : กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ประเภทของความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ต้องขังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 86.80 ของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาทั้งสิ้น จำนวน 197 คน ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา ก่อนต้องโทษ อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ ลักษณะความผิดที่ต้องโทษ กำหนดโทษจำคุก คู่คดี หรือบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน

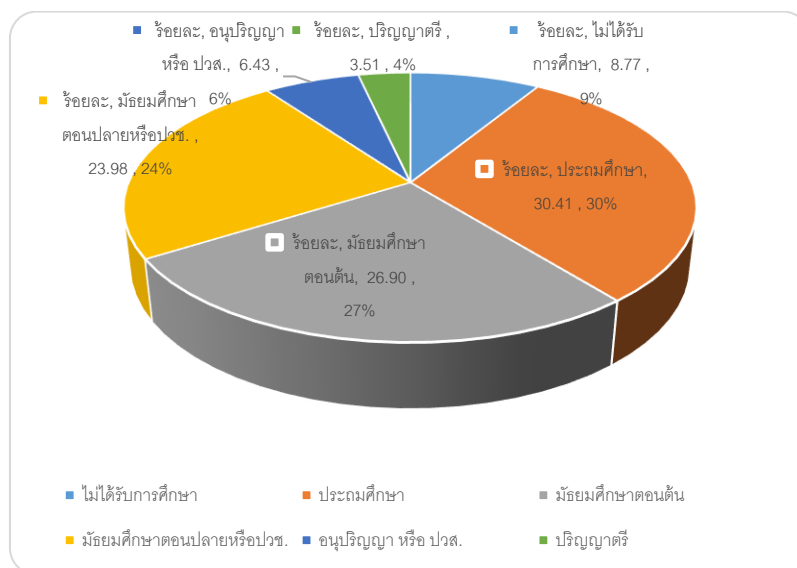
ตาราง 7 แสดงจำนวนร้อยละอายุผู้ต้องขัง

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
19- 25 ปี	27	15.79	22,76
26-30 ปี	30	17.54	27.12
31-35 ปี	41	23.98	33.37
36-40 ปี	28	16.37	38.98
41-45 ปี	26	15.20	42.54
45 ปี ขึ้นไป	19	11.11	56.78
รวม	171	100.00	35.58

จากข้อมูลตาราง 7 ผู้ต้องขังหญิงร้อยละ 57.89 มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยทำงาน

ตาราง 8 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดก่อนต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	15	8.77
ประถมศึกษา	52	30.41
มัธยมศึกษาตอนต้น	46	26.90
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช.	41	23.98
อนุปริญญา หรือ ปวส.	11	6.43
ปริญญาตรี	6	3.50
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	171	100.00

ภาพ 7 แผนภูมิแสดงระดับการศึกษาสูงสุดก่อนต้องโทษ

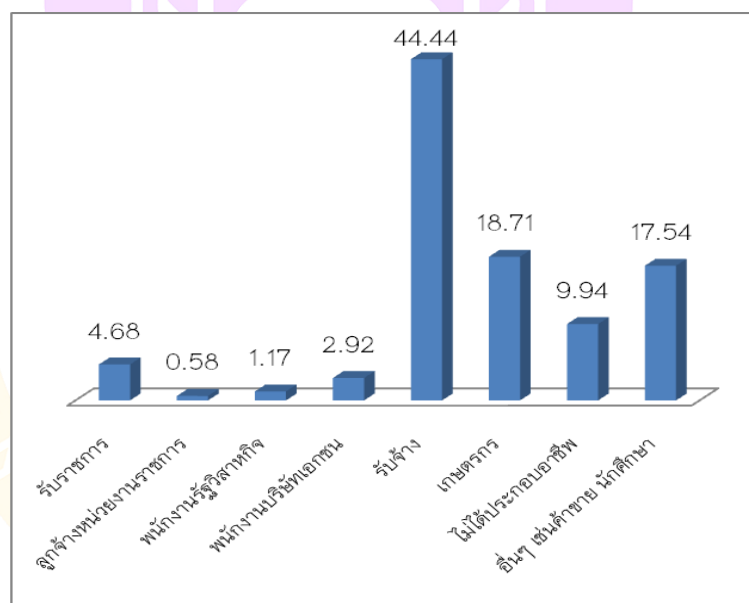
ตาราง 9 แสดงจำนวน และร้อยละของสถานภาพการสมรสก่อนต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	76	44.44
มีคู่สมรส	46	26.90
แยกกันอยู่	16	9.36
หย่าร้าง	18	10.53
หม้าย	9	5.26
อื่น ๆ	6	3.51
รวม	171	100.00

จากข้อมูลตาราง 9 ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด แยกกันอยู่ หย่าร้าง หม้าย คิดเป็น ร้อยละ 73.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่ไม่มีคนเลี้ยงดู ต้องหาเลี้ยงตัวเอง หรือ ครอบครัวยัง มีโอกาสที่จะกระทำความผิดมากกว่าคนที่คู่สมรส

ตาราง 10 แสดงจำนวน และร้อยละของการประกอบอาชีพก่อนต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับราชการ	8	4.68
ลูกจ้างหน่วยงานราชการ	1	0.58
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.17
พนักงานบริษัทเอกชน	5	2.92
รับจ้าง	76	44.44
เกษตรกร	32	18.71
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	17	9.94
อื่น ๆ	30	17.54
รวม	171	100.00

ภาพ 8 แผนภูมิแสดงการประกอบอาชีพก่อนต้องโทษ

จากตาราง 10 ผู้ต้องขังประกอบอาชีพรับจ้างมีจำนวนสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงทำให้มีผู้กระทำผิดมาก

ตาราง 11 แสดงจำนวน และร้อยละของรายได้ต่อเดือนก่อนต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	53	30.99
5,001 – 10,000 บาท	77	45.03
10,001 – 15,000 บาท	23	13.45
15,001 – 20,000 บาท	10	5.85
สูงกว่า 20,000 บาท	8	4.68
รวม	171	100.00

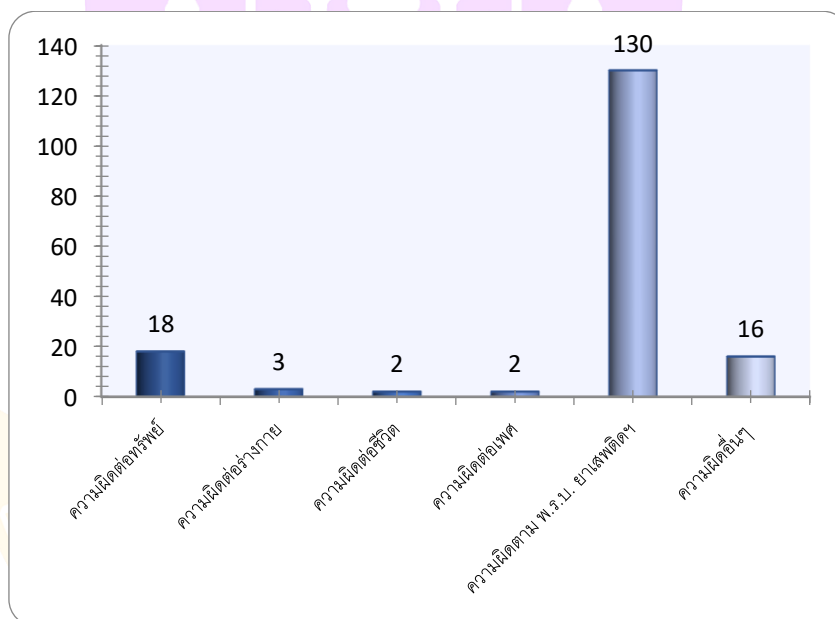

ภาพ 9 แผนภูมิแสดงรายได้ต่อเดือนก่อนต้องโทษ

จากตาราง 11 รายได้ของผู้ต้องขังหญิงก่อนต้องโทษส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และเลี้ยงครอบครัว ในกรณีที่มีภาระต้องรับผิดชอบที่มากขึ้น จึงอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำผิด

ตาราง 12 แสดงจำนวน และร้อยละของลักษณะความผิดที่ต้องโทษในปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความผิดต่อทรัพย์สิน	18	10.53
ความผิดต่อร่างกาย	3	1.75
ความผิดต่อชีวิต	2	1.17
ความผิดต่อเพศ	2	1.17
ความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ	130	76.02
ความผิดอื่น ๆ	16	9.36
รวม	171	100.00

ภาพ 10 แผนภูมิแสดงลักษณะความผิด

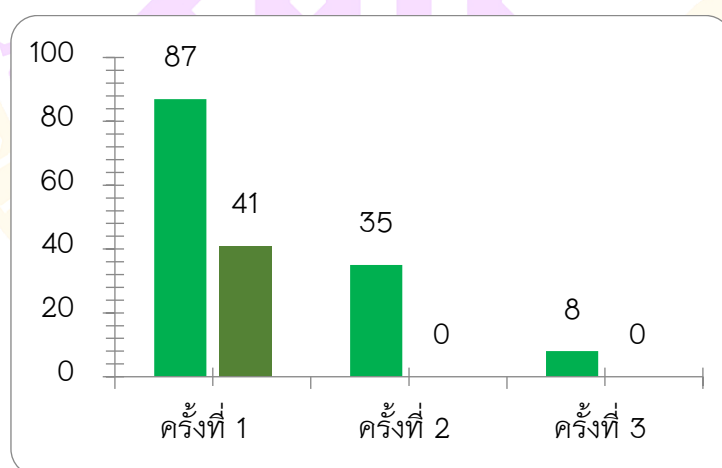
จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา มีลักษณะความผิดที่ต้องโทษในฐานความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติด มากที่สุดถึงร้อยละ 76.02 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่

ตาราง 13 แสดงจำนวน และร้อยละของกำหนดโทษ

กำหนดโทษ	คน	ร้อยละ
โทษจำคุกต่ำกว่า 1 ปี	5	2.92
โทษจำคุก 1-3 ปี	22	12.87
โทษจำคุก 3-5 ปี	48	28.07
โทษจำคุก 5-10 ปี	41	23.98
โทษจำคุก 10-15 ปี	29	16.96
โทษจำคุก 15 ปี ขึ้นไป	26	15.2
รวม	171	100

ตาราง 14 แสดงจำนวนครั้งการต้องโทษจำคุก และคดีความผิดของผู้ต้องขังหญิง

ครั้งที่	คดี พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ	คดีอื่น ๆ
ครั้งที่ 1	87	41
ครั้งที่ 2	35	0
ครั้งที่ 3	8	0
รวม	130	41

ภาพ 11 แผนภูมิแสดงจำนวนครั้งการต้องโทษจำคุก และคดีความผิด

จากภาพ 11 ทำให้เห็นว่าผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำจะเป็นความผิดคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด สะท้อนให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดยังไม่ได้ผล

ตาราง 15 แสดงการฝึกวิชาชีพผู้ที่ต้องโทษมากกว่า 1 ครั้ง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิชาชีพเดิม	32	74.42
วิชาชีพใหม่	3	4.65
ไม่ตอบ	9	20.93
รวม	43	100.00

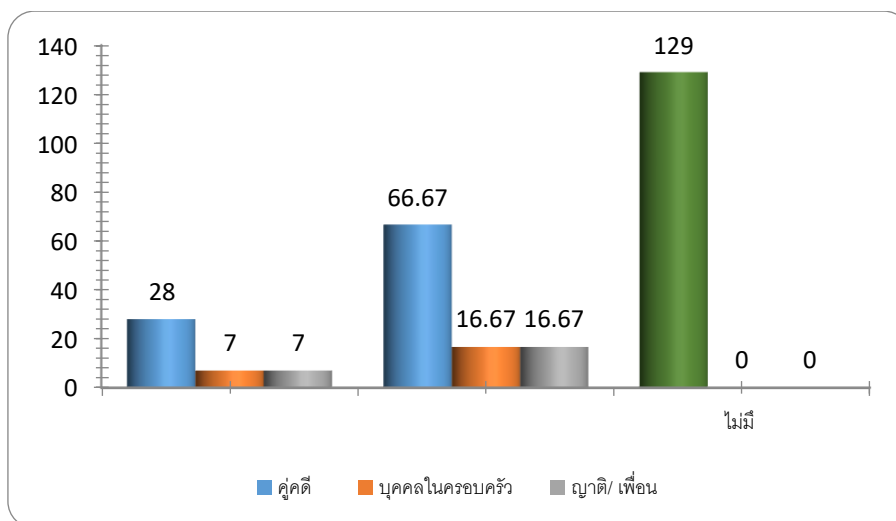
จากตาราง 15 ผู้ต้องขังหญิงที่เคยต้องโทษแล้วส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด และยังได้รับการฝึกวิชาชีพเดิม ๆ ซึ่งทำให้เห็นว่าเรือนจำมีวิชาชีพที่ไม่หลากหลาย และไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดได้

ตาราง 16 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ต้องขังหญิงที่มีคู่คดี หรือบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ซึ่งต้องโทษในแดนหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา

ข้อมูลทั่วไป	มีคู่คดี	ไม่มีคู่คดี
	จำนวน (คน)	จำนวน (คน)
คู่คดี	28	129
บุคคลในครอบครัว	7	0
ญาติ/เพื่อน	7	0
รวม	42	129

ตาราง 17 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ต้องขังหญิงได้เข้าฝึกวิชาชีพร่วมกับคู่คดี หรือ บุคคลในครอบครัวที่ต้องโทษในเรือนจำ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ก่องงานวิชาชีพเดียวกัน	15	35.71
ไม่ได้ปฏิบัติงานวิชาชีพเดียวกัน	27	64.29
รวม	42	100

ภาพ 12 แผนภูมิแสดงแสดงจำนวนของผู้ต้องขังหญิงที่มีคู่มือดี

จากตาราง 16 และ 17 พบว่า ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ไม่มีคู่มือดี หรือบุคคลในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ซึ่งต้องโทษในแดนหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา และในกรณีที่มีคู่มือดี ญาติ หรือบุคคลในครอบครัวก็ตาม ก็ไม่ได้ได้อยู่ในกองงานวิชาชีพ หรือการฝึกวิชาชีพเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่า คู่มือดี ญาติ หรือบุคคลในครอบครัวไม่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

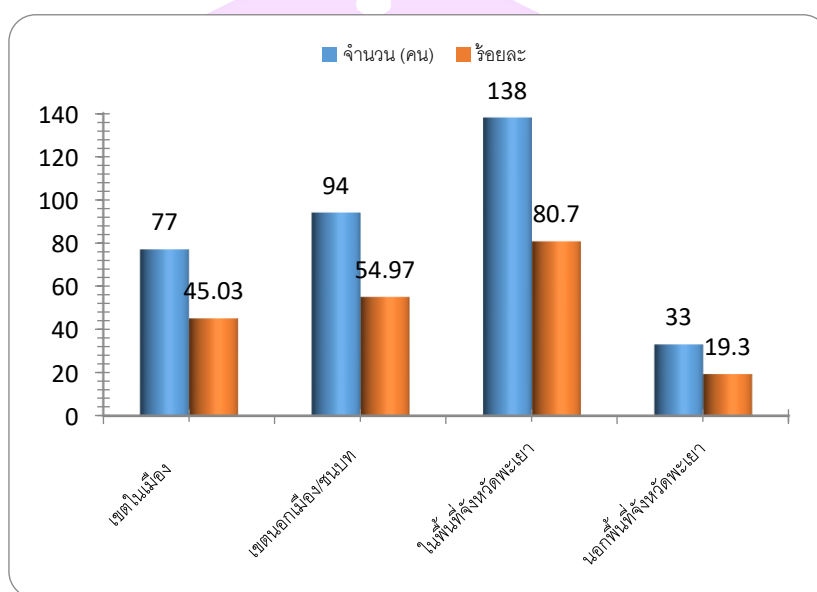
ตาราง 18 แสดงเขตภูมิสำเนา ก่อนต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เขตในเมือง	77	45.03
เขตนอกเมือง/ชนบท	94	54.97
รวม	171	100.00

จากตาราง 18 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจะอาศัยอยู่นอกเขตเมือง หรืออาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในเขตเมืองมีเศรษฐกิจที่ดีกว่า มีการประกอบอาชีพที่มั่นคงกว่า จึงทำให้เกิดอัตราการกระทำผิดน้อยกว่าผู้ที่ภูมิสำเนาอยู่นอกเขตเมือง

ตาราง 19 แสดงภูมิสำเนาก่อนตั้งโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ในพื้นที่จังหวัดพะเยา	138	80.70
นอกพื้นที่จังหวัดพะเยา	33	19.30
รวม	171	100.00

ภาพ 13 แผนภูมิแสดงภูมิสำเนา ก่อนตั้งโทษ

จากภาพ 13 ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดพะเยามากกว่าผู้กระทำผิดที่อยู่นอกพื้นที่ รวมทั้งอันเนื่องจากการโยกย้ายผู้ต้องขังจากการเปลี่ยนอัตราความจุภายในเรือนจำในเขตภาคเหนือ หรือการขอย้ายกลับไปคุมขังยังภูมิสำเนาของตน ทำให้จำนวนผู้ต้องขังหญิงที่มีภูมิสำเนาในพื้นที่จังหวัดพะเยามีจำนวนมากกว่านอกพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด

ตาราง 20 แสดงการได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายจากครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือ
บุคคลภายนอก (ต่อเดือนโดยประมาณ)

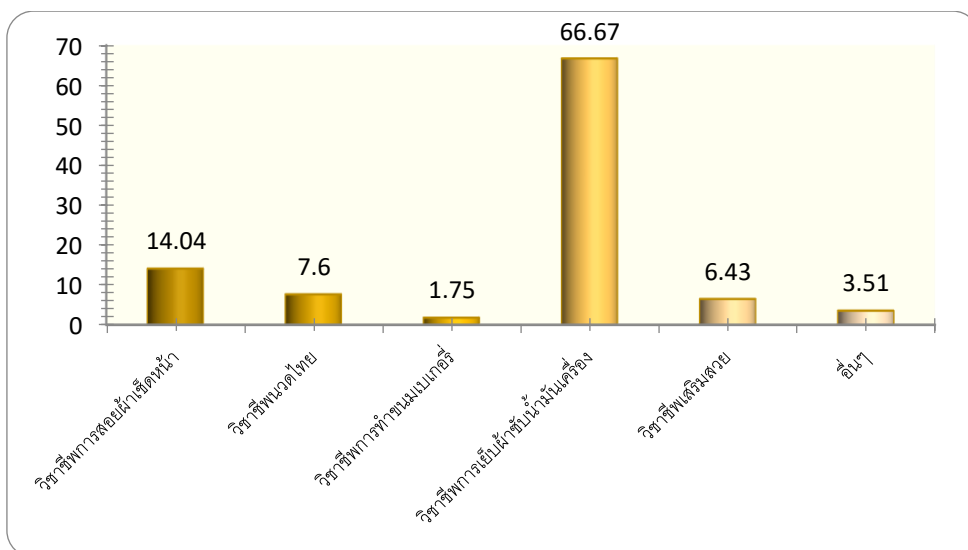
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการช่วยเหลือ	49	28.65
ได้รับไม่เกิน 500 บาท	65	38.01
ได้รับ 500-1,000 บาท	32	18.72
ได้รับ 1,000-2,000 บาท	21	12.28
ได้รับ 2,000-3,000 บาท	4	2.34
รวม	171	100

การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ ถือได้ว่าเป็นรายได้ส่วนหนึ่งขณะต้องโทษในเรือนจำ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังหญิงนอกประเด็น พบว่า การใช้ชีวิตในเรือนจำจำเป็นต้องใช้เงินในการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันเช่นกัน เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากราชทัณฑ์ไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้ต้องขังทั้งหมด จึงส่งผลให้ญาติต้องดูแลส่งเสียอุปการะขณะต้องโทษ

ประเภทของความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ตาราง 21 แสดงประเภทวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกในปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิชาชีพการสอยผ้าเช็ดหน้า	24	14.04
วิชาชีพนวดไทย	13	7.60
วิชาชีพการทำขนมเบเกอรี่	3	1.75
วิชาชีพการเย็บผ้าชั้นน้ำมันเครื่อง	114	66.67
วิชาชีพเสริมสวย	11	6.43
ไม่ตอบถาม	6	3.51
รวม	171	100.00

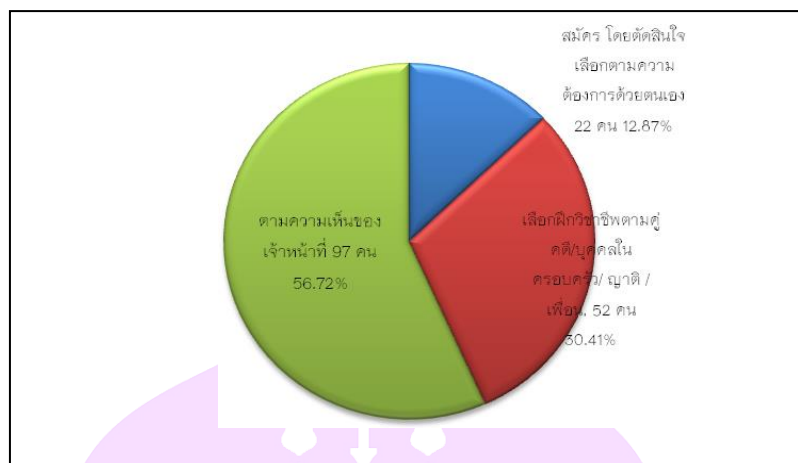

ภาพ 14 แผนภูมิแสดงประเภทวิชาชีพที่ผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกในปัจจุบัน

การจัดสรรให้ผู้ต้องขังหญิงเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในแต่ละสาขานั้น ๆ เป็นไปตามกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อให้ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมนิสัย ซึ่งในแดนหญิงเรือนจังหวัดพะเยามีลักษณะพื้นที่คับแคบ การฝึกวิชาชีพต่าง ๆ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากกรมราชทัณฑ์ และหน่วยงานภายนอก รวมทั้งผู้ว่าจ้างให้เกิดการจ้างงานเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ตาราง 22 แสดงสาเหตุการเข้าฝึกวิชาชีพตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมัคร โดยตัดสินใจเลือกตามความต้องการด้วยตนเอง	22	12.87
เลือกฝึกวิชาชีพตามคู่คู้/บุคคลในครอบครัว/ญาติ / เพื่อน	52	30.41
ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่	97	56.72
รวม	171	100.00

ภาพ 15 แผนภูมิแสดงสาเหตุการเข้าฝึกวิชาชีพตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน

จากตาราง 21 และ 22 พบว่า ผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกวิชาชีพมากกว่าครึ่งหนึ่ง ได้เข้าฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.73 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการถูกบังคับให้เข้าฝึกวิชาชีพโดยที่ผู้ต้องขังหญิงไม่มีโอกาสได้เลือกตามความสนใจ และความถนัด

ตาราง 23 แสดงจำนวน และร้อยละของทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงถนัด

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การทำขนมไทย	36	21.05
ประกอบอาหารดาว	41	23.98
การตัดเย็บเสื้อผ้า	10	5.85
ถักโครเชต์	19	11.11
ดนตรีไทยสากล	1	0.58
เสริมสวย	11	6.43
ตัดผมชายหญิง	1	0.58
การนวดไทย	26	15.21
ก่อสร้าง	12	7.02
ช่างอิเล็กทรอนิกส์	6	3.51
งานศิลปะ จิตรกรรม	8	4.68
รวม	171	100.00

ตาราง 24 แสดงจำนวน และร้อยละของทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงสนใจ และต้องการ
เข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่เรือนจำกรมราชทัณฑ์กำหนด/

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การทำขนมไทย	13	7.60
การทำขนมเบเกอรี่	30	17.54
การถักโครเชต	6	3.51
การประกอบอาหาร	9	5.26
การนวดไทย	36	21.05
เสริมสวย	40	23.39
การตัดผมชายหญิง	34	19.89
การเย็บผ้า	3	1.76
รวม	171	100.00

จากตาราง 24 จะเห็นได้ว่าทักษะอาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงสนใจ และต้องการเข้ารับการ
อบรมมากที่สุด คือ วิชาชีพเสริมสวย ซึ่งอาจตรงกับความถนัด หรือความสนใจเนื่องจากเป็น
อาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้หญิง และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

ตาราง 25 แสดงหลักสูตรการศึกษาที่ผู้ต้องขังหญิงต้องการศึกษาควบคู่กับการฝึก
วิชาชีพขณะต้องโทษ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	16	9.36
มัธยมศึกษาตอนปลาย	35	20.47
ระดับปวช ปวส.	65	38.01
มสธ	55	32.16
รวม	171	100.00

จากตาราง 25 พบว่า ในระหว่างต้องโทษจำคุก ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มตัวอย่างมีความ
ต้องการที่จะฝึกวิชาชีพ และต้องการศึกษาหาความรู้ในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม อันเกี่ยวเนื่อง

เชื่อมโยงกับตารางข้อมูลด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองในกลุ่มผู้ต้องขังหญิง

ตาราง 26 แสดงความต้องการของผู้ต้องขังหญิงในการฝึกวิชาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	ต้องการ (คน) ร้อยละ	เฉยๆ (คน) ร้อยละ	ไม่ ต้องการ (คน) ร้อยละ	ไม่ตอบ (คน)	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ ร้อยละ	ค่า SD
1. ต้องการฝึกวิชาชีพในระหว่าง ต้องโทษ	135 78.95%	36 21.05%	-	-	88.33	0.71
2. ต้องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นใน สาขาต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนด จากกรมราชทัณฑ์ในระหว่าง ต้องโทษ	94 54.97%	42 24.56%	35 20.47%	-	93.00	0.69
3. ต้องการฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ควบคู่กับการศึกษาวิชาอื่นใน ระหว่างต้องโทษ	112 65.50%	50 29.24%	9 5.26%	-	78.33	0.79
4. ต้องการให้เรือนจำ ดำเนินการ เปิดสาขาวิชาชีพให้ผู้ต้องขังหญิง ได้รับการฝึกเพิ่มมากกว่า ปัจจุบัน	91 53.22%	52 30.41%	28 16.37%	-	86.67	0.40
5. ต้องการให้เรือนจำมีการ จัดการฝึกวิชาชีพในสาขาวิชาที่ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	138 80.70%	27 15.79%	6 3.51%	-	93.00	0.58
6. ต้องการให้มีวิทยากร/ บุคคลภายนอก เข้ามาให้การฝึก วิชาชีพ	81 47.37%	58 33.92%	32 18.71%	-	79.00	0.75
7. ต้องการให้มีหน่วยงานทั้ง ภาครัฐ และเอกชนภายนอกเข้า มามีส่วนร่วมในการให้การฝึกวิชาชีพ	31 18.13%	95 55.56%	45 26.31%	-	64.00	0.49

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ต้องการ (คน) ร้อยละ	เฉยๆ (คน) ร้อยละ	ไม่ ต้องการ (คน) ร้อยละ	ไม่ตอบ (คน)	ค่าเฉลี่ย ความ ต้องการ ร้อยละ	ค่า SD
8. ต้องการมีรายได้จากการฝึก วิชาชีพ	117 68.42%	33 19.30%	21 12.28%	-	92.33	0.66
9. ต้องการให้มีการคุ้มครอง สวัสดิภาพในการทำงาน เทียบเท่ากับแรงงานภายนอก	78 45.61%	24 14.04%	69 40.35%	-	79.33	0.58
10. ต้องการนำวิชาชีพที่ได้รับ การฝึกทักษะขณะต้องโทษ ไปใช้ ภายหลังพ้นโทษ	31 18.13%	95 55.56%	45 26.31%	-	84.67	0.92
11. ต้องการให้เรือนจำ/กรม ราชทัณฑ์ จัดหางานรองรับ ภายหลังพ้นโทษ	94 54.97%	65 38.01%	12 7.02%	-	68.33	0.84
12. ต้องการให้เรือนจำ/กรม ราชทัณฑ์ จัดหาทุนเพื่อประกอบ อาชีพภายหลังพ้นโทษ	99 57.89%	44 25.73%	28 16.38%	-	46.67	0.75

ผู้ต้องขังมีความต้องการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 78.95 และต้องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นในสาขาต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนดจากกรมราชทัณฑ์ในระหว่างต้องโทษ ร้อยละ 54.97 และยังต้องการฝึกวิชาชีพควบคู่ไปกับวิชาอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษาในสายอาชีพ ระดับ ปวช., ปวส. การศึกษาสายสามัญระดับประถม ม.ต้น และ ม.ปลาย ตลอดจนระดับปริญญาตรี ร้อยละ 65.50

สำหรับความต้องการด้านอื่นๆ ของผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ ต้องการให้เรือนจำเปิดสาขาวิชาชีพให้ผู้ต้องขังหญิงฝึกเพิ่มเติม ร้อยละ 53.22 และต้องการให้เรือนจำมีการจัดการฝึกวิชาชีพในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ร้อยละ 80.70 ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานจากสำนักงานจัดหางานในจังหวัดพะเยา พบว่ามีอาชีพที่มีผู้ประกอบการทั้งไทย และต่างประเทศต้องการ ได้แก่ ช่างเชื่อม ช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ งานเพาะปลูก เกษตรกรรม งานสิ่งทอ การนวดไทย ช่างเสริมสวย ตัดผมชาย แต่วิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพการเย็บผ้าซับน้ำมันเครื่อง ซึ่งไม่ตรงกับ

ตลาดแรงงานต้องการ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาพหุตินิสัย ด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังมีอาชีพหลังพ้นโทษ แต่อาจเนื่องจากเป็น เพราะงบประมาณที่เรือนจำได้รับไม่เพียงพอ หรือด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความมั่นคง และปลอดภัย ที่เรือนจำมีข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ จึงไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มตัวอย่างยังต้องการให้มีวิทยากร/บุคคลภายนอกเข้ามา ให้การฝึกวิชาชีพร้อยละ 47.37 ต้องการมีรายได้จากการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 68.42 เนื่องจาก สภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำถึงแม้จะได้รับการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 จากกรม ราชทัณฑ์แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน

ความต้องการให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานเทียบเท่ากับแรงงานภายนอก ร้อยละ 45.61 จัดหางานรองรับภายหลังพ้นโทษ 54.97 และต้องการทุนประกอบอาชีพ ภายหลังพ้นโทษร้อยละ 57.89 เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญการฝึกวิชาชีพอย่าง ชัดเจนตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดสรรวิชาชีพที่ตรงกับ ความ ต้องการ ความถนัด และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิด ซ้ำในอนาคตได้

ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงใน เรือนจำจังหวัดพะเยา

ตาราง 27 แสดงปัญหาส่วนตัวของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	130	76.02
มี	13	7.60
เฉย ๆ	28	16.38
รวม	171	100.00

ตาราง 27 พบว่า ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาส่วนตัว และพร้อมที่จะได้รับการ ฝึกอบรมวิชาชีพที่เรือนจำจัดให้ แต่ยังมีผู้ต้องขังหญิงส่วนหนึ่งที่ยังมีปัญหาส่วนตัว เช่น อายุ มาก โรคประจำตัว ความพิการ ฯลฯ ที่ทำให้ไม่ต้องการรับการฝึกวิชาชีพ

ตาราง 28 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านสถานที่

ปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง	56	32.75
2. แสงสว่างไม่เพียงพอ	10	5.85
3. ความร้อนสูงเกินกำหนด	44	25.73
4. สถานที่คับแคบ	23	13.45
5. การระบายอากาศไม่มีประสิทธิภาพ	0	-
6. เสียงดังเกินกำหนด	38	22.22
รวม	171	100

ภาพ 16 ด้านสถานที่ ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง

ตาราง 29 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านวิทยากร

ปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ไม่มีครู/ วิทยากรเข้ามาสอนก่อน ลงมือฝึกวิชาชีพ	4	2.34
2. จำนวนครูฝึกไม่เพียงพอ	93	54.39
3. ครูฝึกไม่มีความรู้ความชำนาญ	74	43.27
รวม	171	100

ตาราง 30 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ
เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ

ปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้า รับการฝึกวิชาชีพ	88	51.46
2. วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเก่า และล้าสมัย	64	37.43
3. วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอต่อการฝึกวิชาชีพ	19	11.11
รวม	171	100

ตาราง 31 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่
ในปัจจุบัน

ปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วิชาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน	115	67.25
วิชาชีพที่จัดให้ฝึกไม่น่าสนใจ	52	30.41
วิชาชีพที่จัดให้ฝึกล้าสมัย	4	2.34
รวม	171	100

ตาราง 32 แสดงปัญหาของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ ด้านค่าตอบแทน รายได้จากการฝึกวิชาชีพ

ปัญหา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ได้รับค่าตอบแทนรายได้ เงินรางวัล ปันผลจากการผลิตผลิตภัณฑ์ล่าช้า	25	14.62
2. ได้รับค่าตอบแทนรายได้ เงินรางวัล ปันผลจากการผลิตผลิตภัณฑ์น้อย	92	53.80
3. ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ	54	31.58
รวม	171	100

ผลการวิเคราะห์ในตาราง 28-32 ผู้ต้องขังโดยรวมส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสถานที่ คือ ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง ร้อยละ 32.75 รองลงมาคือ ความร้อนสูงเกินกำหนด ร้อยละ 25.73 ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ คือ เครื่องมือไม่เพียงพอ ร้อยละ 51.46 รองลงมา ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเก่า และล้าสมัย ร้อยละ 37.43 ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน หรือวิทยากร คือ จำนวนครูฝึกไม่เพียงพอ ร้อยละ 54.39 รองลงมา ได้แก่ ครูฝึกไม่มีความรู้ความชำนาญ ร้อยละ 43.27 ปัญหาด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่ในปัจจุบัน คือ วิชาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน ร้อยละ 67.25 รองลงมา คือ วิชาชีพที่จัดให้ฝึกไม่น่าสนใจ ร้อยละ 30.41 ปัญหาด้านค่าตอบแทน รายได้จากการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทน รายได้ เงินรางวัลปันผลจากการผลิตผลิตภัณฑ์น้อย ร้อยละ 53.80 รองลงมา คือ ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ร้อยละ 31.58

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมการตัดสินใจประกอบอาชีพ หรือการฝึกอบรมวิชาชีพขึ้นอยู่กับเป็นตัวกำหนด โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานในการศึกษาปัจจัยดังกล่าว ดังนี้

1. ผู้ต้องขังหญิงที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ
2. ผู้ต้องขังหญิงที่มีรายได้แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

3. ผู้ต้องขังที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

4. ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

5. ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง ไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

6. รายได้/ผลตอบแทน จากฝึกวิชาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

ความสัมพันธ์ปัจจัยภายใน ระดับการศึกษา อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ กับความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. ผู้ต้องขังหญิงที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

ตาราง 33 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการระดับการศึกษากับความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

ระดับการศึกษา	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การทำขนมไทย	การทำขนมเบเกอรี่	การถักโครเชต์	การประกอบอาหาร	การนวดไทย	การเสริมสวย	การตัดผมชายหญิง	การเย็บผ้าซักนํ้ามัน	
ไม่ได้รับการศึกษา	2	3	2	2	4	2	0	0	15
ประถมศึกษา	6	8	0	4	12	9	11	2	52
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	10	4	3	9	9	9	0	46
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	2	8	0	0	7	14	9	1	41
อนุปริญญา / ปวส	0	0	0	0	3	4	4	0	11
ปริญญาตรี	1	1	0	0	1	2	1	0	6
รวม	13	30	6	9	36	40	34	3	171
Pearson Chi-Square									.366

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.366 แสดงให้เห็นว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

2. ผู้ต้องขังหญิงที่มีรายได้แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

ตาราง 34 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความต้องการเข้าร่วมฝึกอบรมวิชาชีพ

รายได้ก่อน ต้องโทษ	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การ ทำ ขนม ไทย	การทำ ขนมเบ เกอรั เกอรั	การ ถัก โคร เชดต์	การ ประกอบ อาหาร	การ นวด ไทย	เสริม สวย	การ ตัดผม ชาย หญิง	การ เย็บ ผ้าซับ น้ำมัน	
ต่ำกว่า 5000 บาท	2 1.2%	13 7.6%	2 1.2%	3 1.8%	8 4.7%	14 8.2%	10 5.8%	1 .6%	53 31.0%
5001-10000	7 4.1%	9 5.3%	3 1.8%	5 2.9%	21 12.3%	21 12.3%	10 5.8%	1 .6%	77 45.0%
10001-15000	3 1.8%	6 3.5%	1 .6%	0 0.0%	4 2.3%	2 1.2%	7 4.1%	0 0.0%	23 13.5%
15001-20000	1 .6%	1 .6%	0 0.0%	1 .6%	3 1.8%	1 .6%	2 1.2%	1 .6%	10 5.8%
สูงกว่า 20000	0 0.0%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	2 1.2%	5 2.9%	0 0.0%	8 4.7%
รวม	13 7.6%	30 17.5%	6 3.5%	9 5.3%	36 21.1%	40 23.4%	34 19.9%	3 1.8%	171 100.0%
Chi-Square Tests									.224

ระดับรายได้ก่อนต้องโทษที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ คือ 0.224 แสดงให้เห็นว่ารายได้ก่อนต้องโทษไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

3. ผู้ต้องขังที่มีอาชีพก่อนต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความ ต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

ตาราง 35 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพก่อนต้องโทษกับความต้องการเข้าร่วม
การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

อาชีพก่อนต้องโทษ	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การทำ ขนม ไทย	การทำ ขนม เบเกอรี่	การ ถัก โครเชต์	การ ประกอบ อาหาร	การ นวด ไทย	การ เย็บผ้า ซับ น้ำมัน	เสริม สวย	การ ตัด ผม ชาย หญิง	
รับราชการ	2 1.2%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	3 1.8%	0 0.0%	1 .6%	8 4.7%
ลูกจ้างหน่วยงานราชการ	0 0.0%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0 0.0%	1 .6%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	2 1.2%
พนักงานบริษัทเอกชน	2 1.2%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	1 .6%	1 .6%	0 0.0%	5 2.9%
รับจ้าง	4 2.3%	10 5.8%	2 1.2%	4 2.3%	18 10.5%	23 13.5%	13 7.6%	2 1.2%	76 44.4%
เกษตรกร	2 1.2%	4 2.3%	1 .6%	3 1.8%	7 4.1%	6 3.5%	9 5.3%	0 0.0%	32 18.7%
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1 .6%	4 2.3%	1 .6%	2 1.2%	2 1.2%	3 1.8%	4 2.3%	0 0.0%	17 9.9%
อื่น ๆ	2 1.2%	9 5.3%	1 .6%	0 0.0%	7 4.1%	4 2.3%	7 4.1%	0 0.0%	30 17.5%
รวม	13 7.6%	30 17.5%	6 3.5%	9 5.3%	36 21.1%	40 23.4%	34 19.9%	3 1.8%	171 100.0%
Chi-Square Tests									0.197

อาชีพก่อนต้องโทษที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ ที่ 0.197 แสดงให้เห็นว่า อาชีพก่อนต้องโทษไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

4. ผู้ต้องขังที่มีลักษณะความผิดต้องโทษแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความ ต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

ตาราง 36 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความผิดต้องโทษกับความ ต้องการ เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น

คดีความผิด	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การทำ ขนม ไทย	การทำ ขนมเบ เกอรี	การ ถัก โคร เชด	การ ประกอบ อาหาร	การ นวด ไทย	การ เย็บผ้า ซับ น้ำมัน	เสริม สวย	การ ตัดผม ชาย หญิง	
ความผิดต่อทรัพย์สิน	2 1.2%	0 0.0%	0 0.0%	2 1.2%	5 2.9%	4 2.3%	5 2.9%	0 0.0%	18 10.5%
ความผิดต่อร่างกาย	0 0.0%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	3 1.8%
ความผิดต่อชีวิต	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	0 0.0%	2 1.2%
ความผิดต่อเพศ	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	0 0.0%	1 .6%	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	2 1.2%
ตาม พรบ.ยาเสพติด	7 4.1%	27 15.8%	5 2.9%	6 3.5%	28 16.4%	29 17.0%	25 14.6%	3 1.8%	130 76.0%
ความผิดอื่น ๆ	4 2.3%	2 1.2%	0 0.0%	1 .6%	1 .6%	5 2.9%	3 1.8%	0 0.0%	16 9.4%
รวม	13 7.6%	30 17.5%	6 3.5%	9 5.3%	36 21.1%	40 23.4%	34 19.9%	3 1.8%	171 100.0%
Chi-Square Tests									.360

คดีความผิดที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กันในความ ต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรม วิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ ที่ 0.360 แสดงให้เห็นว่า คดีความผิดที่แตกต่าง กันไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

5. คู่คดี ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง ไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกกอบรมวิชาชีพ

ตาราง 37 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคู่คดี ครอบครัว/เพื่อนผู้ต้องขัง กับความต้องการเข้าร่วมการฝึกกอบรมวิชาชีพ

คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การ ทำ ขนม ไทย	การทำ ขนมเบ เกอรี	การ ถัก โคร เช็ต	การ ประกอบ อาหาร	การ นวด ไทย	การ เย็บผ้า ซับ น้ำมัน	เสริม สวย	การ ตัดผม ชาย หญิง	
กองงานเดียวกัน	1 .6%	4 2.3%	3 1.8%	0 0.0%	3 1.8%	1 .6%	2 1.2%	0 0.0%	14 8.2%
คนละกองงาน	6 3.5%	15 8.8%	2 1.2%	1 .6%	9 5.3%	10 5.8%	6 3.5%	2 1.2%	51 29.8%
อื่น ๆ	6 3.5%	11 6.4%	1 .6%	8 4.7%	24 14.0%	29 17.0%	26 15.2%	1 .6%	106 62.0%
รวม	13 7.6%	30 17.5%	6 3.5%	9 5.3%	36 21.1%	40 23.4%	34 19.9%	3 1.8%	171 100.0%
Chi-Square Tests									0.709

คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ ที่ 0.709 แสดงให้เห็นว่า คู่คดี ครอบครัว ญาติ หรือเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

6. รายได้/ผลตอบแทน จากฝึกวิชาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการ
เข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

ตาราง 38 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ผล ตอบแทน/จากฝึกวิชาชีพ ไม่มี
ความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพ

รายได้จากการฝึก วิชาชีพ	กองงานที่ต้องการ								รวม
	การ ทำ ขนม ไทย	การทำ ขนมเบ เกอรี	การถัก โครเชต์	การ ประกอบ อาหาร	การ นวด ไทย	การ เย็บผ้า ซับ น้ำมัน	เสริม สวย	การ ตัดผม ชาย หญิง	
ไม่มีรายได้	1 .6%	0 0.0%	0 0.0%	3 1.8%	6 3.5%	6 3.5%	0 0.0%	3 1.8%	19 11.1%
ไม่เกิน 100 บาท	1 .6%	8 4.7%	5 2.9%	3 1.8%	19 11.1%	11 6.4%	10 5.8%	0 0.0%	57 33.3%
ไม่เกิน 300 บาท	11 6.4%	22 12.9%	1 .6%	3 1.8%	11 6.4%	23 13.5%	24 14.0%	0 0.0%	95 55.6%
รวม	13 7.6%	30 17.5%	6 3.5%	9 5.3%	36 21.1%	40 23.4%	34 19.9%	3 1.8%	171 100.0%
Chi-Square Tests									0.251

รายได้จากการฝึกวิชาชีพไม่มีความสัมพันธ์กันในการต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ในระดับนัยความสำคัญ ที่ 0.251 แสดงให้เห็นว่า รายได้จากการฝึกวิชาชีพหรือเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

**แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพ
ผู้ต้องขังหญิงภายในเรือนจำ จำนวน 5 คน**

ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพในเรือนจำได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงของเรือนจำจังหวัดพะเยา และกรมราชทัณฑ์ จำนวน 5 คน เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะ และพัฒนาการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพในเรือนจำจังหวัดพะเยาต่อไป โดยสามารถสรุปผลข้อมูล ดังนี้

1. ความคิดเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ตาราง 39 แสดงความคิดเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ					ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ	ค่า SD
	1 ไม่มีการปฏิบัติ (ร้อยละ)	2 ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	3 ปฏิบัติ ปานกลาง (ร้อยละ)	4 ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	5 ปฏิบัติ มากที่สุด (ร้อยละ)		
1. การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง							
1.1 ฝ่ายจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เป็นฝ่ายคัดเลือกผู้ต้องขังจากทะเบียนประวัติก่อนส่งเข้าฝึกวิชาชีพ				2 40%	3 60%	4.40	0.54
1.2 การคัดเลือกเข้าฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิงจะดำเนินการคัดจากความสนใจของผู้ต้องขังหญิงเป็นหลักสำคัญ			3 60%	2 40%		3.40	0.54
1.3 แคนหญิง/ฝ่ายฝึกวิชาชีพมีการสำรวจความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง		3 60%	1 20%	1 20%		3.80	0.44
1.4 มีการเก็บรวบรวมสภาพปัญหา และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับขั้นตอน			1 20%	1 20%	3 60%	3.60	0.90
1.5 การจัดการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังจัดตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์			2 40%	2 40%	1 20%	4.40	0.89
1.6 การจัดการฝึกวิชาชีพอื่น ๆ อาทิ การฝึกวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ผู้ต้องขังหญิง เน้นความพร้อมของผู้ต้องขังหญิง และสถานที่ที่ใช้ดำเนินการเป็นหลัก			3 60%	1 20%	1 20%	3.80	0.84
1.7 การฝึกวิชาชีพในแต่ละหลักสูตร จะมี การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการฝึกวิชาชีพตามหลักสูตรการสอน			1 20%	1 20%	3 60%		

ตาราง 39 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ					ค่าเฉลี่ย การ ปฏิบัติ	ค่า SD
	1 ไม่มีการ ปฏิบัติ (ร้อยละ)	2 ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	3 ปฏิบัติ ปาน กลาง (ร้อยละ)	4 ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	5 ปฏิบัติ มากที่สุด (ร้อยละ)		
2. การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง							
2.1 เรือนจำจังหวัดพะเยาจัดการฝึก วิชาชีพโดยเน้นผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง			3 60%	1 20%	1 20%	3.40	1.67
2.2 การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ขึ้นอยู่ กับความต้องการของท้องถิ่น		1 20%	3 60%	1 20%		3.00	0.70
2.3 มีการอบรมความรู้เฉพาะด้าน และ ใช้เครื่องมืออย่างถูกวิธี และปลอดภัยใน การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิง			2 40%	2 40%	1 20%	3.80	.37
2.4 การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิง มุ่งเน้นเพื่อให้นำไปประกอบอาชีพได้			3 60%	2 40%		4.00	.31
2.5 การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงมีทั้ง เนื้อหาของทฤษฎี และภาคปฏิบัติใน สัดส่วนที่เท่ากัน			3 60%	2 40%		3.40	.24
2.6 การเรียนการสอนทางทฤษฎี โดย การแจกเอกสารตำราให้ศึกษา และอธิบาย เพิ่มเติม			3 60%	1 20%	1 20%	3.40	.24
2.7 การสอนในภาคปฏิบัติโดยการ อธิบายขั้นตอนการทำงานแต่อย่างก่อน ลงมือการปฏิบัติจริง			3 60%	1 20%	1 20%		
2.8 การจัดซื้อจัดหาวัสดุฝึกวิชาชีพ เรือนจำได้จัดให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ ในลักษณะคณะกรรมการ				2 40%	3 60%	4.60	.24
2.9 วัสดุฝึกที่มีอยู่ในปัจจุบันทาง เรือนจำเป็นผู้จัดหาเองจากรายได้ของ การฝึกวิชาชีพ			1 20%	2 40%	2 40%	3.40	.74
3. การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ							
3.1 ในระหว่างการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังควร ได้รับการอบรมคุณธรรมทางศาสนา		2 40%	1 20%	2 40%		4.00	1.00
3.2 การประเมินผลการฝึกวิชาชีพจะทำ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร/ครูผู้สอน			2 40%	3 60%		4.60	0.55

ตาราง 39 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับการปฏิบัติ					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD
	1 ไม่มีการปฏิบัติ (ร้อยละ)	2 ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	3 ปฏิบัติ ปานกลาง (ร้อยละ)	4 ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	5 ปฏิบัติ มากที่สุด (ร้อยละ)		
3.3 การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน ท่านเห็นว่าควรมีการ เปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึก		1	2	1	1	3.40	1.14
3.4 ท่านเห็นด้วยต่อแนวคิดที่จะให้เอกชน เข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง			2 40%	1 20%	2 40%	4.00	1.00
4. รูปแบบการทำงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำในการปกครองบังคับบัญชาผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ							
4.1 นอกจากท่านต้องควบคุม และ ปกครองผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ แล้วท่านต้องปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไป ด้วย			1 20%	2 40%	2 40%	4.20	0.83
4.2 ท่านต้องเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง หญิงที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ			2 40%	2 40%	1 20%	3.80	0.84
4.3 ท่านต้องประสานงานภายในส่วน/ ฝ่าย/หน่วยงานต่าง ๆ ในเรือนจำให้แก่ ผู้ต้องขังหญิง			1 20%	3 60%	1 20%	4.00	0.71
4.4 ท่านต้องทำหน้าที่ควบคุมพัสดุที่ใช้ฝึก วิชาชีพในโรงงานด้วยตนเอง	1 20%			3 60%	1 20%	3.00	1.41
4.5 ระหว่างฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงต้องมีการ รักษาวินัยอย่างเคร่งครัด			1 20%	2 40%	2 40%	4.20	0.84
4.6 การมอบหมายงานการฝึกวิชาชีพให้ ผู้ต้องขังหญิงต้องเน้นความเท่าเทียมกัน และ ความสามารถของร่างกาย			1 20%	2 40%	2 40%	4.20	0.84
4.7 ปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง ระหว่างการฝึกวิชาชีพส่งผลให้การฝึก วิชาชีพไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร		3 60%		1 20%	1 20%	3.00	1.41
5. ปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง							
5.1 เพื่อลดการกระทำผิดวินัยของ ผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพท่านแก้ไข ปัญหาด้วยการประชุมชี้แจงให้ทราบถึงกฎ ระเบียบของการอยู่ร่วมกันในเรือนจำ				1 20%	3 60%	4.60	0.54

ตาราง 39 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD
	1 ไม่มีการปฏิบัติ (ร้อยละ)	2 ปฏิบัติ น้อย (ร้อยละ)	3 ปฏิบัติ ปานกลาง (ร้อยละ)	4 ปฏิบัติ มาก (ร้อยละ)	5 ปฏิบัติ มากที่สุด (ร้อยละ)		
5.2 สัดส่วนของเจ้าหน้าที่ และจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาชีพเป็นปัญหาสำคัญของ การฝึกวิชาชีพ		1 20%	1 20%	1 20%	2 40%	3.80	1.30
5.3 ปัญหาจำนวนของข้าราชการที่มีจำกัดทำให้ครูต้องทำงานหลายหน้าที่ จึงทำให้การสร้างสรรค้งานลดลง				2 40%	3 60%	4.20	1.10
5.4 การแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่ดี เรือนจำต้องจัดพัฒนาหลักสูตรขึ้นเฉพาะ			1 20%	3 60%	1 20%	4.00	0.71
5.5 กรณีที่มีวิทยากร/ครูสอนวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอก ทำให้การควบคุม รักษาความปลอดภัยภายในแดนหญิง แก่บุคคลภายนอกทำได้ยาก			1 20%	3 60%	1 20%	3.00	0.71
5.6 เรือนจำจังหวัดพะเยาควรจัดสวัสดิการเพิ่มเติมนอกจากสวัสดิการของทางราชการมอบให้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม การฝึกวิชาชีพ			1 20%	1 20%	1 20%	3.80	1.30

2. ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการจัดรูปแบบ และการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงาน และการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิง

2.1.1 ควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ

2.1.2 มอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการฝึกวิชาชีพเป็นการเฉพาะ

2.1.3 ควรจัดหาวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ในการฝึกวิชาชีพเก่ง ๆ มาฝึกวิชาชีพ

2.1.4 จัดวิชาชีพให้มีความหลากหลาย เน้นสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นสำคัญ

2.1.5 ต้องบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน นักธุรกิจ เพื่อพัฒนาทักษะ ฝีมืออาชีพ ควบบริหารจัดการ และการตลาดเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการรายย่อย

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิชาชีพผู้ต้องขังที่จัดฝึกให้กับผู้ต้องขังหญิงว่าควรมีอาชีพอื่น ๆ อีก หรือไม่ นอกเหนือจากที่จัดไว้แล้ว

2.2.1 ควรมีอาชีพอื่น ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ

2.2.2 ควรมีงานอื่น ๆ เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้ต้องขัง

2.2.3 ความหลากหลายของอาชีพต้องมีมากขึ้นตามสมควร ตามกระแสของสังคม ความต้องการของชุมชน สามารถต่อยอดในการเพิ่มรายได้ภายหลังพ้นโทษ และเน้นให้ผู้ต้องขังหญิงมีงานทำ

2.2.4 การบริหารงานเรือนจำไม่ควรมีการสับเปลี่ยนหน้าที่บ่อยเพราะการทำงานจะไม่ต่อเนื่อง

2.2.5 การบริหารงานรวมถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังส่วนใหญ่จะเป็นการสอนงาน หรือการเรียนรู้จากหัวหน้างานภายในเรือนจำ หรือจากเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ด้านการฝึกวิชาชีพ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง

2.3.1 มีสถานที่จำกัดในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง

2.3.2 อาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

2.3.3 ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องขังให้มีความสนใจในการฝึกวิชาชีพมากขึ้น

2.3.4 เจ้าหน้าที่ในการควบคุมไม่เพียงพอ

2.3.5 ระยะเวลาในแต่ละวันในการดำเนินงานน้อยเพราะการจำกัดเรื่องการควบคุม

2.3.6 ควรเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณโดยการจัดทำมาตรฐานการฝึกวิชาชีพให้มีความเป็นสากล และออกใบประกาศนียบัตรที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังหญิงสามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้

2.4 ปัญหา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เรียนจำควรเพิ่มอัตรากำลัง ซึ่งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นองค์รวม มีผลต่อการนำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังให้มีอาชีพ มีรายได้อย่างยั่งยืน เพื่อตอบโจทย์ของสังคมในการคืนคนดีสู่สังคม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา ตลอดจนจนศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ กลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 171 ราย ที่ต้องโทษในเรือนจำจังหวัดพะเยา

เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-ended Form) และแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Closed-ended Form) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละแสดงข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ต้องขังหญิง พบว่า ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 57.89 มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ต้องขังหญิงก่อนต้องโทษ คือ ระดับปริญญาตรี และต่ำสุด คือ ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.41 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.90 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 44.44 รองลงมา มีคู่สมรส ร้อยละ 26.90 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยา ร้อยละ 80.70 อาชีพเดิมก่อนต้องโทษ คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีรายได้ต่อเดือนก่อนต้องโทษส่วนใหญ่อยู่ที่ 5,001-10,000 บาท/เดือน ลักษณะความผิดที่ ต้องโทษ คือ คดียาเสพติด และต้องโทษครั้งแรกเป็นส่วนใหญ่

2. ผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพกว่าครึ่งหนึ่ง ได้เข้าฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 56.72 ประเภทวิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงถนัดที่สุด คือ วิชาชีพการประกอบอาหารคาว ร้อยละ 23.98 วิชาชีพการทำขนมไทย ร้อยละ 21.05 ทักษะอาชีพที่

ผู้ต้องขังหญิงสนใจ และต้องการเข้ารับการอบรมมากที่สุด คือ วิชาชีพเสริมสวย ร้อยละ 23.39 การนวดไทย ร้อยละ 21.05 การตัดผมชายหญิง ร้อยละ 19.89 การทำขนมเบเกอรี่ ร้อยละ 17.54 การทำขนมไทย ร้อยละ 7.60 การประกอบอาหาร ร้อยละ 5.26 การถักโครเชต์ ร้อยละ 3.51 การเย็บผ้า ร้อยละ 1.76 ผู้ต้องขังหญิงมีความต้องการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 78.95 และต้องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นในสาขาต่าง ๆ ที่ได้รับการกำหนดจากกรมราชทัณฑ์ในระหว่างต้องโทษ ร้อยละ 54.97 และต้องการฝึกวิชาชีพควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 65.50 สำหรับความต้องการให้เรือนจำเปิดสาขาวิชาชีพให้ผู้ต้องขังหญิงฝึกเพิ่มเติมมากกว่า ร้อยละ 53.22 ต้องการให้เรือนจำมีการจัดการฝึกวิชาชีพในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ร้อยละ 80.70 ต้องการให้มีวิทยากร/บุคคลภายนอกเข้ามาให้การฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 47.37 ต้องการมีรายได้จากการฝึกวิชาชีพ ร้อยละ 68.42 ต้องการให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานเทียบเท่ากับแรงงานภายนอก ร้อยละ 45.61 ต้องการนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกทักษะขณะต้องโทษ ไปใช้ภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 18.13 ต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหางานรองรับภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 54.97 นอกจากนี้ยังต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหาทุนประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ร้อยละ 57.89

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา สามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ผู้ต้องขังหญิงร้อยละ 32.75 มีปัญหาด้านสถานที่ คือ ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงแล้ว ยังต้องควบคุมผู้ต้องขังชายหญิง และผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หญิงอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันมียอดจำนวนผู้ต้องขังหญิงเกินอัตราความจุของเรือนจำ ทำให้เรือนจำต้องจัดสรรสถานที่ และปรับปรุงสถานที่สำหรับการฝึกวิชาชีพเป็นที่พักผ่อนตามความจำเป็น และในสภาวะการณ์ของงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ไม่สามารถสร้างอาคารสำหรับการฝึกวิชาชีพในเรือนจำจังหวัดพะเยาขึ้นใหม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามเรือนจำได้ปรับปรุงสภาพแวดล้อม สภาพอาคารภายในให้มีความสะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ เพื่อช่วยลดสภาพความเครียดจากการความแออัด ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงมีสภาวะอารมณ์ที่ดี และตั้งใจฝึกวิชาชีพที่เรือนจำกำหนด

3.2 ผู้ต้องขังหญิงร้อยละ 51.46 มีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ คือ เครื่องมือไม่เพียงพอ ซึ่งเรือนจำมีเงินนอกงบประมาณสำหรับการฝึกวิชาชีพจึงควรใช้ทุนฝึกวิชาชีพจัดซื้อ จัดหาเครื่องมือให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกอบรม และคำนึงถึงความทันสมัยตามสถานการณ์โลก ตลอดจนสอนวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้ยืนยาว เพื่อให้ผู้ต้องขังได้นำวิธีการใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องภายหลังพ้นโทษ

3.3 ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 54.39 เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน หรือวิทยากร คือ ผู้ต้องขังหญิงประสบปัญหาจำนวนครูฝึกไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เรือนจำจำต้องจำแนกผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพมากขึ้น และไม่สามารถดูแลทั่วถึง เรือนจำควรประสานกับหน่วยงานภายนอกขอรับการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาชีพต่าง ๆ

3.4 ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 67.25 เห็นว่าปัญหาด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่ในปัจจุบัน คือ วิชาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน และไม่น่าสนใจ ซึ่งเรือนจำควรเปิดสาขาวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และตรงกับความต้องการ ได้แก่ วิชาชีพการประกอบอาหาร การทำขนม การเย็บผ้า ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม และการนวดไทย เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงสามารถนำมาประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ

3.5 ผู้ต้องขังหญิง ร้อยละ 53.80 เห็นว่าปัญหาด้านค่าตอบแทน หรือรายได้จากการฝึกวิชาชีพ ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินรางวัลปันผลจากการทำผลิตภัณฑ์ได้น้อย และมีบางกลุ่มไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังในกองงานเพิ่มมากขึ้นทำให้มีอัตราค่าเฉลี่ยเงินรางวัลปันผลลดลง เรือนจำจึงควรพัฒนาการฝึกวิชาชีพให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยการหาผู้ประกอบการเข้าจ้างแรงงานผู้ต้องขังในรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมรายย่อย หรืองานฝีมือที่สามารถนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายแก่บุคคลภายนอกมากขึ้น

4. ความคิดเห็นจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำวันด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิง เรือนจำจังหวัดพะเยา

4.1 การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง การคัดเลือกเข้าฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิงไม่ได้ดำเนินการตามความสนใจของผู้ต้องขังหญิงเป็นหลักสำคัญ และไม่มี การสำรวจความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากความจำกัดด้านสถานที่ และเน้นหนักด้านนโยบายการควบคุม ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงไม่ทางเลือกหลากหลายในการฝึกวิชาชีพ

4.2 การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ปัจจุบันวิชาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดเท่าที่ควร สำหรับการสอนขั้นตอนการทำงานแต่ละอย่างจะเป็นในรูปแบบที่สอนน้องคนอยู่ก่อนสอนคนมาทีหลัง ซึ่งอาจไม่ถูกต้อง ทั้งนี้การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงมีทั้งเนื้อหาของทฤษฎี และภาคปฏิบัติในสัดส่วนที่เท่ากัน สำหรับวัสดุที่ใช้ในการฝึกที่มีอยู่ในปัจจุบันทางเรือนจำเป็นผู้จัดหาเองจากรายได้ของการฝึกวิชาชีพ จึงไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเรือนจำมิได้มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้นำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

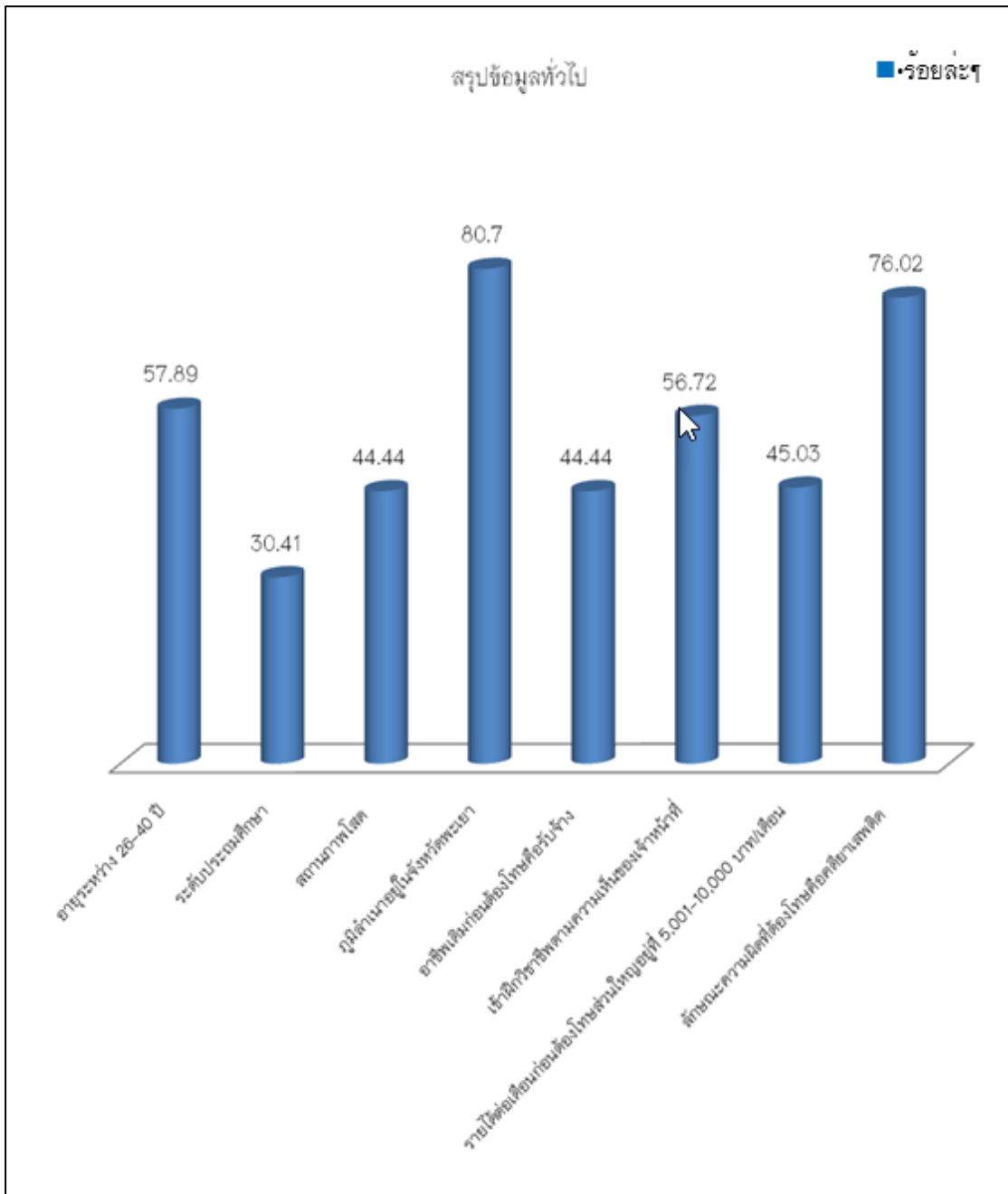
4.3 การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ ในความเห็นของเจ้าหน้าที่เห็นว่า ในระหว่างการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการอบรมคุณธรรมทางศาสนา และการประเมินผลการฝึกวิชาชีพจะทำเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร/ครูผู้สอน การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำ ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึกโดยให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหาร การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง

4.4 รูปแบบการทำงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำในการปกครองบังคับบัญชาผู้ต้องขัง ระหว่างการฝึกวิชาชีพ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ต้องควบคุม และปกครองผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการฝึก วิชาชีพแล้ว ต้องปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย ต้องเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการ ฝึกวิชาชีพ และต้องประสานงานภายในส่วน/ฝ่าย/หน่วยงานต่าง ๆ ในเรือนจำ แต่ไม่ได้ควบคุม พัสดที่ใช้ฝึกวิชาชีพในโรงงาน

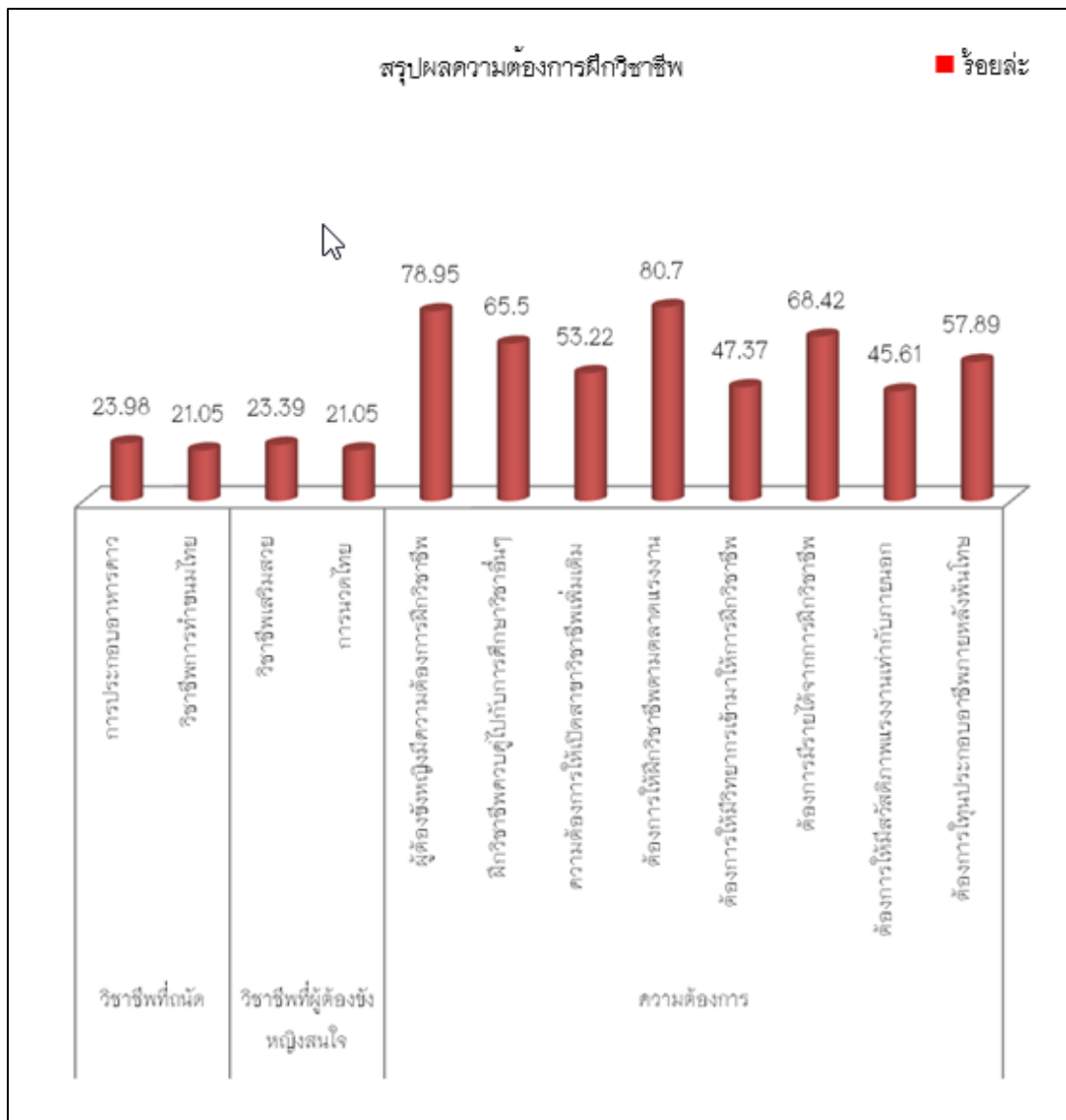
4.5 ปัญหาสัดส่วนของเจ้าหน้าที่ และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพเป็นปัญหา สำคัญของการฝึกวิชาชีพ กรณีที่มีวิทยากร/ครูสอนวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ต้องมีการควบคุม รักษาความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอกเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนี้เรือนจำควรจัด สวัสดิการเพิ่มเติมนอกจากสวัสดิการที่มีอยู่ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการฝึกวิชาชีพ

5. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการบริหารจัดการ และการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กับการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา

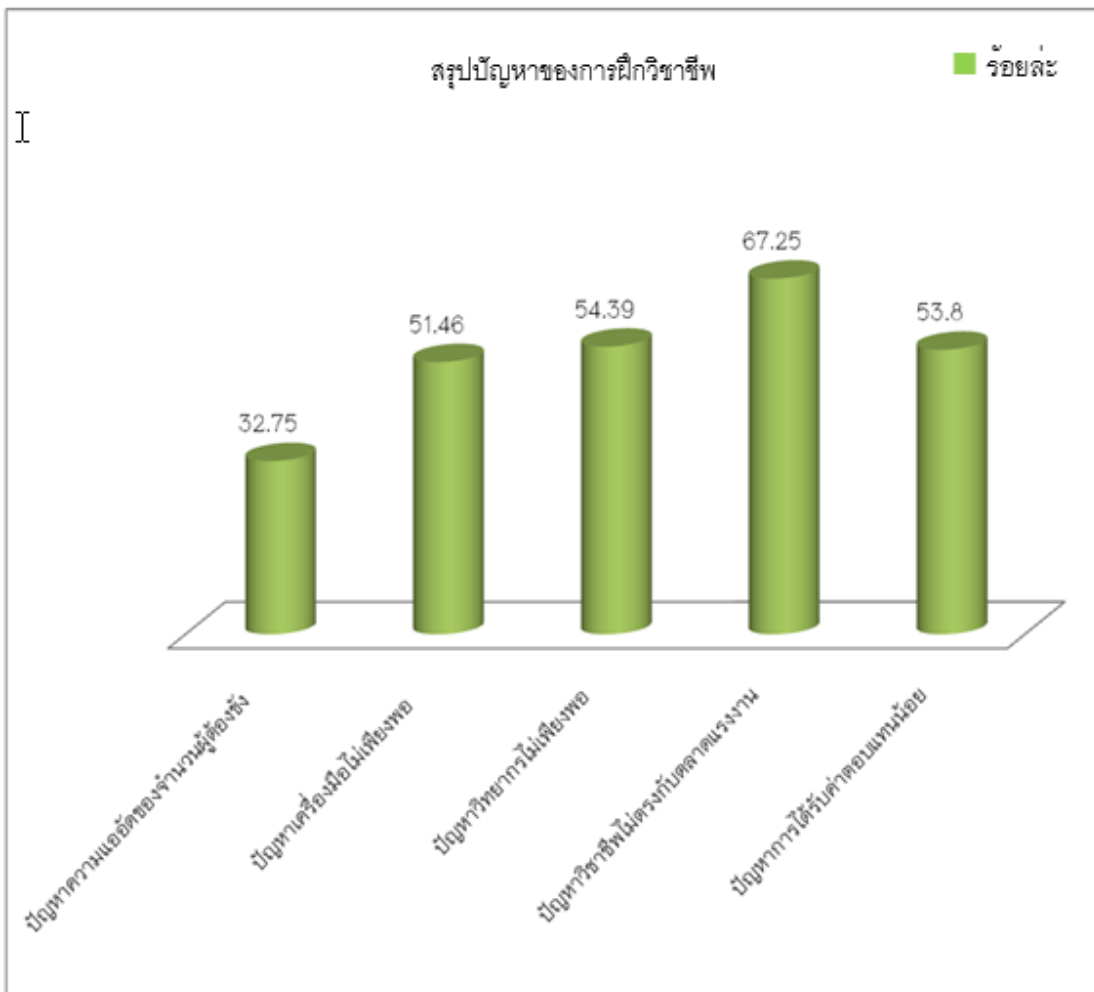
ควรมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ จัดหาวิทยากร ภายนอกที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกวิชาชีพเข้ามาฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง จัดวิชาชีพให้มีความ หลากหลาย เน้นสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นสำคัญ ตลอดจนบูรณาการหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชน นักธุรกิจ เพื่อพัฒนาทักษะฝีมืออาชีพ มีการบริหารจัดการด้านการตลาด เข้าร่วมด้วยเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการรายย่อย นอกเหนือจากนี้ควรคำนึงถึงความต้องการ แรงงานของชุมชน สามารถต่อยอดในการเพิ่มรายได้ภายหลังพ้นโทษ และเน้นให้ผู้ต้องขังหญิง มีงานทำ ในด้านอาคารสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังนั้น ควร มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องขังให้มีความสนใจในการฝึกวิชาชีพมากขึ้น เน้นคุณภาพ มากกว่าปริมาณโดยการจัดทำมาตรฐานการฝึกวิชาชีพให้มีความเป็นสากล และออกใบ ประกาศนียบัตรที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังหญิงสามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้

ภาพ 17 แผนภูมิแสดงข้อมูลทั่วไป

ภาพ 18 แผนภูมิแสดงผลความต้องการฝึกวิชาชีพ

ภาพ 19 แผนภูมิแสดงปัญหาของการฝึกวิชาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน จึงไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ แต่มีการศึกษาค้นคว้าทำให้อาจไม่สามารถที่จะเลือกการประกอบอาชีพที่หลากหลายได้ จึงมีอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง และมีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน ยิ่งหากต้องมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากแล้วจึงมีโอกาสนในการกระทำผิดมากกว่าคนที่มีความมั่นคง และรายได้ที่มั่นคง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยามีลักษณะความผิดที่ต้องโทษในฐานะความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดมากที่สุด และเป็นกรณีต้องโทษครั้งแรกโดยเป็นคนที่ไม่มีภูมิลำเนาในจังหวัดพะเยา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ และผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำก็ยังคงพบว่าเป็นความผิดคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดทั้งหมด สะท้อนให้เห็นการแก้ไขปัญหากการกระทำผิดซ้ำยังไม่ได้ผล โดยในการฝึก

วิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ก็ยังเป็นวิชาชีพเดิม ๆ ทำให้เห็นว่าเรือนจำมีวิชาชีพที่ไม่หลากหลาย และไม่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาการกระทำผิดได้ ผู้ต้องขังเข้ารับการฝึกวิชาชีพมากกว่าครึ่งหนึ่ง ได้เข้าฝึกวิชาชีพตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการถูกบังคับให้เข้าฝึกวิชาชีพโดยที่ผู้ต้องขังหญิงไม่มีโอกาสได้เลือกตามความสนใจ ความถนัด และตามความต้องการของตนเองเพื่อที่จะได้นำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษตามที่ตนเองตั้งใจ จึงไม่ได้เป็นไปตามแนวทางนโยบายของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดให้การฝึกวิชาชีพจะต้องคำนึงถึงลักษณะความต้องการของผู้ต้องขังหญิงเป็นสำคัญ และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวโน้มความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานในประเทศไทย ช่วงปี 2560–2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม พบว่า อันดับแรก เป็นอาชีพด้านเกษตรกรปลูกพืชสวน และพืชไร่เพื่อการค้าขาย อันดับสอง เป็นอาชีพผู้จำหน่ายสินค้าในร้านค้า อันดับสาม ผู้จำหน่ายสินค้าตามถนน และตลาด อันดับสี่ ผู้ขับรถยนต์ รถตู้ และจักรยานยนต์ อันดับห้าผู้จำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้ขายที่ร้านค้า หรือตลาด เช่น ผู้จำหน่ายสินค้าตามบ้าน ทางโทรศัพท์ หรือขายสินค้าออนไลน์ อันดับหก ผู้เลี้ยงสัตว์ อันดับเจ็ด คนงานด้านการเกษตรประมง และป่าไม้ อันดับแปดปลูกพืชเพื่อการดำรงชีพ อันดับเก้า พ่อครัว/แม่ครัว อันดับสิบ คนงานเหมืองแร่ และก่อสร้าง แต่วิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นวิชาชีพการเย็บผ้าชั้นน้ำมันเครื่อง ซึ่งไม่ตรงกับตลาดแรงงานต้องการ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาค่าการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงมีอาชีพหลังพ้นโทษ แต่อาจเนื่องจากเป็นเพราะงบประมาณที่เรือนจำได้รับไม่เพียงพอ หรือด้วยสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ความมั่นคง และปลอดภัย ที่เรือนจำมีข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ จึงไม่สามารถดำเนินการให้ เป็นไปตามนโยบายได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มตัวอย่างยังมีปัญหาเรื่อง ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ เครื่องมือในการฝึกวิชาชีพที่ไม่เพียงพอที่จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการฝึกวิชาชีพลดลง นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้มีวิทยากร/ บุคคลภายนอก เข้ามาให้การฝึกวิชาชีพ ต้องการมีรายได้จากการฝึกวิชาชีพ เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำถึงแม้จะได้รับการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 จากกรมราชทัณฑ์ แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยหากพิจารณา

เห็นถึงความสำคัญการฝึกวิชาชีพอย่างแท้จริงตามนโยบายกรมราชทัณฑ์แล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เรือนจำจะต้องจัดสรรวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัด เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง เพื่อป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำในอนาคตได้ ดังนั้นปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกตามกรอบแนวคิดจึงไม่มีผลต่อความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังหญิง

ผลการศึกษา พบว่า การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง การคัดเลือกเข้าฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิงไม่ได้ดำเนินการตามความต้องการ หรือสนใจของผู้ต้องขังหญิงเป็นหลัก และไม่มีการสำรวจความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง เนื่องจากความจำกัดด้านสถานที่ และเน้นหนักด้านนโยบายการควบคุม ส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงไม่ทางเลือกหลากหลายในการฝึกวิชาชีพ การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง ปัจจุบันวิชาชีพยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดเท่าที่ควร และเรือนจำมิได้มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเพื่อให้นำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพควรได้รับการอบรมคุณธรรมทางศาสนา และการประเมินผลการฝึกวิชาชีพจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร/ครูผู้สอน การฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ควรมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฝึก โดยให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหารการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การจัดกิจกรรมฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังหญิง ไม่ว่าจะเป็นระยะสั้น หรือระยะยาว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการฟื้นฟูแก้ไข และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้กับผู้ต้องขังหญิง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ เป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากการทำงาน ทั้งนี้การฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยา พบว่า เรือนจำเป็นผู้กำหนดสาขาวิชา และเข้าฝึกอบรมเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของทางเรือนจำ แต่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง มีเฉพาะวิชาชีพระยะสั้นที่ผู้ต้องขังหญิงสามารถเลือกเข้าฝึกได้เพื่อหวังที่จะนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมวิชาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ และถนัดได้ และวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมก็ไม่ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ต้องขังหญิงไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้ ซึ่งเรือนจำต้องมีการปรับเปลี่ยนสาขาวิชาชีพให้ตรงกับความต้องการ ความถนัด และความต้องการของตลาดแรงงาน ตามนโยบายด้านการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้านการคืนคนดีสู่สังคมของกรมราชทัณฑ์ต่อไป ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ของการ

ฝึกวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความแออัดคับแคบของสถานที่ ปัญหาด้านเครื่องมือที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม อีกทั้งอุปกรณ์เครื่องมือเก่าล้าสมัย ปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรส่วนใหญ่ คือ จำนวนครูฝึกที่ไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพที่ฝึกไม่ตรงกับตลาดแรงงาน และไม่ตรงกับความต้องการ ปัจจุบันเรือนจำประสบกับภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เรือนจำจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการควบคุมเป็นสำคัญ ซึ่งอาจละเลยภารกิจด้านการพัฒนาพฤตินิสัยไป เรือนจำควรเพิ่มอัตรากำลัง ซึ่งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการผู้ต้องขังหญิงอย่างเป็นทางการนำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังให้มีอาชีพ มีรายได้อย่างยั่งยืน

เนื่องจากสังคมยังมีความคาดหวังในการแก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำผิดตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์อยู่ จึงเป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ และเรือนจำที่จะต้องดำเนินการให้ได้ผลดีเช่นเดียวกัน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารเรือนจำจึงควรบูรณาการความร่วมมือเพื่อขอรับการสนับสนุนทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ จังหวัดพะเยาเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การคืนคนดีสู่สังคมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตอบใจത്യของสังคมในการคืนคนดีสู่สังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้จำกัดไว้เฉพาะผู้ต้องขังหญิง จึงควรทำการวิจัยในผู้ต้องขังชายด้วย และควรมีการส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการติดตาม และวิจัยว่าผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพในเรือนจำ ได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษได้จริง หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละคน อันจะส่งผลให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคม และไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำอีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2535). **สรุปประเมินผลการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางการดำเนินงานการศึกษาสายสามัญ และสายอาชีวศึกษาในเรือนจำ และทัณฑสถาน**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2546). **กระบวนการทัศนใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2548). **การวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรในการแก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง และที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2549). **ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2559). **แผนปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ (พ.ศ.2559-2562)**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2560). **ข้อมูลผู้กระทำความผิด**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.correct.go.th/newcorrectweb/index.php/home?lang=th/>
- กรมราชทัณฑ์. (ม.ป.ป.). **พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์, สำนักงานวิจัย และพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. (2552). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเรื่องพันธมิตรภาคประชาสังคมกับการปลดปล่อยให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์, สำนักทัณฑวิทยา. (ม.ป.ป.). **คู่มือการควบคุมผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพ**. ม.ป.ท.
- กฤษณ์ จินประชา. (2548). **การศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของผู้ต้องขังเรือนจำกลางชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงฯ (Bangkok Rules)**. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560. จาก <http://www.tsdf.or.th/th/royally-initiated-projects/10656-bangkok-rules>

โครงการ ELFL (Enhancing lives of FemaleInmates) สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560. จาก

<https://www.moj.go.th/home-oripb>

ชลิดา ศรมณี. (2552). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทวี เจริญวิไลรัตน์ และคณะ. (2543). **การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ**

และการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดก่อนปล่อยตัวคุมประพฤติใน

เรือนจำกลางเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ทองสุข ไชยก้าว. (2543). **รูปแบบการจัดการการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลาง**

เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นเมื่อ 25

ตุลาคม 2560. จาก <http://www.facebook.com/brotherMP/video/1277102035749177/>

ไพฑูริย์ วิเศษศิริ. (2545). **ปัญหา และความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคง**

สูงสุด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พูนไท มีสัตย์. (2542). **ความต้องการของผู้ต้องขังในการฝึกวิชาชีพ: ศึกษาเฉพาะกรณี**

เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

กรุงเทพฯ.

พะยอม วงศ์สารศรี. (ม.ป.ป.). **จิตวิทยาการศึกษา**. หน้าที่ 118. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สาร

เศรษฐ์.

นิมิต บุตรทิพย์. (2544). **ความต้องการศึกษาของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอตะกั่วป่า**.

สารนิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

น้อย ศิริโชติ. (2524). **เทคนิคการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรศาสตร์.

รังศิริ จันท์สมวงษ์. (2552). **แรงจูงใจ และความคาดหวังที่มีต่อการฝึกวิชาชีพสำหรับ**

ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. วิทยานิพนธ์ ส.ม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

กรุงเทพฯ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **การศึกษาแนวโน้มความต้องการแรงงานของแรงงาน**

ตลาดในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2561 จาก

<http://www.nso.go.th/site/2014/สำรวจ/.../แรงงาน/แนวโน้มความต้องการแรงงาน>.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุรินทร์ พรหมมินทร์. (2548). **แนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเรือนจำกลาง
กำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- สุรพล จักรทรัพย์. (2522). **หลัก และวิธีการฝึกอบรมวิชาชีพ. การฝึกอบรมหลักสูตร
บริหารงานส่งเสริม และพัฒนาชนบท**. สำนักงานส่งเสริม และฝึกอบรม:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 9-20 พฤศจิกายน 2522.
- ส่วนราชทัณฑ์ต่างประเทศ สำนักทัณฑ์วิทยา กรมราชทัณฑ์. (2555), **มาตรฐานองค์การ
สหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- อดุลย์ ชูสุวรรณ. (2537). **ประสิทธิผลของนโยบายการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง: ศึกษาเฉพาะ
กรณีเรือนจำกลางคลองเปรม**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม., สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก),
กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบาย
การพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัด
พะเยา

**แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง
ตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์
กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึก
วิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์
กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา
2. แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา จำนวน 12 ข้อ
 - ส่วนที่ 2 การเลือกฝึกอบรมวิชาชีพตามความต้องการ จำนวน 16 ข้อ
 - ส่วนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ จำนวน 7 ข้อ
3. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะเก็บเป็นความลับ และ
นำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ และสถานภาพของท่านแต่
อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแสดงความคิดเห็นตามสภาพที่เป็น
จริง และตอบข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อ

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ปัจจุบันท่านมีอายุเท่าไร (นับตาม พ.ศ.)

☐ 1. อายุ 19 – 25 ปี	☐ 2. อายุ 26 – 30 ปี
☐ 3. อายุ 31 – 35 ปี	☐ 4. อายุ 36 – 40 ปี
☐ 5. อายุ 41 – 45 ปี	☐ 5. อายุ 46 ปี ขึ้นไป

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1. ไม่ได้รับการศึกษา	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช.
☐ 5. อนุปริญญา หรือ ปวส.	☐ 6. ปริญญาตรี
☐ 7. สูงกว่าปริญญาตรี	

3. สถานภาพการสมรส

☐ 1. โสด	☐ 2. มีคู่สมรส
☐ 3. แยกกันอยู่	☐ 4. หย่าร้าง
☐ 5. หม้าย	☐ 6. อื่น ๆ ระบุ.....

4. อาชีพก่อนต้องโทษ

☐ 1. รับราชการ	☐ 2. ลูกจ้างหน่วยงานราชการ
☐ 3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ 4. พนักงานบริษัทเอกชน
☐ 5. รับจ้าง	☐ 6. เกษตรกร
☐ 7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ	☐ 8. อื่น ๆ ระบุ.....

5. รายได้ก่อนต้องโทษ (ต่อเดือนโดยประมาณ)

☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 2. 5,001 – 10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท	☐ 4. 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5. สูงกว่า 20,000 บาท	

6. ลักษณะความผิดที่ต้องโทษในปัจจุบัน

1. ความผิดต่อทรัพย์สิน 2. ความผิดต่อร่างกาย
 3. ความผิดต่อชีวิต 4. ความผิดต่อเพศ
 5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ 6. ความผิดฐานก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน
 7. ความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ 8. ความผิดอื่น ๆ ระบุ

7. กำหนดโทษจำคุก

1. โทษจำคุกต่ำกว่า 1 ปี 2. โทษจำคุก 1-3 ปี
 3. โทษจำคุก 3-5 ปี 4. โทษจำคุก 5-10 ปี
 5. โทษจำคุก 10-15 ปี 6. โทษจำคุก 15 ปี ขึ้นไป

8. การต้องโทษจำคุกครั้งนี้เป็นการต้องโทษครั้งที่

1. ครั้งที่ 1 2. ครั้งที่ 2
 3. ครั้งที่ 3 4. ครั้งที่ 4
 5. มากกว่า 4 ครั้ง

9. ท่านมีคู่คดี หรือ บุคคลในครอบครัว ญาติ หรือ เพื่อน ซึ่งต้องโทษในแดนหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา หรือไม่

1. ไม่มี
 2. มี ได้แก่ 1. คู่คดี 2. บุคคลในครอบครัว 3. ญาติ/ เพื่อน
 (กรุณาตอบคำถามข้อ 9.1-9.2)

9.1 คู่คดี / บุคคลในครอบครัว / ญาติ/ เพื่อน ได้รับการฝึกวิชาชีพ หรือไม่

1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับการฝึกวิชาชีพ

9.2 ท่าน และคู่คดี / บุคคลในครอบครัว / ญาติ/ เพื่อน ได้รับการฝึกวิชาชีพเดียวกัน

หรือไม่

1. ไม่ 2. วิชาชีพ/กองงานเดียวกัน

10. ภูมิลำเนาก่อนต้องโทษ (ที่อยู่ครั้งสุดท้ายซึ่งอาศัยอยู่มาไม่น้อยกว่า 2 ปี)

จังหวัด.....

- เขตในเมือง เขตนอกเมือง/ชนบท

11. การได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายจากครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือบุคคลภายนอก
(ต่อเดือนโดยประมาณ)

- 1. ไม่ได้รับการช่วยเหลือ
- 2. ได้รับการช่วยเหลือไม่เกิน 500 บาท
- 3. ได้รับการช่วยเหลือ 500 – 1,000 บาท
- 4. ได้รับการช่วยเหลือ 1,000 – 2,000 บาท
- 5. ได้รับการช่วยเหลือ 2,000 – 3,000 บาท
- 6. ได้รับการช่วยเหลือ 3,000 – 4,000 บาท
- 7. ได้รับการช่วยเหลือ 4,000 บาทขึ้นไป

12. รายได้ หรือเงินรางวัลปีนผลจากการฝึกวิชาชีพขณะต้องโทษ

- 1. ไม่มีรายได้
- 2. ไม่เกิน 100 บาท
- 3. ไม่เกิน 300 บาท
- 4. ไม่เกิน 500 บาท
- 5. ไม่เกิน 1,000 บาท
- 5. มากกว่า 1,000 บาท

ส่วนที่ 2 การเลือกฝึกอบรมวิชาชีพตามความต้องการ

1. ปัจจุบันท่านฝึกวิชาชีพอยู่ในกองงานใด หรือได้รับการฝึกวิชาชีพใดขณะต้องโทษ
(เลือกเพียง 1 ข้อ)

- 1. วิชาชีพการทำขนมไทย ขนมเบเกอรี่
- 2. การประกอบอาหารดาว
- 3. วิชาชีพเสริมสวยการตัดผมบุรุษสตรี
- 4. การสอยผ้า งานประดิษฐ์
- 5. การถักโครเชต์
- 6. วิชาชีพการเย็บจักรอุตสาหกรรม การตัดเย็บเสื้อผ้า
- 7. วิชาชีพ การนวดเท้า นวดไทย
- 8. งานศิลปะ งานจิตรกรรม ดนตรีไทย/ดนตรีสากล
- 9. ไม่เคยได้รับการฝึกวิชาชีพใดๆ

2. ท่านได้ฝึกวิชาชีพตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันด้วยเหตุใด

- สมัคร โดยตัดสินใจเลือกตามความต้องการด้วยตนเอง
- เลือกฝึกวิชาชีพตามคู่คดี/บุคคลในครอบครัว/ญาติ / เพื่อน
- ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่

3. ทักษะอาชีพ หรือวิชาชีพใดที่ท่านถนัดที่สุด (เลือกเพียง 1 ข้อ)

- การทำขนมไทย วิชาชีพเสริมสวย ช่างคอมพิวเตอร์
- การทำขนมเบเกอรี่ วิชาชีพการตัดผมบุรุษสตรี ช่างอิเล็กทรอนิกส์ และไฟฟ้า
- การประกอบอาหารคาว การนวดไทย การเกษตรด้านการเพาะปลูก
- การตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างก่อสร้าง การเกษตรด้านเลี้ยงสัตว์
- การถักโครเชต์ ช่างไม้ งานศิลปะ งานจิตรกรรม
- ดนตรีไทย/ดนตรีสากล อื่น ๆ (ระบุ)

4. ขณะต้องโทษท่านต้องการฝึกวิชาชีพใดมากที่สุด (เลือกเพียง 1 ข้อ)

- การตัดเย็บเสื้อผ้า การถักโครเชต์ วิชาชีพเสริมสวย
- การทำขนมไทย การประกอบอาหาร วิชาชีพการตัดผมบุรุษสตรี
- การทำขนมเบเกอรี่ การนวดไทย การปลูกพืชผัก
- การเย็บกระเป่าธนบัตร การเย็บผ้าซับน้ำมันเครื่อง การสอยผ้าเช็ดหน้า
- อื่น ๆ (ระบุ)

5. ในความเห็นของท่านระหว่างที่ต้องโทษ ท่านต้องการเข้าฝึกวิชาชีพในกองงานต่างๆ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ 3	เฉยๆ 2	ไม่ต้องการ 1	เหตุผล

6. ในความเห็นของท่าน ในระหว่างต้องโทษ ท่านต้องการฝึกวิชาชีพระยะสั้นในสาขาต่าง ๆ ที่ได้รับนโยบายจากกรมราชทัณฑ์ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

7. ในระหว่างต้องโทษ ท่านต้องการฝึกวิชาชีพต่างๆ ควบคู่กับการศึกษาวิชาอื่น หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

กรณีที่ท่านต้องการฝึกวิชาชีพควบคู่กับการศึกษา ท่านต้องการศึกษาหลักสูตรใด

- สายอาชีพ (ปวช.-ปวส.) สาขาวิชา.....
- สายสามัญ หลักสูตร กศน. ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ระดับอุดมศึกษา (มธว.)

8. ท่านต้องการให้เรือนจำ ดำเนินการเปิดสาขาวิชาชีพให้ผู้ต้องขังหญิงได้รับการฝึกเพิ่มมากกว่าปัจจุบัน หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

9. ท่านต้องการให้เรียนจำ มีการจัดการฝึกวิชาชีพในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เลขๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

10. ท่านต้องการให้มีวิทยากร/บุคคลภายนอก เข้ามาฝึกวิชาชีพให้ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เลขๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

11. ท่านต้องการให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนภายนอกเข้ามามีส่วนในการให้การฝึกวิชาชีพ

ให้ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เลขๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

12. ท่านต้องการมีรายได้ขณะต้องโทษจากการฝึกวิชาชีพ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เลขๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

13. ท่านต้องการให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานเทียบเท่ากับแรงงาน
ภายนอก หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

14. ท่านต้องการนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกทักษะขณะต้องโทษ ไปใช้ภายหลังพ้นโทษ
หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

15. ท่านต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหางานรองรับภายหลังพ้นโทษ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

16. ท่านต้องการให้เรือนจำ/กรมราชทัณฑ์ จัดหาทุนเพื่อประกอบอาชีพให้ท่านภายหลัง
พ้นโทษ หรือไม่

(ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามความต้องการพร้อมให้เหตุผล)

ต้องการ	เฉยๆ	ไม่ต้องการ	เหตุผล
3	2	1	

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ

กรุณาทำเครื่องหมาย หน้าข้อที่พบปัญหา

1. โดยส่วนตัวท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพที่ผ่านมา หรือไม่

- มี ไม่มี

2. ในการดำเนินงานฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังท่านพบปัญหาที่เกี่ยวกับสถานที่มากที่สุดได้แก่ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

☐ 1. ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง	☐ 5. การระบายอากาศไม่มีประสิทธิภาพ
☐ 2. แสงสว่างไม่เพียงพอ	☐ 6. เสียงดังเกินกำหนด
☐ 3. ความร้อนสูงเกินกำหนด	☐ 7. อื่นๆระบุ.....
☐ 4. สถานที่คับแคบ	

3. ท่านพบปัญหาด้านวิทยากร/ครูฝึก/ผู้สอนวิชาชีพ คือ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

1. ไม่มีครู/ วิทยากรเข้ามาสอนก่อนลงมือฝึกวิชาชีพ
2. จำนวนครูฝึกไม่เพียงพอ
3. ครูฝึกไม่มีความรู้ความชำนาญ
4. อื่น ๆ ระบุ.....

4. ท่านพบปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกวิชาชีพ คือ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

1. วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพ
2. วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเก่า และล้าสมัย
3. วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการฝึกวิชาชีพ
4. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ท่านพบปัญหาด้านประเภทวิชาชีพที่ฝึกอยู่ในปัจจุบัน คือ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

1. วิชาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน
2. วิชาชีพที่จัดให้ฝึกไม่น่าสนใจ
3. วิชาชีพที่จัดให้ฝึกล้าสมัย
4. อื่น ๆ ระบุ.....

6. ท่านพบปัญหาด้านค่าตอบแทน รายได้จากการฝึกวิชาชีพ คือ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

- 1. ได้รับค่าตอบแทน รายได้ เงินรางวัลปันผลจากการผลิตผลิตภัณฑ์ล้ำค่า
- 2. ได้รับค่าตอบแทน รายได้ เงินรางวัลปันผลจากการผลิตผลิตภัณฑ์น้อย
- 3. ไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆ
- 4. อื่น ๆ ระบุ.....

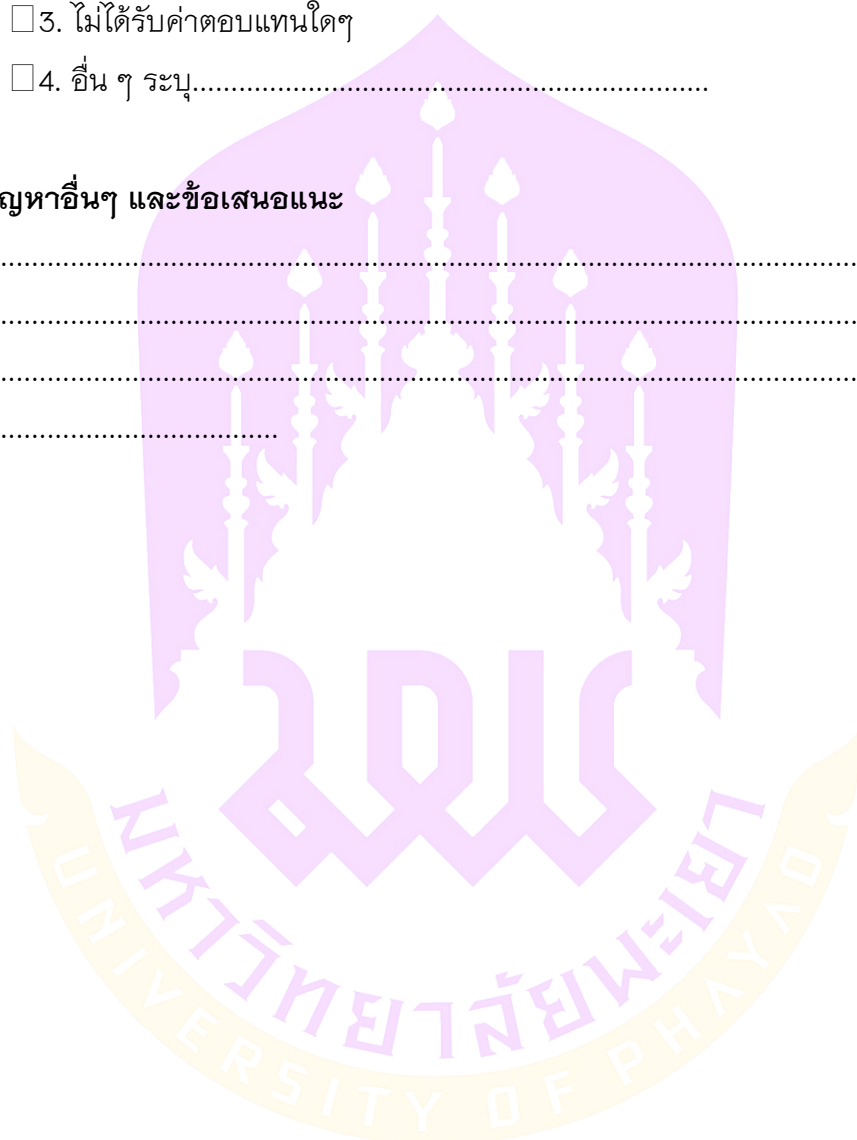
7. ปัญหาอื่นๆ และข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบาย
การพัฒนาพหุติสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัด
พะเยา

**แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง
ตามนโยบายการพัฒนาพหุติสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์
กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยาที่เกี่ยวข้องกับการฝึก
วิชาชีพผู้ต้องขังหญิงภายในเรือนจำ

2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล และศึกษาความต้องการฝึกวิชาชีพของ
ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาเท่านั้น

3. แบบสอบถามมี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบคำถาม จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง
เรือนจำจังหวัดพะเยา โดยแบ่งความสำคัญเป็น 5 ระดับ โดยข้อใดที่ท่านเห็นว่ามีระดับปฏิบัติ
เพียงใด/ระดับความคิดเห็นเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับค่าน้ำหนักคะแนน
เพียง 1 ช่อง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัด
พะเยา โดยแบ่งความสำคัญเป็น 5 ระดับ โดยข้อใดที่ท่านเห็นว่าระดับปฏิบัติเพียงใด/ระดับความ
คิดเห็นเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับค่าน้ำหนักคะแนนเพียง 1 ช่อง

ส่วนที่ 4 ปัญหา และอุปสรรคการฝึกวิชาชีพ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ
สำหรับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยที่จะได้รับ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงานบุคคล และได้รูปแบบ
การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดพะเยา กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็น
จริงตามความคิดเห็นของท่าน คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ข้อมูลที่
ได้รับจะเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน และเติมข้อความในช่องที่เว้นปลายเปิดไว้

1. ปัจจุบันท่านอายุกี่ปี (นับตาม พ.ศ.)

- 20-30 ปี 41-50
 31-40 ปี 51 ปี ขึ้นไป

2. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาตรี ปริญญาเอก

3. ระยะเวลาในการทำงานในเรือนจำจังหวัดพะเยาเป็นเวลากี่ปี

- 0-5 ปี 16-20 ปี
 5-10 ปี มากกว่า 20 ปี
 11-15 ปี

4. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....ฝ่าย.....

5. ท่านเคยอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง หรือไม่

- ไม่เคย
 เคย จำนวน ครั้ง

หลักสูตร.....หน่วยงานที่จัด.....

หลักสูตร.....หน่วยงานที่จัด.....

หลักสูตร.....หน่วยงานที่จัด.....

หลักสูตร.....หน่วยงานที่จัด.....

6. หากท่านเคยเข้ารับการศึกษอบรมเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง ท่าน
 ได้รับความรู้ด้านใดบ้าง

- เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร
- เทคนิค วิธีการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง
- อื่น ๆ

7. ประสบการณ์ของท่านในการทำงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

- 0-2 ปี 9-11 ปี
- 3-5 ปี 12 ปี ขึ้นไป
- 6-8 ปี

8. งานที่รับผิดชอบด้านการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขัง ได้แก่

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังเรือนจำ
จังหวัดพะเยา โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริง
มากที่สุด

- 1 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ
- 2 หมายถึง การปฏิบัติในระดับน้อย
- 3 หมายถึง การปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมาก
- 5 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมากที่สุด

รูปแบบการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังด้านการวางแผนงาน การศึกษา
อบรมวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ การควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ

		ระดับการปฏิบัติ				
		1 ไม่มี การ ปฏิบัติ	2 ปฏิบัติ น้อย	3 ปฏิบัติ ปาน กลาง	4 ปฏิบัติ มาก	5 ปฏิบัติ มาก ที่สุด
1. การเตรียมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง						
1.1	ในการคัดเลือกผู้ต้องขังก่อนส่งเข้ารับการฝึก วิชาชีพทุกครั้ง จะดำเนินการโดยฝ่ายจำแนก ลักษณะผู้ต้องขัง					
1.2	ฝ่ายฝึกวิชาชีพมีการสำรวจความต้องการในการฝึก วิชาชีพของผู้ต้องขังทุกครั้ง ก่อนเข้ารับการฝึก วิชาชีพ					
1.3	การคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าฝึกวิชาชีพจะคำนึงถึง ประวัติ ภูมิหลัง พฤติการณ์คดี และความสนใจ ของผู้ต้องขังเป็นหลักสำคัญ					
1.4	การจัดการฝึกวิชาชีพอื่นๆ อาทิ การฝึกวิชาชีพ หลักสูตรระยะสั้นแก่ผู้ต้องขัง จะเน้นความพร้อม ของผู้ต้องขัง และสถานที่ที่ใช้ดำเนินการเป็นหลัก					
1.5	การฝึกวิชาชีพในแต่ละหลักสูตร จะมีการวิเคราะห์ เนื้อหาสำหรับการฝึกวิชาชีพตามหลักสูตรการสอน					
1.6	ในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง มีการเก็บรวบรวมสภาพ ปัญหา และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ตามลำดับขั้นตอน					

2. การจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		ระดับการปฏิบัติ				
		1 ไม่มี การ ปฏิบัติ	2 ปฏิบัติ น้อย	3 ปฏิบัติ ปาน กลาง	4 ปฏิบัติ มาก	5 ปฏิบัติ มาก ที่สุด
2.1	ในการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง วิทยากร/ครูผู้สอน มีการอบรมความรู้ในการใช้เครื่องมืออย่างถูกวิธี และปลอดภัย					
2.2	ในการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง วิทยากร/ครูผู้สอน จะมีการให้ความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาภาคทฤษฎี และในภาคปฏิบัติ					
2.3	ในการเรียนการสอนภาคทฤษฎี วิทยากร/ครูผู้สอน จะมีการแจกเอกสารตำราให้ศึกษา และอธิบายเพิ่มเติม					
2.4	การฝึกในภาคปฏิบัติ วิทยากร/ครูผู้สอน มีการอธิบายขั้นตอนการทำงานแต่ละขั้นตอนก่อนลงมือปฏิบัติจริง					
2.5	เรือนจำเป็นผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพตามความต้องการของผู้ต้องขัง และความเหมาะสม					
2.6	มีการนำเอาลักษณะความต้องการของท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังได้รับการฝึกอบรม					
2.7	ในการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง จะมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประกอบอาชีพได้หลังพ้นโทษ					

3. รูปแบบการทำงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำในการปกครอง บังคับบัญชาผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ		ระดับการปฏิบัติ				
		1 ไม่มี การ ปฏิบัติ	2 ปฏิบัติ น้อย	3 ปฏิบัติ ปาน กลาง	4 ปฏิบัติ มาก	5 ปฏิบัติ มาก ที่สุด
3.1	ท่านมีการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยการควบคุม และปกครองผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ					
3.2	ท่านเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ					
3.3	ท่านมีการประสานงานภายในส่วน/ฝ่ายต่างๆ ในเรือนจำให้แก่ผู้ต้องขังที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ					
3.4	ท่านมีหน้าที่ควบคุมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกวิชาชีพด้วยตนเอง					
3.5	ท่านควบคุมผู้ต้องขังขณะฝึกวิชาชีพให้มีการรักษาระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด					
3.6	ท่านได้มอบหมายงานการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง โดยเน้นความเท่าเทียมกัน และความสามารถของร่างกาย					

4. ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการฝึก วิชาชีพ		ระดับความคิดเห็น				
		1 ไม่เห็น ด้วย	2 เห็น ด้วย น้อย	3 เห็น ด้วย ปาน กลาง	4 เห็น ด้วย มาก	5 เห็น ด้วย มาก ที่สุด
4.1	ผู้ต้องขังควรได้รับการอบรมทางคุณธรรมในระหว่างการฝึกวิชาชีพ					
4.2	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร/ครูผู้สอน เป็นผู้ประเมินผลการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง					
4.3	ท่านคิดว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบแนวทางการฝึกวิชาชีพที่เรือนจำดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน					
4.4	ผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพ หากมีการกระทำผิดวินัยจะส่งผลให้การฝึกวิชาชีพไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร					

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- 1 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ
- 2 หมายถึง การปฏิบัติในระดับน้อย
- 3 หมายถึง การปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมาก
- 5 หมายถึง การปฏิบัติในระดับมากที่สุด

รูปแบบการปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังด้านการวางแผนงาน การศึกษา
อบรมวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ การควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ

		ระดับการปฏิบัติ				
		1 ไม่ การ ปฏิบัติ	2 ปฏิบัติ น้อย	3 ปฏิบัติ ปาน กลาง	4 ปฏิบัติ มาก	5 ปฏิบัติ มาก ที่สุด
1. การฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง						
1.1	ผู้ต้องขังหญิง ได้เข้าสู่กระบวนการจำแนกลักษณะ เพื่อให้ทราบถึงประวัติ ภูมิหลังก่อนส่งเข้าฝึกวิชาชีพ					
1.2	เรือนจำมีการสำรวจความต้องการในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงทุกครั้ง เนื่องจากวิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงต้องการเข้ารับการฝึกอบรมแตกต่างจากวิชาชีพของผู้ต้องขังชาย					
1.3	ผู้ต้องขังหญิงที่เป็นนักโทษเด็ดขาดได้รับการฝึกวิชาชีพ ทุกคน					
1.4	เรือนจำมีการสร้างแรงจูงใจในการเข้ารับการฝึกวิชาชีพโดยการมอบใบประกาศนียบัตร หรือ ใบรับรองการฝึกอบรมวิชาชีพ					
1.5	เรือนจำมีการติดตามผู้ต้องขังหญิงพ้นโทษ และมีการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ อาทิ การให้ทุนประกอบอาชีพ การให้ทุนการศึกษา					

ส่วนที่ 4 ปัญหา และอุปสรรคการฝึกวิชาชีพ สำหรับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

1. ปัญหาอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง		ระดับความคิดเห็น				
		1 ไม่เห็น ด้วย ด้วย	2 เห็น ด้วย น้อย	3 เห็น ด้วย ปาน กลาง	4 เห็น ด้วย มาก	5 เห็น ด้วย มาก ที่สุด
1.1	วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังหญิงที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ					
1.2	สัดส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มีจำกัดต่อจำนวนผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพ ส่งผลให้เกิดการควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง					
1.3	เจ้าหน้าที่ต้องทำงานหลายหน้าที่ ส่งผลทำให้การฝึกวิชาชีพไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร					
1.4	กรณีที่มี วิทยากร/ครูสอนวิชาชีพจากหน่วยงานภายนอก เข้ามาให้การฝึกวิชาชีพ ทำให้ต้องคอยดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่วิทยากร/ครูสอนจากภายนอก					
1.5	การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังระหว่างการฝึกวิชาชีพ ส่งผลให้การฝึกวิชาชีพไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร					
1.6	แดนหญิงมีสภาพพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการฝึกวิชาชีพ เนื่องจากปัญหา สถานที่คับแคบ แออัด					
1.7	วิชาชีพที่ผู้ต้องขังหญิงเข้ารับการฝึกอบรมไม่มีผลตอบแทน หรือได้รับเงินรางวัลปันผลน้อย					
1.8	การติดตามผู้ต้องขังหญิงพ้นโทษเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากปัญหาการย้ายที่อยู่ และการปกปิดข้อมูลที่แท้จริง					

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพ สำหรับผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการฝึกวิชาชีพ การจัดรูปแบบการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง เพื่อผู้ศึกษาจะได้นำข้อมูลข้อเสนอแนะดังกล่าวไปวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการจัดการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดพะเยาต่อไป

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงาน และการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพสำหรับผู้ต้องขังหญิง

.....

.....

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกับวิชาชีพที่จัดฝึกให้กับผู้ต้องขังหญิงว่าควรมีอาชีพอื่น ๆ อีกหรือไม่ นอกเหนือจากที่จัดไว้แล้ว

.....

.....

.....

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสวัสดิการ การติดตามหลังพ้นโทษ และผลตอบแทนจากการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิง

.....

.....

.....

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุเวช ใจ์ทา
วัน เดือน ปี เกิด	27 มีนาคม 2518
สถานที่เกิด	พะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 พบ. (พยาบาล), วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	170/1 หมู่ 12 ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	สุเวช ใจ์ทา (ผู้บรรยาย). (16 มิถุนายน 2561). การสำรวจความต้องการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหญิงตามนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยด้านการฝึกวิชาชีพของกรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดพะเยา. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 (หน้า 918–930). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา

